شهادت حضرت فاطمه‌زهرا(س) را تسلیت می‌گوییم

اولین روزنامه سهامداری ایران (خبرنگاران و کارکنان)

صمت
صنعت معدن تجارت

شنبه
۲۵ آذر ۱۴۰۲
۲ جمادی‌الثانی ۱۴۴۵
۱۶ دسامبر ۲۰۲۳

سال سی‌وپنجم شماره پیاپی ۳۷۸۷ • دوره جدید سال دهم شماره ۲۴۶۹ • ۱۶ صفحه • قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

www.smtnews.ir - http://Telegram.me/smtnews

۲۵ آذر
پرونده
روز پژوهش

پژوهش‌هایی که به‌بار نمی‌نشینند

غفلت از پژوهش در صنعت خودرو ۴
تعامل بین‌الملل، شاه‌کلید توسعه صادرات ۸
نقش پررنگ دولت در تامین مالی آموزش عالی ۱۱
از پژوهش تا خودکفایی ۱۳
از تقویت زیرساخت تا مشوق‌های مالیاتی ۱۴
ابرقدرت‌های هوش مصنوعی کدام کشورها هستند؟ ۱۶

سرمقاله

از هدررفت منابع جلوگیری کنیم
۲

گفت‌وگو

سیاست‌های نهادهای اقتصادی دولت متناقض است
۱۲

دانش باید در خدمت تولید ارزش باشد
۶

گزارش روز

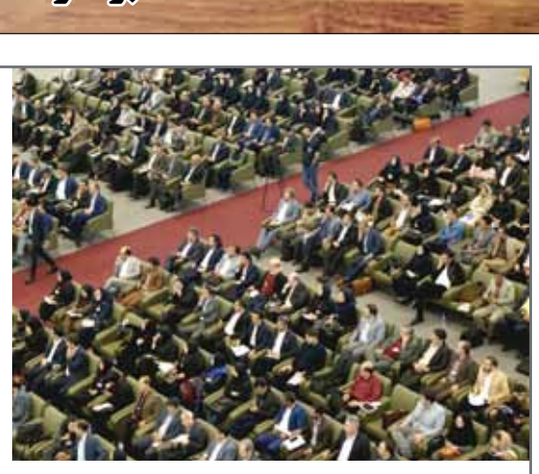
فروش خودرو روی آب!

طی روزهای اخیر صحبت درباره واردات خودرو بالاگرفته است. واردات خودروهای نو با کندی انجام می‌شود و ورود مدل‌های کارکرده هم همچنان در هاله‌ای از ابهام قرار دارد.

هفته گذشته نیز داود منظور، رئیس سازمان برنامه‌وبودجه کشور در همایش اقتصاد ایران گفت: وقتی در داخل کشور ظرفیت تولید ۱.۵ میلیون خودرو وجود دارد اختصاص ۲ تا ۳ میلیارد دلار از منابع ارزی کشور برای واردات خودرو به‌صلاح کشور نیست. این اظهارات درحالی مطرح شد که همزمان وزیر صمت در حاشیه مراسم پنجاهمین سالگرد تاسیس صندوق ضمانت صادرات ایران، تاکید کرد برنامه‌ریزی‌های لازم در حوزه واردات خودرو انجام شده و نگرانی از اینکه بخشی از اقتصاد دچار آسیب شود، وجود ندارد.

علی‌آبادی همچنین بر تامین تمام ارز واردات خودرو برقی تاکید کرد و گفت: تا زمانی که ناترازی در تولید خودرو وجود داشته باشد، واردات را مناسب می‌دانیم.

۳

ICMC Iran Communications Management Club
UNESCO United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

شانزدهمین همایش روابط‌عمومی الکترونیک

هوش مصنوعی؛ کاربردها، تکنولوژی و فلسفه.

۲۸ بهمن ماه ۱۴۰۲-هتل المپیک

غلامرضا کاظمی‌دینان
رئیس شورای سیاست‌گذاری

بهروز تقی‌پور
دبیر همایش

محمدسلطانی‌فر
رئیس کمیته علمی

سعیدرضا عاملی
عضو کمیته علمی

یونس شکرخواه
عضو کمیته علمی

داوود زارعیان
عضو کمیته علمی

حسن بشیر
عضو کمیته علمی

شهیندخت خوارزمی
عضو کمیته علمی

حمیدضیائی‌پرور
عضو کمیته علمی

محورمقالات

■ کاربردها (ابزارها|تکنیک‌ها)

تولید محتوای متنی| تبدیل متن به عکس| ویراش عکس| طراحی و ویرایش صدا| تولید و ویرایش اسلاید و ویدئو| برنامه‌نویسی| دستیارهای آموزشی| ابزارهای مبتنی بر سلامت| هوشمندسازی روابط عمومی | روابط‌عمومی خودران| روابط‌عمومی فازی| روابط عمومی شخصی شده هوشمند| تکنیک‌ها و مهارت‌های هوشمندسازی روابط‌عمومی

■ فلسفه (فرصت‌ها و مخاطرات)

آینده هوش مصنوعی| هوش مصنوعی و تهدید مشاغل| ملاحظات اخلاقی هوش‌مصنوعی| اسناد جهانی در عرصه هوش مصنوعی| جعل خبر عمیق و هوشمند| سیاست‌ها و راهبردهای روابط‌عمومی هوشمند| پیامدهای روابط هوشمند و ماشینی شدن روابط انسانی

■ تکنولوژی

یادگیری ماشین، یادگیری عمیق، علوم داده | جی‌پی‌تی | مهارت‌های ساخت اپلیکیشن ای‌آی | مدل‌های زبانی گسترده Large Language Models (LLMs) | ترانسفورمرهای تولیدگر از پیش آموزش‌دیده| کاربرد یادگیری عمیق و یادگیری ماشین برای مشکلات عملی

ثبت‌نام

علاقمندان برای حضور در شانزدهمین همایش روابط‌عمومی الکترونیک، لازم است مبلغ ۲۵/۰۰۰/۰۰۰ ریال هزینه ثبت‌نام را به شماره حساب: ۰۱-۷۷۸۶۹-۸۰۰۰-۲۰۱ نزد بانک پاسارگاد شعبه مرکزی (کد ۲۰۱ - قابل پرداخت در تمام شعب) به شماره شبا IR690570020180000007786901 به نام دبیرخانه دائمی کنفرانس روابط‌عمومی واریز کرده و اصل رسید بانکی را به همراه فرم تکمیل شده به دبیرخانه همایش ارسال کنند.

هزینه شرکت در همایش شامل حضور در سخنرانی‌های علمی-آموزشی، بسته اهدایی همایش، صدور گواهینامه پایان‌دوره، پذیرایی و ناهار است. | شرکت‌کنندگان در این همایش عضو باشگاه مدیریت ارتباطات یونسکو-ایران خواهند شد. | اعطای گواهینامه از باشگاه مدیریت ارتباطات یونسکو-ایران | استادان، دانشجویان، علاقه‌مندان و فعالان حوزه‌های ارتباطات، روابط‌عمومی، جامعه اطلاعاتی و هوش مصنوعی می‌توانند تا تاریخ ۲۰ دی‌ماه ۱۴۰۲، نسبت به ارسال اصل مقاله خود به آدرس الکترونیکی info@prconference.ir اقدام نمایند.

نام/نام خانوادگی: First Name/ Last Name:
تاریخ تولد: کد ملی: نام پدر:
تلفن همراه: نام محل کار: تلفن محل کار: دورنگار:
آدرس محل کار:

۸۸۳۵۶۲۱۱ | ۸۸۳۵۶۳۲۲ | www.prconference.ir | ۸۸۳۵۶۱۲۰ | ۸۸۳۵۶۷۳۲

بیمه سامان Saman Insurance

بیمه عمر و تشکیل سرمایه
روی زندگیت سرمایه‌گذاری کن

- صدور آنلاین بیمه عمر و تشکیل سرمایه
- ارائه خدمات بیمه‌گری به‌صورت آنلاین
(درخواست وام، بازخرید و برداشت از اندوخته)
- برداشت خودکار حق‌بیمه از حساب بانکی بیمه‌گذار (Direct Debit)

با اسکن QR Code بیمه‌نامه خود را دریافت کنید.

جهت کسب اطلاعات بیشتر و مشاوره رایگان می‌توانید به وب‌سایت شرکت بیمه سامان به نشانی www.si24.ir مراجعه یا با شماره تلفن ۸۹۴۳ - ۰۲۱ تماس حاصل فرمایید.

سرمقاله

از هدررفت منابع جلوگیری کنیم

عاطفه خسروی
مدیرمسئول

از اوایل قرن بیستم میلادی، مفهوم «تحقیق و توسعه» (R&D) تبدیل به یک کلیدواژه جهانی در کشورهای صنعتی شد. نوآوری‌هایی که منجر به محصولات جدید و فرآیندهای جدید می‌شوند، معمولا ریشه در تحقیقات دارند و مسیر آن از ایده آزمایشگاهی شروع و به تولید در مقیاس بزرگ و معرفی به بازار می‌رسد. در اروپا، امریکا و ژاپن مفهوم واحد تحقیق و توسعه، بخشی جدایی‌ناپذیر از برنامه‌ریزی اقتصادی دولت و بخش‌های صنعتی خصوصی است. در سال‌های اخیر، موضوع پژوهش، فناوری و نوآوری در ایران نیز موردتوجه قرار گرفته و سیاست‌گذاری‌هایی در این مسیر انجام شده است، اما تا امروز هدف‌گذاری‌های آمده در برنامه‌های توسعه به نتایج قابل‌قبولی نرسیده‌اند.

در قانون برنامه ششم توسعه، سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی باید به ۴ درصد می‌رسید؛ عددی که کمتر از یک درصد محقق شد. در برنامه هفتم توسعه نیز، فصل بیستم تحت‌عنوان ارتقای نظام علمی، فناوری و پژوهشی» در ۴ بخش تحقیقات و پژوهش، آموزش، مرجعیت علمی و منابع مالی با ۷ ماده، ۱۰ بند و ۵ تبصره تنظیم شده است.

اهدافی که مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی در سلسله‌گزارش‌های تحلیل لایحه برنامه هفتم توسعه کشور، بر اصلاح مواد مرتبط با حوزه پژوهش، فناوری و نوآوری تاکید کرده و معتقد است؛ برای اعمال سیاست‌های مناسب و تحقق اهداف، نیازمند شناخت فضای حاکم بر این عرصه به لحاظ عملکردی است. در حال حاضر سهم بخش دولتی در شاخص شدت تحقیق و توسعه (R&D/GDP) حدود ۰.۲۵ درصد است که براساس سند نقشه جامع علمی کشور، باید تا پایان سال ۱۴۰۴ به ۲ درصد برسد.

باوجود آمار یادشده به‌نظر می‌رسد؛ حمایت و اعطای اعتبارات پژوهشی تا کنون نتوانسته در تحقق اهداف موثر واقع شود. در بررسی دلایل عدم‌تحقق هدف‌گذاری‌ها نیز به مواردی مانند عدم‌تخصیص اعتبارات مبتنی بر عملکرد، بخشی‌نگری نهادهای متولی بخش پژوهش کشور، نبود چارچوب مشخص برای شاخص‌های ارزیابی خروجی‌محور به‌جای ورودی‌محور، فقدان حضور نهادهای واسط و به‌هم‌رسان دانشگاه، صنعت و جامعه، مدیریت پراکنده و غیرهدفمند اعتبارات پژوهشی و فناوری و فعالیت‌های موازی و پراکنده می‌رسیم. از سوی دیگر، رابطه مستقیم شاخص رشد اقتصادی با پژوهش و فناوری، کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه را بر آن داشته تا با تمرکز بر توسعه «پژوهش در فناوری»، سهم «تحقیق و توسعه» در تولید ناخالص داخلی را بالا ببرند؛ سهمی که در ایران و در مقام مقایسه با کشورهای پیشرفته و درحال توسعه بسیار ناچیز است. براساس آخرین آمارها، سهم پژوهش از (G.D.P) در کشور کره‌جنوبی ۳.۶ درصد، ژاپن ۳.۴ درصد، آلمان ۲.۹ درصد، امریکا ۲.۸ درصد، فرانسه ۲.۳ درصد، چین ۲ درصد، روسیه ۱.۵ درصد و هند یک درصد اعلام شده است؛ در حالی که این سهم در ایران، زیر یک درصد (حدود نیم درصد) است که نشان از عقب ماندن کشورمان از کشورهای نامبرده دارد.

باتوجه به موارد یادشده، موفقیت در این مسیر نیازمند الزاماتی است که مهم‌ترین آن، اجرای پروژه‌های پژوهشی با تکیه بر ۲ اصل نیازمحوری و مسئله‌محوری است. حتی بسیاری پا را فراتر گذاشته‌اند و تاکید دارند تحقیقاتی که دارای نتایج کاربردی در فضای بیرون از دانشگاه و موسسه پژوهشی نباشند، بی‌فایده بوده و تنها هدر دادن اعتبار پژوهشی است. عملکرد شاخص اعتبارات تحقیق و توسعه در سال‌های مختلف نیز حکایت از تغییرات سینوسی داشته و از ۰.۵۴ درصد در سال ۱۳۹۴ به ۰.۴۲ درصد در سال ۱۴۰۱ رسیده و بالاترین میزان این شاخص در سال ۱۳۹۶ و میزان ۰.۷۵ درصد بوده است. بر همین اساس، ضروری است سیاست‌گذاران و مسئولان حوزه پژوهش و فناوری در کنار حمایت‌های ویژه مالی و معنوی، با برنامه‌ریزی و اولویت‌بندی صحیح، به شناسایی و معرفی حوزه‌های تحقیقاتی و فناورانه بپردازند تا هم از هدررفت منابع جلوگیری شود و هم شاهد دستیابی پژوهشگران به جایگاه‌های مختلف علمی و فناورانه باشیم.

پژوهش‌هایی که به بار نمی‌نشینند

توسعه علمی، صنعتی و فرهنگی هر کشور بدون پرداختن به امر پژوهش با موفقیت چندانی همراه نخواهد بود، در واقع پژوهش موتور محرک پیشرفت و توسعه پایدار در هرکشور به‌شمار می‌آید؛ اگر پژوهشی نشود، دانش بشری افزایش نخواهد یافت و دچار سکون و رکود خواهد شد.

بدون انجام پژوهش، امور آموزشی نیز از پویایی و نشاط لازم نیز برخوردار نخواهد بود، همه آنچه به‌عنوان پیشرفت علوم در دوره‌های گوناگون تاریخ می‌شناسیم، حاصل تلاش افرادی بوده که در کار خود رویکردی پژوهشی داشته‌اند و ذهن پرسشگرشان همواره محرکی برای فعالیت‌های پژوهشی آنان بوده است.

پژوهش کوششی برای یافتن بهترین راهکارهای ممکن برای حل مشکلات موجود در عرصه‌های زندگی و راهی برای گسترش مرزهای دانش و گشودن افق‌های تازه برای آیندگان است.

پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی، به‌منظور گسترش فرهنگ پژوهش درجامعه و ارج نهادن به مقام شامخ پژوهشگران، ۲۵ آذر از سوی شورای فرهنگ عمومی کشور به نام روز پژوهش نام‌گذاری شد.

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری نیز از سال ۱۳۷۹ چهارمین هفته آذرماه را به نام هفته پژوهش نام‌گذاری کرد؛ علت نام‌گذاری چنین روزی این است که در این روز، مردم با اهمیت پژوهش، نقش، جایگاه و تاثیر آن در اداره سازمان‌ها، اداره کشور و جامعه و بهبود وضع زندگی شهروندان آشنایی بیشتری پیدا کنند و از زاویه‌ای دیگر در جریان کارکرد موسسات، سازمان‌ها و مجموعه‌هایی که ماهیت وظایف‌شان، پژوهشی است، قرار گیرند.

پژوهش مبنای توسعه بوده و تضمینی برای استمرار توسعه به‌شمار می‌آید. نقش پژوهش در توسعه همه‌جانبه پایدار چنان برجسته و انکارناپذیر است که می‌توان آن را نیروی محرک توسعه در همه حوزه‌ها اعم از فرهنگ، اقتصاد، سیاست و جامعه دانست. بااین‌همه، این حوزه با دشواری‌های ساختاری و عملکردی فراوانی مواجه است.

باتوجه به اهمیت موضوع و به‌مناسبت روز ملی پژوهش، پرونده این هفته صمت به جایگاه پژوهش در ایران پرداخته است.

یادداشت

لزوم اداره پژوهش‌محور شهرها

شهرام شیرکوند ـ پژوهشگر و مشاور صنعت:

تحقیقات نشانگر این است که تمرکز بسیاری از امکانات و ظرفیت‌های اقتصادی در کلانشهرها موجب توسعه روابط و کسب‌وکار، افزایش فعالیت‌های اقتصادی و مشاغل سودآور شده و همین امر مهاجرت بی‌رویه به شهرها را به‌دنبال داشته است. در ادامه این روند، از آنجا که امکان جذب خیل عظیم جمعیت مهاجر در شهرها وجود ندارد، پیدایش مناطق حاشیه‌ای جویای کار در مجاورت شهر منجر به ایجاد اختلاف طبقاتی در کیفیت زندگی می‌شود.

بنابراین برای بررسی دقیق و اتخاذ تصمیمات درست، همه بخش‌های شهری در حوزه‌های حمل‌ونقل، فرهنگی، عمرانی، زیست‌محیطی و بهداشتی، قبل از هر نوع اقدام توسعه‌ای باید موردپژوهش قرار گیرند تا نقاط ضعف و قوت سیستم شناسایی شود.

در سال‌های اخیر، فرهنگ پژوهش تاحدودی در کشور نهادینه شده و باتوجه به شرایط موجود، هر اقدامی در زمینه توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در شهرها باید علم‌محور و پژوهش‌مدار باشد تا با بهره‌گیری از این دستاوردها، مشکلات را به‌خوبی مدیریت کرد. مدیران شهری باید با درک این ضرورت‌ها، شهر را به‌صورت علمی اداره کنند.

نکته اینکه در بسیاری از موارد شاهدیم بین یافته‌های علمی با نظام‌های تصمیم‌گیری و اجرایی فاصله وجود دارد که این امر منجر به این می‌شود که بسیاری از مطالعات و پژوهش‌های انجام‌شده در آرشیو قرار گیرند و نتایج پژوهش‌ها مورداستفاده و بهره‌برداری نباشد؛ از این‌رو باید راهکارهایی دنبال شود که مدیران تصمیم‌گیر شهر را دائم با نتایج تحقیقات پژوهشگران مرتبط کند. این مسئله امروزه تحت‌عنوان تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد معرفی شده که همان تصمیم‌گیری‌های علمی است.

متاسفانه این اعتقاد که تحقیق و پژوهش در کشور ما ثمردهی اندکی دارد، موردقبول بسیاری از واحدهای علمی، محققان، پژوهشگران و حتی مراکزی است که از این پژوهش‌ها بهره می‌گیرند. برنامه‌ریزی، یک فرآیند فنی و تخصصی است و تهیه و تدوین برنامه‌های ثمربخش و مفید مستلزم آشنایی دقیق با اصول و فنونی است که صحت و اعتبار آن در میدان عمل به‌اثبات رسیده باشد. اجرا و ارزشیابی حساب‌شده و دقیق از ارکان و اصول این کار است. اگر برنامه‌ریزی تنها روش اداره ثمربخش جوامع شهری محسوب می‌شود، پژوهش و تحقیق را باید یکی از عوامل اصلی نظام اجتماعی به‌حساب آورد. جامعه‌ای می‌تواند از تحقیق به‌عنوان تنها امکان شناسایی و برنامه‌ریزی حل معضلات جاری خود بهره گیرد که علاوه بر گسترش فرهنگ تحقیق و پژوهش، به امر نظام‌بخشی به جامعه علمی خود نیز بپردازد و پژوهش و تحقیق را به‌عنوان یک عنصر بنیادین سازماندهی کند.

اهم موضوعاتی که موجب پویایی امر پژوهش در حوزه تصمیم‌گیری شهری می‌شوند، عبارتند از:

- ارتباط منسجم و منطقی بین دانشگاه‌ها، موسسات تحقیقاتی، صنایع حمل‌ونقل و به‌طورکلی واحدهای مرتبط با مدیریت اجرایی شهری
- تخصیص بودجه کافی، حذف مقررات دست‌وپاگیر مالی و اداری، توجه به پژوهشگران و مشخص کردن سیاست‌ها و اولویت‌های تحقیقاتی و انتخاب سوژه‌های مهم تحقیقاتی
- تدوین نظام صحیح و مطلوب برای توزیع اعتبارات پژوهشی توسط مدیران شهری
- سیاست‌گذاری مشخص و متمرکز در پژوهش و تمرکز بر اجرای آن
- بسترسازی برای شکل‌گیری و رشد تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای
- تدوین ضوابط منسجم و قابل‌اجرا در زمینه سیاست‌های حمایتی از پژوهشگران و متخصصان

با در نظر گرفتن این مسائل امیدواریم ذوق و شوق تحقیق دوباره از سرگرفته شود و این خود فرصت مغتنمی است برای پژوهشگران تا طیف وسیعی از مسائل و گره‌های کور اجرایی کشور را موردتوجه قرار دهند. چنین فضایی در صورت تحقق، این فرصت را در اختیار مجریان امور قرار می‌دهد تا گام‌های علمی برای حل معضلات موجود با اتکا به تحقیقات ژرف‌نگر و مطالعات کاربردی بردارند و اهداف توسعه همه‌جانبه را به‌تدریج جامه عمل بپوشانند. بدون‌تردید آنچه امیدواری سازمان‌های اجرایی را برای گرایش به تحقیق فزونی می‌بخشد، گذر از دوره بحران شک‌گرایی در تصمیم‌گیری است و فعل و انفعالاتی که می‌تواند به این روحیه خاتمه بخشد، نتایج مستند و مستدل پژوهش‌های پرمایه است.

گذشته از فقدان دستگاه منسجم کنترل‌کننده پژوهش در کشور، عامل دیگری که متاسفانه مانع عمده‌ای در راه پیشبرد امر تحقیق است، وجود برخی محققنماهای مدرک‌دار و بی‌مدرک است که به‌جای فهم عمیق مسائل و درک اهداف متعالی، پژوهش را به تجارت تبدیل کرده‌اند.

در این شرایط ضروری است برای بهره‌برداری بهینه از توان پژوهشی در کشور به پژوهشگران و استادان آگاه میدان داده و موانع و ناهمواری‌های موجود از سر راه برداشته شود. این امر زمانی محقق خواهد شد که مدیران شهری با تمرکز اجرایی در یک سازمان مشخص از تشتت و پراکندگی طرح‌های پژوهشی و صرف هزینه‌های موازی ممانعت به‌عمل آورند و با تعیین اولویت‌های کاربردی به تشخیص استادان محقق و کارشناسان باتجربه، از انجام تحقیقات زودرس و خام پرهیز کنند

چهره

نقش دانش‌بنیان‌ها در زنجیره ارزش صنایع

معاون علمی و فناوری رئیس‌جمهوری گفت: هیچ حمایت و کمکی بهتر از این نیست که شرکت‌های دانش‌بنیان بلوغ‌یافته را در زنجیره ارزش صنایع جای دهیم.

به‌گزارش معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری، رویداد تبادل فناوری در حوزه ساختمان و حمل‌ونقل با حضور معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان رئیس‌جمهوری، وزیر راه و شهرسازی و رئیس صندوق نوآوری و شکوفایی برگزار شد.

روح‌الله دهقانی تاکید کرد: بعد از گذشت تقریبا ۲ دهه از جنبش نرم‌افزاری به دستور رهبر معظم انقلاب اسلامی و شکل گرفتن تعداد بسیار زیادی شرکت دانش‌بنیان و فناوری‌های توسعه‌یافته، حوزه فناوری‌های راهبردی به رشد و بلوغ کافی رسیده است و فناوری‌های داریم که لازم است به بازار تزریق شوند.

وی بااشاره به اینکه در همین راستا ستادهای توسعه فناوری و توسعه اقتصاد دانش‌بنیان تفکیک شده‌اند، افزود: ستادهای توسعه فناوری رو به آینده فکر می‌کنند و ستادهای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان، بخشی شده‌اند و ستادهای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان مانند مسکن و عمران، کشاورزی، سلامت، آب و محیط‌زیست، هر یک توسعه اقتصاد دانش‌بنیان در بخش مربوطه را دنبال می‌کنند. دهقانی ادامه داد: انتظاری که از ستادهای توسعه اقتصاد دانش‌بنیان داریم، کاربردی‌سازی فناوری‌های مختلفی است که طی این سال‌ها، در کشور توسعه پیدا کرده‌اند و تلاش می‌کنیم در بخش‌های مختلف موردنیاز کشورمان کارآمد و اثرگذار شوند.

معاون علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان رئیس‌جمهوری تصریح کرد: باورمان این است که هیچ حمایت و کمکی، عملیاتی‌تر و پاسخگوتر از این نیست که شرکت‌های دانش‌بنیان بلوغ‌یافته‌مان را در زنجیره ارزش صنایع و حوزه‌های مختلف از جمله حوزه مسکن، راه و شهرسازی جای داده و بازار بالقوه این حوزه‌ها را در اختیارشان قرار دهیم.

وی با بیان اینکه اگر موتور شرکت‌های دانش‌بنیان به‌حرکت در بیاید، نظام تامین مالی نیز تحریک خواهد شد، ابراز امیدواری کرد که خروجی این برنامه قراردادها و پروژه‌های اجرایی با نقش‌آفرینی دانش‌بنیان‌ها باشد.

سهم ۲ درصدی پژوهش از تولید ناخالص داخلی

معاون پژوهشی وزیر علوم از تکلیف برنامه هفتم برای افزایش سهم پژوهش از تولید ناخالص دولتی (سهم دولتی) به ۲ درصد خبر داد و گفت: در برنامه ششم سهم پژوهش از ۰.۰۵ درصد عدول نکرد.

پیمان صالحی در گفت‌وگو با مهر، اظهار کرد: در برنامه ششم توسعه کشور سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی، ۴ درصد پیش‌بینی شده و قرار بود ۲ درصد توسط بخش دولتی و ۲ درصد از سوی بخش خصوصی محقق شود که متاسفانه تحقق نیافت.

معاون پژوهشی وزیر علوم افزود: در کل این دوره شاید سهم پژوهش از تولید ناخالص داخلی از ۰.۰۵درصد عدول نکرده است.

وی بیان کرد: در یکی از بندهای قانونی تاسیس شورای علوم، تحقیقات و فناوری آمده است که شورای عتف آن نهادی است که می‌تواند پیگیری کند که منابع مالی به پژوهش و فناوری اختصاص می‌یابد یا خیر؟

صالحی در ادامه از ایجاد یک کمیته ویژه تحت‌عنوان کمیته مالی در شورای علوم، تحقیقات و فناوری برای احصا و پیگیری تخصیص بودجه‌های پژوهش و فناوری خبر داد و خاطرنشان کرد: در این کمیته، افراد صاحب‌نظر و فعال در حوزه بودجه و مسائل مالی، ماموریت دارند تا بودجه‌های تعیین‌شده در حوزه پژوهش و فناوری را احصا کنند. صالحی با بیان این مطلب که در برنامه هفتم دوباره پیش‌بینی شده که تا ۵ سال آتی سهم پژوهش از تولید ناخالص دولتی از سوی دولت باید به ۲ درصد برسد، گفت: اینکه روند رشد این بودجه به چه صورت باشد، در برنامه هفتم دیده شده است.

وی در ادامه تاکید کرد: به‌دنبال این هستیم که آنچه در برنامه مشخص شده است را احصا کنیم و امیدواریم احصا کنیم. به‌نظر می‌رسد با همکاری و پشتیبانی سازمان برنامه و بودجه بتوانیم در برنامه هفتم به عدد ۲ برسیم.

همچنین معاون پژوهشی وزیر از تخصیص ۱۰۰ میلیون یورو برای تجهیز آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌های دانشگاه‌ها از صندوق توسعه ملی تا پایان سال خبر داد.

جایگاه ایران در شاخص‌های جهانی پژوهش

یکی از بخش‌های مهم حوزه پژوهش که در سال‌های اخیر سیاستمداران و مسئولان کشور توجه زیادی به آن داشته‌اند، آمار انتشار مقالات علمی است که از آن با عنوان «تولید علم» یاد می‌شود. داده‌های مربوط به انتشارات علمی در ۲ پایگاه علمی بین‌المللی وب آو ساینس (WOS) و اسکوپوس در دسترس هستند. براساس آخرین آمار پایگاه WOS؛ ایران از نظر انتشارات علمی و تولید علم در جایگاه ۱۶ جهان و اول منطقه قرار دارد.

همچنین بررسی آخرین آمار پایگاه اسکوپوس نشان می‌دهد ایران رتبه ۱۵ جهان و اول منطقه را از نظر انتشارات علمی به خود اختصاص داده و رتبه جهانی انتشارات علمی ایران در پایگاه وب آو ساینس در سال ۲۰۲۱ یک رتبه نسبت به سال قبل کاهش داشته است.

■ ثبت اختراع

در مسیر پژوهش تا فناوری، یکی از بخش‌های مهم که می‌تواند نشان‌دهنده جایگاه تحقیق و توسعه در کشورها باشد، تعداد «ثبت اختراع یا پتنت» است. تعداد پروانه‌های ثبت اختراع، علاوه بر قدرت علمی و فناوری کشورها، توان صنعتی آنها را نیز نشان می‌دهد.

سازمان جهانی مالکیت فکری «WIPO» به‌طورسالانه گزارشی از اظهارنامه‌های ثبت اختراع در کشورها را منتشر می‌کند. پروانه ثبت اختراع؛ مجموعه‌ای از حقوق انحصاری است که قانون برای کاربرد و اختراعات نو به افراد می‌دهد و این حق برای مدت زمان محدود بهره‌برداری تجاری از اختراع است.

براساس گزارش «سازمان جهانی مالکیت فکری» در سال ۲۰۲۱ درباره تعداد اظهارنامه‌های ثبت اختراع شرکت‌ها در سال ۲۰۲۰ میلادی؛ ایران جایگاه ۲۰ را در میان ۱۳۷ کشور جهان دارد.

این گزارش نشان می‌دهد که در سال ۲۰۲۰ میلادی ایرانی‌ها ۱۱ هزار و ۵۲۰ اظهارنامه ثبت کرده‌اند که ۱۱هزار و ۳۹۶ اثر از آنها در دفترهای ایرانی ثبت اختراع و ۱۵۴ اثر از آنها در دفترهای کشورهای دیگر ثبت شده، همچنین ۶۳۴ اظهارنامه‌ای که در ایران ثبت شده، مخترعانی داشته که ساکن ایران نبوده‌اند.

براساس این گزارش، ایران از نظر ثبت اظهارنامه اختراع رتبه دوم را در میان کشورهای منطقه دارد.

■ شاخص جهانی نوآوری

در حوزه فناوری شاخص‌های زیادی که نشان‌دهنده وضعیت کشورها از نظر فناوری باشند، وجود ندارد و پژوهشگران حوزه سنجش علم و فناوری، به‌دنبال طراحی شاخص‌هایی در این زمینه هستند.

یکی از شاخص‌های کلیدی در رشد و توسعه کشورها، نوآوری است و یکی از گزارش‌های جهانی که با استفاده از شاخص‌ها و معیارهای متفاوت، وضعیت نوآوری در کشورها را موردبررسی و مقایسه قرار می‌دهد، «شاخص جهانی نوآوری» است.

در گزارش شاخص جهانی نوآوری یا Global Innovation Index-GII فضای نوآوری و برون‌دادهای خلاق کشورها پایش و ارزیابی می‌شود.

در شاخص جهانی نوآوری بیش از ۸۰ سنجه که در ۲۱ شاخص و ۷ بعد تقسیم‌بندی می‌شوند، مورد بررسی قرار می‌گیرند. ۷ بعد کلیدی این گزارش درباره «نهادسازی»، «سرمایه انسانی و پژوهش»، «زیرساخت»، «پیشرفتگی بازار»، «پیچیدگی کسب‌وکار»، «برون‌داد دانش و فناوری» و «آثار خلاقانه» است. این گزارش به‌صورت سالانه توسط سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO) و با همکاری دانشگاه امریکایی «Cornel» و موسسه فرانسوی «INSEAD» منتشر می‌شود.

براساس گزارش شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۲۲ میلادی؛ ایران در جایگاه ۵۳ جهان قرار گرفته است. در این گزارش، ۱۳۲ کشور ارزیابی و رتبه‌بندی شده‌اند. بررسی این گزارش نشان می‌دهند که جایگاه ایران در سنجه‌های بعد «نهادسازی» پایین‌تر از دیگر ابعاد است و در بعدهایی مانند پیشرفتگی بازار، آثار خلاقانه و برون‌داد دانش و فناوری، بهتر از دیگر ابعاد است.

تحلیل سامانه نما ایرانداک در زمینه گزارش شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۲۲ این است که جایگاه ایران در سنجه‌هایی که به علم

و پژوهش پیوند دارند، بهتر از سنجه‌های وابسته به فضای کسب‌وکار و قانون‌گذاری است.

همچنین، روند جایگاه ایران در ابعاد مختلف نشان می‌دهد که پیشرفت ایران در سال‌های گذشته، در ۲ بعد پیشرفتگی بازار و آثار خلاقانه، چشمگیر بوده و بهترین رتبه‌های ایران در سنجه «اظهارنامه‌های ثبت علائم تجاری» و پایین‌ترین رتبه‌ها نیز در سنجه «کیفیت قانون‌گذاری» بوده است.

براساس گزارش شاخص جهانی نوآوری در سال ۲۰۲۲؛ ایران در میان کشورهای منطقه رتبه ششم را پس از کشورهای رژیم اشغالگر قدس، امارات‌متحده‌عربی، ترکیه، عربستان‌سعودی و قطر دارد. ۵ کشور برتر جهان در این گزارش، سوئیس، امریکا، سوئد، انگلستان و هلند هستند.

editor@smtnews.ir

در بررسی صمت از آخرین وضعیت واردات خودرو مطرح شد

فروش خودرو روی آب!

شروین اشیدری: طی روزهای اخیر صحبت درباره واردات خودرو بالاگرفته است. واردات خودروهای نو با کندی انجام می‌شود و ورود مدل‌های کارکرده هم همچنان در هاله‌ای از ابهام قرار دارد. هفته گذشته نیز داود منظور رئیس سازمان برنامه‌وبودجه کشور در همایش اقتصاد ایران گفت: وقتی در داخل کشور ظرفیت تولید ۱.۵ میلیون خودرو وجود دارد اختصاص ۲ تا ۳ میلیارد دلار از منابع ارزی کشور برای واردات خودرو به صلاح کشور نیست. این اظهارات درحالی مطرح شد که همزمان وزیر صمت در حاشیه مراسم پنجاهمین سالگرد تاسیس صندوق ضمانت صادرات ایران، تاکید کرد برنامه‌ریزی‌های لازم در حوزه واردات خودرو انجام شده و نگرانی از اینکه هیچ بخشی از اقتصاد دچار آسیب شود، وجود ندارد. علی‌آبادی همچنین بر تامین تمام ارز واردات خودرو برقی تاکید کرد و گفت: تا زمانی که ناترازی در تولید خودرو وجود داشته باشد، واردات را مناسب می‌دانیم.

با اینهمه در روزهای گذشته شایعات احتمال توقف واردات خودرو، بر بازار سایه افکنده است. برای بررسی بیشتر این موضوع گفت‌وگویی با مهدی ضیغمی، رئیس سازمان توسعه تجارت و رضا تقی‌پور، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس انجام دادیم. با صمت همراه باشید.

«منظور» نظر شخصی خود را گفته است

رئیس سازمان توسعه تجارت درگفت‌وگو با صمت در خصوص صحبت‌های رئیس سازمان برنامه‌وبودجه درباره واردات خودرو گفت: رئیس سازمان برنامه‌وبودجه نظر شخصی خود را درباره واردات خودرو اعلام کرده است. واردات خودرو به‌هیچ‌وجه متوقف نمی‌شود. برنامه دولت و وزارت صمت، تنظیم بازار خودرو با نگاه حمایت از مصرف‌کنندگان است. بنابراین دولت با قاطعیت از واردات خودرو دفاع می‌کند.

■ قول مهم بانک مرکزی

مهدی ضیغمی، درباره روند تخصیص ارز واردات خودرو اظهار کرد: حداقل سالی یک‌میلیارد یورو برای واردات خودرو باید تخصیص داده شود. تا این لحظه بیش از ۳۰۰ میلیون یورو تخصیص ارز برای واردات خودرو عملیاتی شده است. بانک مرکزی نیز قول داده که روند تخصیص ارز را تسریع کند. بدون تسریع این روند تا پایان سال نمی‌توان روی واردات تعداد بالای خودرو حساب باز کرد.

■ آخرین آمار واردات خودرو در ۱۴۰۲

وی در پاسخ به این‌که از ابتدای سال تا کنون چه تعداد خودرو به کشور واردشده گفت: تا این لحظه آخرین آمار واردات خودرو به بیش از ۷هزار و ۵۰۰ دستگاه رسیده است. همچنین در سامانه یکپارچه خودرو نیز تا کنون بیش از ۹ هزار عرضه خودرو انجام شده که البته هنوز بخشی از متقاضیان خرید از محل سامانه، موفق به دریافت خودروهای ثبت‌نامی نشده‌اند. نکته قابل توجه اینکه در فرآیند فروش خودرو از طریق سامانه یکپارچه، تعدادی از خودروهای فروخته شده، هنوز به مرحله ترخیص نرسیده و همچنان بار روی کشتی بوده و عملا روی آب هستند.

ضیغمی درباره پیش‌بینی روند واردات خودرو گفت: برای امسال واردات ۶۰ هزار دستگاه خودرو هدف‌گذاری شده بود. از این رقم هدف‌گذاری شده تا کنون حدود ۹ هزار خودرو وارد شده که البته حدود هزار و ۵۰۰ خودرو همچنان روی آب بوده و به کشور نرسیده‌اند.

کلید طلایی ادامه این روند تامین ارز است و به همین دلیل نیز همه‌چیز به برنامه‌ریزی بانک مرکزی برای تامین ارز بستگی دارد. بنابراین در ۲- ۳ هفته طلایی پیش‌رو عملکرد بانک مرکزی برای تامین و تخصیص ارز، آینده واردات خودرو را نمایان خواهد ساخت.

■ خبری از کارکرده‌ها نیست!

رئیس سازمان توسعه تجارت در ادامه بحث به واردات خودروهای کارکرده نیز اشاره کرد و گفت: واردات خودروهای کارکرده هنوز روند مشخصی ندارد و برای حل این موضوع باید ابتدا بحث تخصیص ارز تعیین تکلیف شود. با توجه به این موضوع نمی‌توان با قاطعیت درباره سرنوشت واردات این خودروها نظر داد.

ضیغمی با اشاره واردات خودروهای اقتصادی گفت: خودروهای واردشده به کشور اقتصادی هستند و این محصولات قیمت‌های ۹ هزار یورویی دارند. اما با توجه به شیوه عرضه و تعرفه و عوارض گمرکی، با قیمت نهایی بالاتر به بازار می‌رسد. درحقیقت سازکار عرضه خودروهای وارداتی، باعث ایجاد چنین قیمت‌هایی شد.

وی با اشاره به اصلاح شیوه عرضه با هدف کاهش قیمت تمام شده این محصولات و تحقق هدف‌گذاری خودروهای اقتصادی گفت: وزارت صمت پیشنهادهایی مبنی بر اصلاح روند واردات و کاهش قیمت تمام شده خودروها، کمتر از نرخ‌های فعلی ارائه داده اما هنوز به نتیجه نرسیده است. ضیغمی در پایان تاکید کرد: خودروی با نرخ کمتر از ۸ هزار یورو در جهان وجود ندارد که بتواند استانداردهای ایران را پاس کند. بنابراین نمی‌توان نرخی کمتر از عدد یاد شده را برای هر خودرو وارداتی در نظر گرفت و برای کاهش قیمت تمام شده خودورهای وارداتی چاره‌ای جز اصلاح روند عرضه و ترخیص نداریم.

هنوز اقدام جدی در واردات کارکرده‌ها انجام نشد

رضا تقی‌پور، عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با صمت در رابطه با تاخیر اجرای واردات خودروهای کارکرده گفت: متاسفانه هنوز اقدام جدی در خصوص واردات خودروهای کارکرده صورت نگرفته است. ظاهرا هماهنگی‌های لازم در بخش‌های مختلف دولت صورت نگرفته و آیین‌نامه واردات خودروهای کارکرده هنوز ابلاغ نشده است. به گفته وزیر صمت نیز آیین‌نامه واردات خودروهای کارکرده در دولت تصویب شده و هیات دولت هم باید آن را ابلاغ کند. بنابراین آیین‌نامه در انتظار ابلاغ هیات دولت بوده و پس از ابلاغ مجلس پیگیر اجرای قانون واردات خودروهای کارکرده خواهد بود.

وی با بیان اینکه مشکل اصلی واردات خودرو، مربوط به امور اجرایی است گفت: مجلس نمی‌تواند در جزئیات کار اجرایی دخالت کند. بحث تأمین ارز، خدمات پس از فروش و سایر موارد برعهده دولت است.

■ واردات خودرو کارکرده حق مردم است

تقی‌پور با تاکید بر واردات خودروی کارکرده گفت: این واردات و استفاده از خودروهای خارجی حق مردم است. برای تحقق این هدف‌گذاری باید نرخ تمام شده خودروهای خارجی در بازار، معادل ریالی نرخ خودرو در منطقه باشد. این درحالی است که قیمت تمام شده این محصولات با اعمال سازکار ترخیص با افزایش قابل توجهی مواجه می‌شود. درصورت اصلاح روند واردات و حذف یا کاهش عوارض واردات، می‌توان به نقطه مطلوب عرضه خودروهای خارجی در پایان رسید. زمانی که عرضه خودرو متعادل شود ناترازی بازار نیز از بین خواهد رفت.

■ پیش‌بینی روند واردات خودروهای نو

این عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس در خصوص کندی واردات خودروهای نو اظهار کرد: درباره واردات خودروهای نو با تاخیر چشمگیری مواجه هستیم. برهمین اساس نمایندگان مجلس، هفته گذشته با پیگیری دلایل این تاخیر به کندی در تخصیص ارز رسیدند که ناشی از عملکرد بانک مرکزی است. از سوی دیگر رئیس‌کل بانک مرکزی اعلام کرده تابه‌حال ۶ میلیارد دلار برای خودرو تخصیص داده شده است. بنابراین پیش‌بینی می‌کنیم که سرعت واردات خودرو تا پایان سال بیشتر شود.

■ چرا خودرو اقتصادی وارد نشد؟

وی در پایان با اشاره به عملیاتی نشدن واردات خودروهای اقتصادی به صمت گفت: هدف‌گذاری، واردات خودروهای اقتصادی بود اما عملا قیمت تمام‌شده خودروهای وارداتی به بالای یک‌میلیارد تومان رسید. این روند قیمت‌گذاری با انتقاد مجلس مواجه شد. منتقدان تاکید دارند قرار بود نرخ این خودروها در کلاس مدل‌های اقتصادی و در سطح نرخ‌کشورهای همسایه باشد. بنابراین این مطالبه از سوی مجلس هم مطرح است و امیدواریم وزارت صمت به این وضعیت سامان دهد.

سخن پایانی

با توجه به افزایش صحبت‌های موافق و مخالف درباره واردات خودرو، احتمال توقف یا کندی واردات در ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ وجود دارد. در این میان مهم‌ترین نکته بحث تخصیص ارز توسط بانک مرکزی است. به‌نوعی می‌توان گفت که زنده ماندن و ادامه واردات خودرو تنها به بحث ارز بستگی دارد. حتی درباره واردات خودروهای کارکرده هم آن‌طور که مشخص است یکی از مهم‌ترین چالش‌ها مربوط به تامین ارز می‌شود. با توجه به این موارد باید منتظر ماند و دید که بانک مرکزی در هفته‌های آینده چه برنامه‌ای برای تخصیص ارز دارد و در ادامه چه اتفاقی برای واردات خودرو خواهد افتاد.

خانه ملت

در واردات خودرو سر مردم بی‌کلاه ماند

روح‌الله ایزدخواه - عضو کمیسیون صنایع و معادن مجلس: در واردات خودرو فقط منافع باشگاه خودروسازان داخلی مورد توجه قرار می‌گیرد و عملاً سر مردم بی‌کلاه مانده است. در اصل عرضه و تقاضای خودرو باید با یکدیگر سنخیت داشته باشد.

یکی دیگر از اهداف ما برای مطرح کردن طرح واردات خودرو آن بود که انحصار در واردات را از بین ببریم و اجازه دهیم هر کسی بتواند خودرو وارد کند. هدف دیگر ما آن بود که خودروهای اقتصادی و مورد نیاز عموم مردم وارد کشور شود، چرا که مشکل ما کمبود خودروهای لوکس نیست و تاکید کردیم باید خودروهای اقتصادی و مورد نیاز مردم وارد شود تا مردم توانایی خرید آن را داشته باشند و قدرت خرید آنان هم در این مسئله لحاظ شود. طرح ساماندهی خودرو با رویکردهای مذکور ابتدا در کمیسیون صنایع و معادن و سپس در صحن مجلس به تصویب رسید.

همان موقع مجمع تشخیص مصلحت نظام به آن ایراداتی گرفت و عملا این مصوبه مجلس در دست انداز افتاد. یکی از ایراداتی که به مصوبه مجلس درباره واردات خودرو گرفته شد مربوط به کمبود ارز بود، این در حالی است که ما گفته بودیم ارز واردات خودرو از محل ارز اشخاص خارج از کشور تامین شود، اما بانک مرکزی زیر بار نرفت و گفت نمی‌تواند آن را احصا کند و تشخیص دهد ارز خارج از کشور کجاست.

البته ما گفتیم که این ایراد شماست که نمی‌توانیم ارز اشخاص خارج از کشور را شناسایی کنید و ایراد قانونی نیست و باید شیوه‌های شناسایی منابع ارزی را اصلاح کنید که زور بانک مرکزی چربید و در بحث ارز سقف گذاشتند و سقف منابع ارزی برای واردات خودرو را تعیین کردند که ما با این موضوع مخالف بودیم.

مجلس بر مصوبه خود اصرار کرد، اما مجمع تشخیص مصلحت نظام خودش تغییراتی در مصوبه مجلس برای واردات خودرو ایجاد کرد. بنده به عنوان طراح طرح ساماندهی صنعت خودرو عرض می‌کنم که آن چیزی که مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره واردات خودرو طراحی کرد، آن چیزی نبود که ما می‌خواستیم. ما واردات خودرو را با هدف حل مشکل کشور در این عرصه در نظر گرفته بودیم، اما در مجمع تشخیص مصلحت نظام محدودیت‌هایی را برای این کار در نظر گرفتند.

در مصوبه مجلس آمده بود که هر شخص حقیقی و حقوقی ایرانی باید بتواند خودرو وارد کند که این موضوع در مجمع تشخیص مصلحت نظام اصلاح شد و آنان گفتند صرفا شرکت‌های ذیصلاح می‌توانند واردات خودرو انجام دهند و صرفا خودروسازان فعلی این اجازه را پیدا کردند که واردات خودرو انجام دهند که این مسئله هم منجر به انحصار و هم تعارض منافع برای آنان شد، چرا که کسی که خودش خودروساز است، هیچ‌گاه با واردات، انحصار خودش را از بین نمی‌برد. در واقع، مجلس به دنبال آن بود که انحصار در حوزه تولید و واردات خودرو از بین برود، اما بسیاری از این موارد مورد نظر مجلس در مصوبه واردات خودرو رد شد.

مصوبه مجلس برای واردات خودرو چندین بار رفت و برگشت داشت و دستخوش تغییرات زیادی شد. دقیقا از جایی که مصوبه واردات خودرو از دست مجلس خارج شد و در مجمع و دیگر جاها طراحی شد، عملا یک قانون دیگر به تصویب رسید و می‌توان گفت مجمع تشخیص مصلحت نظام یک قانون جدید در حوزه خودرو نوشت.

بر اساس مصوبه مجلس قرار بود کسری خودرو مورد نیاز از طریق واردات تامین شود، اما آن را حذف کردند و عملاً آن چیزی که تحت عنوان واردات خودرو تنظیم شده است، کارکرد مناسبی ندارد. در نظر گرفتن تعرفه‌های گمرکی بالا برای واردات خودرو را هم شاهد هستیم که این مسئله، رقابت‌پذیری واردات خودرو را از بین می‌برد، دسترسی عموم مردم به خرید خودروهای وارداتی را از بین می‌برد و باعث گران شدن نرخ خودرو هم می‌شود.

در واقع، مصوبه واردات خودرو به گونه‌ای تنظیم شده است که دوباره منافع باشگاه خودروسازان داخلی تأمین می‌شود. آن چیزی که الان در حوزه واردات خودرو انجام می‌شود، فقط به نفع باشگاه خودروسازان داخلی است که گویا هیچ گاه نمی‌خواهند انحصارشان از بین برود.

ما به دنبال آن بودیم که واردات خودرو با در نظر گرفتن منافع مردم باشد، نه اینکه فقط خودروسازان دیده شوند، اما الان چیزی که برای واردات خودرو تنظیم شده، بیشتر به سمت تحقق منافع باشگاه خودروسازان داخلی تمایل پیدا کرده و عملاً سر مردم بی‌کلاه مانده است که با این وضعیت، دوباره خودروهای لاکچری وارد می‌شود و خودرو گران می‌شود.

با این شرایط، شاهد کاهش نرخ خودروهای داخلی نخواهیم بود. اخذ تعرفه‌های مضاعف برای واردات خودرو را شاهد هستیم، از سوی دیگر واردات خودرو قطره چکانی است و توسط عده‌ای خاص انجام می‌شود که همه این موارد باعث می‌شود حتی اگر واردات خودرو انجام شود، اثری روی تنظیم بازار داخلی نداشته باشد.

یادداشت

موانع اجرای پژوهش در صنعت خودرو

امیرحسن کاکایی
عضو هیات‌علمی دانشگاه علم و صنعت

در قرن بیست‌ویکم، صنعت خودرو بدون تحقیق‌وتوسعه بی‌معناست. هر خودروساز و قطعه‌سازی که روی توسعه کار نکند، قطعا رو به نابودی حرکت می‌کند. تحقیق‌وتوسعه یک مفهوم عام دارد و فقط مربوط به کارهای مهندسی نیست. مسائل مدیریتی، بازرگانی، اقتصادی و بازاریابی و فروش و... هم نیازمند تحقیق هستند و بدون توسعه روش‌های مربوط، امکان ادامه حیات و فعالیت در بازارهای رقابتی وجود ندارد. البته وجود تحقیق‌وتوسعه فقط شرط لازم حیات است و نه‌شرط کافی، چراکه تحقیقات و به‌طورخاص توسعه فناوری نیازمند صرف هزینه بسیار بالاست که فقط در مقیاس بالای تولید قابلیت سرشکن شدن و اقتصادی است. خودروسازهای جهان، رقمی بین ۳ تا ۶ درصد فروش خود را صرف تحقیق‌وتوسعه می‌کنند. به همین دلیل، خودروسازها روش‌های مختلفی را پیاده کرده‌اند تا این هزینه‌ها سرشکن شود. یکی از مهم‌ترین این روش‌ها، استفاده از مفهوم پلتفرم مشترک در کنار ادغام است. ادغام، پیشینه‌ای ۱۰۰ ساله دارد. به‌طورخاص در دهه‌های ۷۰ و ۸۰ میلادی ادغام‌های گسترده‌ای در صنعت خودرو به‌وقوع پیوست، به‌گونه‌ای که درحال‌حاضر فقط حدود ۱۴ گروه صنعتی بزرگ وجود دارد که خودروسازی‌ها را در سراسر جهان مدیریت می‌کنند. البته در قرن بیست‌ویکم به‌دلیل افزایش فشار رقابت در اثر خواسته‌های مشتری، ادغام‌ها به سمت ابرادغام پیش رفت. به این معنا که خودروسازان بزرگ بقای خود را در گرو تولید بالاتر از ۵ میلیون خودرو در سال می‌بینند و برای این منظور با رقبای بزرگ خود متحد می‌شوند. این استراتژی درباره قطعه‌سازان هم وجود دارد. درحال‌حاضر، این قطعه‌سازان بزرگ و اصطلاحا رده یک‌ها هستند که با خودروسازان در ارتباط هستند و قطعه‌سازان بزرگ هزینه‌های تحقیق‌وتوسعه را می‌پردازند.

در ایران هم سال‌هاست خودروسازی به‌دنبال تحول است. سیاست‌گذاران، سرمایه‌گذاران، کارآفرینان و مدیران صنعتی با اعتقاد به تولید بومی و توسعه صنعتی طی این سال‌ها همواره تلاش کرده‌اند، صنعتی بالنده و رقابت‌پذیر ایجاد کنند و برای این منظور انواع نظام‌های مدیریتی، فناوری و خطوط تولید را در حد امکان به‌کار گرفته‌اند. اما متاسفانه ارتباط صنعت و دانشگاه شکل نگرفته است. ارتباط صنعت و دانشگاه در گام نخست نیازمند صنعتی است که امکان بقا بدون پذیرش هزینه‌ها و ریسک تحقیق‌وتوسعه و پژوهش اصیل را ندارد. از سویی حجم بازاری که در اختیار دارد باید بتواند جبران هزینه‌های تحقیق‌وتوسعه را بکند. متاسفانه سیاستمداران در ایران با تفکرات متناقض و غیرمنسجم خود، صنعت خودرو (خودروسازان و قطعه‌سازان) را به‌گونه‌ای گسترش داده‌اند که امروز ۳۰ خودروسازی و ۶۰۰ قطعه‌ساز صنعتی فعال داریم که همگی زیر مقیاس‌های اقتصادی تولید می‌کنند و حتی در کپی‌کاری هم بعضا هزینه‌هایشان از خارجی‌ها بیشتر است.

البته باتوجه به تعدد تولیدکنندگان هیچ‌گاه رقابت واقعی بین آنها شکل نگرفته است. در نهایت هم خودروسازان دو راه بیشتر پیش‌رو ندارند؛ یا مونتاژکار بوده و بخشی از کارخانه تولیدی یک خودروساز صاحب‌نام باشند؛ کاری که همان ۲۸ خودروساز بخش خصوصی انجام می‌دادند و تا قبل از تحریم‌های جدید بسیار سودآور بودند، یا باید یک خودرو آماده را برای مدت زیادی تولید کنند که قالب‌سازی و ابزارسازی آن برای قطعه‌ساز به‌صرفه باشد، کاری که دو خودروساز بزرگ عمدتا انجام داده‌اند و البته هیچ‌گاه سود زیادی کسب نکرده و در بیشتر دوران‌ها زیانده بودند. هر وقت هم به نوآوری نیاز بود، دوباره دست به دامان خارجی‌ها می‌شدند. در چنین شرایطی، تحقیقات اصیل که معمولا از سوی دانشگاه‌ها قابل انجام است، اصولا موردنیاز نیست. البته مهندسی معکوس هم نیازمند تحقیق‌وتوسعه است، اما بیشتر از نوع تحقیق در عملیات، کاری که هر مهندس صنایعی به‌خوبی آن را در دانشگاه می‌آموزد و در صنعت به‌کار می‌برد. پس نیازی به تحقیقات دانشگاهی نیست. در معدود مواردی که تحقیقات دانشگاهی موردنیاز است، معمولا چون هزینه و زمان انجام تحقیق زیاد است، صنعت تحمل ندارد و همیشه یک خدمت‌دهنده خارجی وجود دارد که همان کار را ارزان‌تر و سریع‌تر انجام دهد. بنابراین در این رقابت نابرابر و بی‌منطق، دانشگاه‌ها بازنده می‌شوند. تجربه من نشان داده که عمده کارهای دانشگاهی انجام‌شده در صنعت یا برای نمایش بوده است یا در نهایت برای شناخت موضوع، تا بعدا بتوانند در خرید، بهتر عمل کنند. در جایی هم که به معنای واقعی تحقیقات پیشرفته لازم بوده است، خود صنعت نسبت به تاسیس مرکز یا شرکت اقدام کرده و دانشگاهیان را در آن به استخدام درآورده است. بنابراین جریان واقعی انرژی جوانان در کنار دانش استادان، به سمت صنعت نبوده است. در بهترین شرایط، یک جریان موقت برقرارشده و افراد وارد صنعت شده‌اند و دوباره مسیر بسته می‌شود و صنعت می‌ماند و آب راکد.

مانع دیگر در ارتباط صنعت و دانشگاه، نبود تجهیزات لازم برای تحقیقات است. صنعت خودرو نیازمند تجهیزات بسیار گران‌قیمت برای تحقیقات است. این تجهیزات نه‌تنها گران هستند، بلکه بکارگیری آنها نیز هزینه بالایی دارد. به همان دلایلی هم معمولا به نیاز نمی‌رسند که بخواهند کار تحقیقاتی تعریف کنند. اگر هم به یک نیاز واقعی برسند، وسایل مربوط در ایران وجود ندارد و در نتیجه دوباره به خارج وابسته می‌شود. در این حالت هم معمولا صنعت این موضوع را فرصتی برای امتیاز دادن به کارکنان خود می‌داند و امکان ندارد چند استاد دانشگاه را حمایت کرده تا آن کار را اصولی‌تر و مبنایی‌تر در خارج از کشور انجام دهند.

مانع بعدی، ریسک توسعه فناوری در صنعت خودرو است که در حالت توسعه اصیل، بسیار بالاست. نظامی در ایران برای بیمه کردن این ریسک وجود ندارد. به‌طور مشخص، وقتی دانشگاهی می‌خواهد یک تحقیق اصیل و واقعی را انجام دهد، اگر یک میلیارد تومان هزینه داشته باشد، اگر اشتباه شود، می‌تواند صدها میلیارد تومان خسارت به صنعت وارد کند. حال فرض کنید در یک قرارداد تحقیقاتی، از یک دانشگاهی یا دانشگاه بخواهند این ریسک را ضمانت کند. ریسکی که می‌تواند از ارزش کل مایملک آن دانشگاه بیشتر باشد. در چنین حالتی، نه دانشگاهی حاضر است چنین ریسکی را بپذیرد و نه صنعتگر. درنتیجه در بهترین شرایط می‌شود همین که می‌بینید؛ یعنی روند بی‌دردسر کپی‌کاری و مونتاژکاری.

صمت از جایگاه تحقیق و توسعه در خودروسازی گزارش می‌دهد

غفلت از پژوهش در صنعت خودرو

شهناز صفایی
editor@smtnews.ir

پژوهش نه‌تنها در صنعت خودرو، بلکه در تمام صنایع باید اولویت نخست کشور باشد. البته در صنعت خودرو، به بهانه اینکه وضعیت آشفته این صنعت در چند سال اخیر، توان و زمانی برای متولیان امر در راستای پرداختن به پژوهش نمی‌گذارد، این امر به فراموشی سپرده شده که البته پذیرفته نیست. صنعت در هر شرایطی باید دست در دست علم روز پیش برود. در حالی واحدهای تحقیق و توسعه در صنعت خودرو ما در سکوت و بی‌انگیزگی روزگار می‌گذرانند که از یک سو افراد توانمندی دارند که به‌معنای واقعی پژوهشگر هستند و از سوی دیگر، متولیان امر مدام از اتفاق‌های جدید در صنعت خودرو می‌گویند که لاجرم از جاده تحقیق و توسعه می‌گذرد. صمت به بهانه روز پژوهش در این گزارش از کارشناسان کم و کیف تحقیق و توسعه در صنعت خودرو کشور را جویا شده که در ادامه می‌خوانید.

عکس: آیدا فریدی

تحقیق و توسعه در اولویت خودروسازی‌ها نیست

سعید مدنی، کارشناس صنعت خودرو درباره وضعیت تحقیق و توسعه در صنعت خودرو به صمت اظهار کرد: واقعیت این است که صنعت خودرو در حال حاضر با وجود پیگیری‌های وزیر صمت و متولیان امر، حال و روز خوشی ندارد. در این شرایط، بیشتر انرژی و وقت فعالان این صنعت صرف حفظ صنعت خودرو و وضعیت موجود آن است. هنوز هم نتوانسته‌اند این صنعت را به یک ثبات نسبی برسانند تا با کمی فراغ بال بتوانند به پژوهش در صنعت خودرو بپردازند. البته خودروسازی‌های ما نیروهای توانمندی در اختیار دارند و اگر فضای مناسبی در اختیار آنها قرار بگیرد می‌توانند کارهای زیادی در صنعت خودرو انجام دهند، اگرچه بدون برقراری ارتباطات جهانی و اعمال فشار تحریم‌ها، بسیار سخت است. در نهایت اینکه تا تعاملات بین‌المللی ما گسترده نشود، توسعه در صنعت خودرو رخ نخواهد داد.

مدنی ادامه داد: صنعت خودرو به صنایع گوناگون وابسته بوده و نیازمند همکاری با بخش‌های گوناگون است که در این بخش به‌دلیل مشکلاتی در برقراری ارتباطات بین‌المللی، نمی‌توانیم ورود کنیم. در مقابل بخش خصوصی هم بیشتر به دنبال سودبردن است و مسیری را انتخاب می‌کند که به سود بیشتری ختم شود. شرایط صنعت خودرو در کشور ما ناپایدار است و دولت هم تقریبا در تمام امور صنعت خودرو دخالت می‌کند که این رویکرد باعث شده انگیزه‌ای برای توسعه و تحقیق در صنعت خودرو وجود نداشته باشد. چون کارهای پژوهشی زمانبر است تا به نتیجه برسد؛ بنابراین باید شرایط به‌گونه‌ای باشد که خودروسازی‌ها با خیال آسوده بتوانند به آن بپردازند.

افراد توانمندی داریم

کارشناس حوزه خودرو با اشاره به اینکه در حال حاضر خودروسازان مبلغ زیادی به قطعه‌سازان، بانک‌ها و... بدهکار هستند، گفت: صنعت خودرو در شرایط کنونی در بهترین حالت با ۶۰ تا ۷۰ درصد ظرفیت اصلی خود فعالیت می‌کند. ظرفیت صنعت خودرو ما سالانه تولید یک میلیون و ۸۰۰ هزار دستگاه خودرو است، اما عملا در سال جاری شاید به تولید یک میلیون و ۲۰۰ هزار خودرو هم نرسد. وقتی صنعت خودرو در بخش‌های گوناگون درگیر مشکلات و چالش‌های ریز و درشت است، دیگر فرصتی برای پژوهش باقی نمی‌ماند. البته با تمام این سختی‌ها در خودروسازی‌ها گاه شاهد اتفاقاتی هستیم که به همت نیروهایی است که توانمند بوده و در بخش‌های فنی و مهندسی مشغول به فعالیت هستند. این افراد توانمند برای اینکه بتوانند در بخش تحقیق و توسعه به‌معنای واقعی اتفاق‌هایی را رقم بزنند، نیاز به پشتیبانی دارند که به‌واسطه شرایط آشفته صنعت خودرو به شکل مناسب انجام نمی‌شود.

مدنی افزود: برای انجام هر کاری باید انگیزه‌ای وجود داشته باشد. یکی از مواردی که برای ورود به مرحله پژوهش و تحقیق و توسعه محصول انگیزه ایجاد می‌کند، تولید صادرات‌محور است. وقتی فضا بسته است و رقابتی نیست، صنعت رشد نخواهد کرد. اگر تولیدات ما در صنعت خودرو صادرات‌محور باشد و برای عرضه در بازارهای جهانی تولید کنیم، به طبع باید با دانش و تکنولوژی روز پیش برویم. در یک صنعت، حلقه‌های گوناگونی وجود دارند که با هم در ارتباط هستند. بودجه باشد، تحقیق و توسعه هم انجام دهیم، اما تعاملات و ارتباطات ما برقرار نباشد، در نهایت به نتیجه دلخواه نمی‌رسیم. البته خودروسازها به نحوی می‌توانند در بخش تحقیق و توسعه به توان خودشان متکی باشند و قدری از وابستگی به شرکت‌های بزرگ خودروسازی خارج کنند، اما باید با بقیه شرکت‌های خودروساز و قطعه‌سازان ارتباط داشته باشند. وی ادامه داد: تورمی که در اقتصاد وجود دارد و قیمت تمام‌شده محصولات ما را بالا برده و از حالت رقابتی خارج کرده است، در کنار نبود ارتباطات بین‌المللی، این خطر وجود دارد که صرفا به مونتاژکار تبدیل شویم. موضوعی که در حال حاضر هم به‌نوعی شاهد آن هستیم. در این صورت در صنعت خودرو به جایگاه خاصی نخواهیم رسید و چون برنامه خاصی برای ساخت داخل نداریم به طبع توسعه‌ای هم اتفاق نخواهد افتاد.

جای خالی پژوهش واقعی در صنعت خودرو

مدنی در ادامه گفت: در حال حاضر نگرانی که درباره صنعت خودرو کشور وجود دارد این است که متاثر از مشکلات سیاسی، عدم‌امکان صادرات محصولات تولید داخل، پایین بودن میزان تولید و... صرفا به سمت واردات خودرو کامل یا سی‌کی‌دی سوق پیدا کنیم و کم‌کم صنعت خودرو ما کارگر خودروسازی‌های دیگر شود. این در حالی است که در حال حاضر توان بالایی در صنعت خودرو داریم و از امکان ساخت خطوط تولید، مونتاژ، استانداردهای کیفی و زنجیره تامین و خدمات پس از فروش برخورداریم که البته باید قوی‌تر شوند. تمام این توانمندی‌ها، انگیزه است که خودروسازان بزرگ جهان در کشور ما سرمایه‌گذاری کنند تا در نهایت توسعه صنعت خودرو ما هم اتفاق بیفتد.

کارشناس حوزه خودرو با اشاره به اینکه تحقیق و توسعه در صنعت خودرو ما نمود چندانی ندارد، گفت: در دوره‌ای به‌روز کردن صنعت خودرو در دستور کار جدی بود و براساس الزامات قانونی پیشرفت‌هایی هم به دست آمد. تارا و شاهین نتیجه این دوره بود و حتی در حال حاضر برخی اقدامات به‌دنبال پژوهش‌های همان دوره انجام می‌شود. با این حال، هنوز تحقیق و توسعه به‌معنای واقعی در خودروسازی‌های ما انجام نمی‌شود. ازسویی هم نیروهای توانمندی در واحدهای تحقیق و توسعه و فنی داریم که در نهایت برخی از آنها را به‌واسطه مهاجرت به خارج ازدست‌داده‌ایم یا خواهیم داد و نتیجه و ثمره ۲۰ سال تجربه و یادگیری، نصیب کشورهای دیگر می‌شود. درست این است که تمام مسائل سیاسی، اقتصادی، مالی و فرهنگی و... را با هم ببینیم و برنامه‌ریزی کنیم تا به نتیجه دلخواه برسیم. در چشم‌انداز ۱۴۰۴ باید ۳ میلیون خودرو تولید کنیم، خط پژوهشی و حتی روند خودروهای برقی و... هم در این چشم‌انداز پیش‌بینی‌شده، اما در اجرا رها مانده‌اند.

کارشناس حوزه خودرو در پایان با تاکید بر اینکه با سمینار و اظهارنظر به جایی نمی‌رسیم، اظهار کرد: کشورهای دیگر ۵ دقیقه جلسه می‌گذارند و ۵۰ روز روی همان ۵ دقیقه کار می‌کنند، اما ما بر عکس بی‌شمار جلسه و سمینار و همایش برگزار می‌کنیم، در نهایت ۵ دقیقه کار کرده و با کوچک‌ترین مشکل آن را رها می‌کنیم. در نهایت اینکه برای حرکت درست در مسیر توسعه صنعتی که از تحقیق و توسعه شروع می‌شود، نیاز به برنامه‌ای زمان‌بندی‌شده با آیتم‌ها و تارگت‌های مشخص داریم که تهیه آن وظیفه دولت است.

> افراد توانمند در بخش تحقیق و توسعه برای اینکه بتوانند در صنعت خودرو به معنای واقعی اتفاق‌هایی را رقم بزنند، نیاز به پشتیبانی دارند

تحقیق‌وتوسعه حرف اول صنعت خودرو

محسن رزمخواه، کارشناس حوزه خودرو درباره نقش تحقیق و توسعه در صنعت خودرو به صمت گفت: حدود ۸۰ درصد یک خودرو به‌لحاظ ارزش مربوط به قطعات آن و حداقل کیفیت خودرو هم تا ۸۰ درصد مربوط به کیفیت قطعات آن است. یک خودرو باکیفیت خودرویی است که در آن از قطعات باکیفیت استفاده شده باشد؛ بنابراین اگر کیفیت قطعات مناسب نباشد، محصول نهایی هم نمی‌تواند کالایی باکیفیت باشد. در حال‌حاضر بخشی از مسئله کیفیت خودرو مربوط به کیفیت قطعات مورداستفاده در آن است، اما بخش دیگری از کیفیت آن، به فرآیند مونتاژ برمی‌گردد. دانش مونتاژ، دانشی حساس و مهم بوده و اگر قطعات به‌درستی کنار هم مونتاژ نشوند، هم کیفیت خودرو زیرسوال می‌رود و هم کیفیت قطعه را از بین می‌برد. اگر قطعات بدنه خوب باشند، اما به‌درستی مونتاژ نشوند، سروصدای داخل اتاق خودرو ممکن است موضوع را به قطعه‌سازان مرتبط کند. البته این‌گونه نیست که بدنه مناسب تولید نشده، بلکه در بحث مونتاژ مشکلاتی وجود داشته و براساس دانش مونتاژ انجام‌نشده است؛ بنابراین به این موضوع برای کیفیت خودرو باید توجه شود.

رزمخواه ادامه داد: ارتباط آلایندگی و کیفیت قطعات موضوع دیگری است که می‌توان دو عامل مهم در این‌باره عنوان کرد؛ موتور خودرو و سوخت. باید موتوری تولید شود که با استفاده از سوخت باکیفیت مانند سوخت با استاندارد یورو ۶ احتراق مناسبی داشته و البته سوخت مورداستفاده در آن هم باید باکیفیت باشد. خودروهای وارداتی به‌ویژه آنهایی که قیمت بالایی دارند، دارای موتورهای پیشرفته‌ای هستند، اما باید از سوخت باکیفیت هم استفاده کنند. اگر برای این موتورها سوخت باکیفیت استفاده نشود با موتور پیکان تفاوتی نخواهند داشت، چون در نهایت دودی که از اگزوز آنها خارج می‌شود، آلاینده است؛ بنابراین هم موتور خودرو باید براساس طرحی پیشرفته تولید شده باشد و هم سوختی که مصرف می‌شود، باید مناسب و باکیفیت باشد. اینکه کیفیت نظر مشتریان را جلب نکرده به این برمی‌گردد که باید نخست کیفیت قطعات و دیگر کیفیت مونتاژ لحاظ شود. اگر قطعه کیفیت مناسبی نداشته باشد محصول نهایی کیفیت لازم را نخواهد داشت. در بحث مونتاژ هم اگر درست عمل نشود، همین‌طور است. اگر در هر دو بخش مشکل داشته باشیم، در نهایت وضعیت فعلی صنعت خودرو و کیفیت محصولات رقم خواهد خورد.

وی افزود: از سوی دیگر، سخنانی که درباره مدل خودروها و ارتقای کیفی قطعات مطرح می‌شود اینکه چرا کیفیت محصولات متناسب با استانداردهای روز جهان در حوزه صنعت خودرو نیست، عنوان می‌کنند که این موضوع به مدل خودرو برمی‌گردد و تا زمانی‌که خودرویی مربوط به ۳ دهه قبل است، نمی‌توان انتظار داشت کیفیت قطعات یا خودرو افزایش یابد، نوعی بهانه آوردن است.

رزمخواه در ادامه خاطرنشان کرد: نمونه وارداتی برخی مدل‌های قدیمی که در حال‌حاضر در کشور تولید می‌شوند، بسیار باکیفیت‌تر از نوع داخلی آن است. به چند دلیل، دانش تولید قطعات در ایران هنوز به سطح بین‌المللی نرسیده و قطعه‌سازان داخلی باید بپذیرند که در دانش فنی استفاده از ماشین‌آلات پیشرفته در مقیاس اقتصادی تولید، ضعف دارند. اگر بخواهیم قطعه‌ای باکیفیت و نرخ مناسب تولید و عرضه کنیم باید دانش فنی مناسب را در اختیار داشته و مجهز به ماشین‌آلات و تجهیزات پیشرفته باشیم. سرمایه‌گذاری سنگین نیاز است و البته باید مراکز تحقیق و توسعه پیشرفته هم فعالیت داشته باشند. پول نیاز است و در اندازه‌هایی که امروز بیشتر واحدهای قطعه‌سازی ما هستند، پاسخگو بسیاری از این موارد نیست. برای همین مسئله است که تاکید داشتم و دارم که ادغام باید در قطعه‌سازی انجام شود. واحدها باید در هم ادغام شوند تا توان مالی آنها بالا رفته و بتوانند روی دانش فنی و ماشین‌آلات سرمایه‌گذاری و در نهایت هم محصول با کیفیتی تولید کنند. در ادامه، رقابت با تولیدکنندگان میلیونی در جهان است که در شیوه‌های تولید ما را راهنمایی کند.

وی در پایان گفت: چالش موجود در صنعت خودرو اینکه این صنعت با روندی کند به سوی فناوری حرکت می‌کند به دولتی بودن کارخانجات خودروسازی برمی‌گردد. در این شرایط، حس رقابت وجود ندارد و انحصار حاکم است؛ بنابراین انگیزه لازم برای تولید محصول باکیفیت با توجه به فناوری جهانی را ندارد.

در حالی‌که بخش خصوصی دل‌نگرانی زیادی برای حفظ مشتری و سودآور بودن تولید دارد، در حوزه کیفیت تمام تلاش خود را به‌کار می‌گیرد که در فضای رقابتی بتواند به حیات خود ادامه دهد. اما فرآیند دولتی بودن در صنعتی مانند صنعت خودرو باعث شده دولت در هر شرایطی اجازه ندهد، تولید متوقف شود، حتی اگر تولید سودده نباشد یا توان رقابت با محصولات مشابه خود را نداشته باشد. لذا ضروری است در حوزه ساختار صنعت خودرو اصلاحات اساسی انجام شود تا تحقیق و توسعه حرف اول و آخر را در تولید و کیفیت محصولات بزنند.

> انگیزه لازم برای تولید محصول باکیفیت با توجه به فناوری جهانی نداریم

سخن پایانی

بنا بر این گزارش، کارشناسان معتقدند در صنعت خودرو ما پژوهش به محاق رفته و به‌واسطه مشکلات و اولویت‌های مهم‌تر از داشتن فعالیت‌های پژوهشی به‌معنای واقعی و به‌عنوان سرآغاز توسعه دور شده‌ایم. در این شرایط دولت باید برنامه‌ریزی‌شده به صنعت خودرو و توسعه آن ورود کند تا پژوهش جایگاه واقعی خود را بیابد.

زنگ تعطیلی معدن در مجلس

مسئولیت مجلس، به عنوان نهاد قانون‌گذار، برای بسترسازی و کمک به رشد و توسعه بخش معدن مسئولیتی سنگین است. نمایندگان منتخب ملت در این نهاد قانون‌گذاری وظیفه دارند مسیر قطار اقتصادی را ریل‌گذاری کنند تا در جهت منافع مردم حرکت کند و پیش برود. بنابراین باید ارتباط خوب و مناسبی را با بخش معدن داشته باشند.
امروزه در حالی مجلس یازدهم آخرین روزهای خود را پشت سر می‌گذارد که ارزیابی‌ها نشان می‌دهد مجلس فعلی طی حدود چهار سال گذشته نتوانسته است راهبرد مشخصی را در بخش معدن و صنایع معدنی تعریف کند. گواه این مدعی انتظار طولانی مدت برای تعیین تکلیف اصلاحیه قانون معادن است. در گزارش امروز صمت نگاهی داریم به انتظاراتی که مجلس در برآوردن آن ناکام ماند.

عکس: آیدا فریدی

توسعه صنایع معدنی یکپارچه نیست

بهرام شاه‌ویسی کارشناس معدن به ازهم‌گسیختگی این بخش اشاره کرد و گفت: در موضوع معادن؛ سازمان زمین‌شناسی کار می‌کند، جایی دیگر ایمیدرو ورود پیدا می‌کند، در جای بعدی سازمان انرژی اتمی کار می‌کند، یک جا شرکت‌های خصوصی وارد می‌شوند، نیروهای مسلح، وزارت نفت و شرکت ملی گاز کار می‌کنند و این زنجیره به همین شکل امتداد می‌یابد.

به گزارش صمت، شاه‌ویسی با اشاره به اینکه این رویه درخور شرایط معدنی کشور نیست. گفت: کمتر دیده‌شده‌است که یک سیاست کلان کلی در بخش معدن در جهت حفظ و توسعه معدن شکل بگیرد، البته به شرطی که از این شرایط و منافعی که معادن ایجاد می‌کنند، هم معدن‌دار و هم بهره‌بردار و در عین حال کل ملت و کشور منتفع شوند! اساسا هر رویه، روند، فعل و کار مثبتی هم که تا به حال انجام شده به دلیل تک‌مدیریت‌ها یا تک‌تصمیم‌هایی بوده که در یک مقطعی انجام شده، بعد از آن هم برای ادامه این روند متاسفانه سیاست ادامه‌داری شکل نگرفته است.

تصمیم به بهانه تنظیم

وی در ارتباط با تصمیمات اتخاذ شده کلی در حوزه معادن می‌گوید: ما با تصمیماتی از سوی مسئولان و با یکسری سیاست‌هایی طی سالیان گذشته (این اصلا ربطی به امسال و اکنون ندارد) در ارتباط بوده‌ایم که همه این تصمیمات مسکن بودند و درواقع مسکن‌های زودگذری بودند که در شعار و سرتیتر تمامی این سیاست‌ها هم نام «تنظیم بازار» به چشم می‌خورد؛ به این معنا که هر کسی می‌آمده راجع به معدن صحبت می‌کرده، فقط یک موضوع در ذهنش بوده که ما آمده‌ایم بازار را تنظیم کنیم! قیمت‌ها را متعادل کنیم! یا می‌خواهیم مواد اولیه صنایع‌مان را تامین کنیم.

تعدد متولی و تکثر تصمیمات

شاه ویسی گفت: درحال‌حاضر علاوه بر صمت، چند وزارتخانه دیگر از جمله وزارت اقتصاد و حتی کار و تامین اجتماعی هم درگیر بخش معدن هستند و هم مباحث گمرکی را پیگیری می‌کنند و هم روی بخش صادرات کار می‌کنند و اینکه ما چطور می‌توانیم همه اینها را سروسامان بدهیم، خود سوال بزرگی است که اتفاقا می‌ارزد هرچه زودتر تعیین‌تکلیف شود. مجلس شورای اسلامی روی این موضوع تمرکز کند تا یک بار برای همیشه بخش معدن را بتوانیم نجات دهیم.

داستان آزاردهنده حقوق دولتی

وی در پاسخ به این سوال که معضل‌هایی که معادن با آن دست و پنجه نرم می‌کند، چیست، گفت: حقوق دولتی را در نظر بگیرید، هر سال به صورت بی‌رویه‌ای از سمت مجلس پیشنهادهای بسیار عجیبی را به عنوان سهم حقوق دولتی معادن در بودجه مطرح می‌کنند که اصلا به هیچ عنوان با شرایط واقعی معادن همخوانی ندارد. آنگاه هنوز به اعتراض این موضوع رسیدگی نشده، رقم دو برابری یا چهار برابری برای سال آینده را مطرح می‌کنند! هنوز به اعتراض آن رسیدگی نشده، دوباره یک عدد چهار برابری برای سه سال بعدش مطرح می‌کنند! این نشان می‌دهد که دوستان ما گویا خیلی در داستان‌های واقعی کف معدن نیستند.

فشار کسری بودجه به معادن

وی در پاسخ به این سوال که آیا می‌توان کسری بودجه را از این طریق تامین کرد؟ گفت: تا به حال چه کسی بررسی کرده است که بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌هایی که ظرف دو سه سال گذشته در بخش معدن (یا مجلسی‌ها تحمیل کردند یا خود دولت گرفته) صادر شده نتایجش چه بوده! باید هم آثار مثبت و هم منفی‌اش بررسی شود تا ببینیم بازخورد آن در وضعیت اقتصاد کشور و در بازار چه بوده است. کسی متاسفانه مراجعه نمی‌کند؛ یعنی دستور را می‌دهند اما اینکه چه نتیجه‌ای دارد را کسی حاضر نیست مسئولیتش را برعهده بگیرد.

از معارضان محلی تا فرسودگی ماشین‌آلات

یک کارشناس بخش معدن گفت: با وجود ظرفیت بالای معدنی کشور و برخورداری از فلزات و عناصر با ارزش، اما مجموعه چالش‌هایی در این حوزه وجود دارد که در نهایت جذابیت سرمایه‌گذاری و فعالیت در این بخش را کاهش داده است.

به گزارش معدن ۲۴، محسن همتی گفت: خوشبختانه در کشور شاهد اتفاقاتی هستیم و هر از گاهی شاهدیم که مباحث مربوط به عناصری همچون لیتیوم، روبیدیوم، وانادیوم و... پررنگ می‌شود، هرچند خلأ و مشکل فرآوری همچنان وجود دارد.

این کارشناس بخش معدن ادامه داد: به‌طور مثال شاهدیم برخی کارخانجات به دلیل کمبود ضایعات آهن، به سراغ ذخایر کم‌عیار آهن رفته‌اند، اما در همین هنگام به ذخایر لیتیوم، وانادیوم و... رسیده‌اند.

وی تصریح کرد: اینها شرایطی است که به ویژه می‌تواند برای شرکت‌های دانش‌بنیان ایجاد فرصت کند و در این راستا نیازمند تبلیغات پر رنگ رسانه‌ای نیز هستیم.

همتی در ادامه به برخی مشکلات و چالش‌های پیش روی بخش معدن کشور اشاره کرد و گفت: مشکلات موجود سبب شده تا جذابیت این بخش نزد سرمایه‌گذار بخش خصوصی کاهش یابد و کمتر شاهد حضور سرمایه‌گذاران در بخش دیربازده معدن باشیم. وی اضافه کرد: اکنون شاهدیم عمده معدنکاری در کشور از سوی هلدینگ‌های بزرگ خصولتی یا در نهایت بخش خصوصی که از دیرباز در این حوزه حضور داشته و شاید طی چند نسل فعالیتی جز این نداشته است، انجام می‌شود. زیرا مشکلات موجود جذابیت چندانی برای حضور سرمایه‌گذاران باقی نگذاشته است.

این کارشناس بخش معدن خاطرنشان کرد: ضعف در فرآوری، سنتی بودن تجهیزات فرآوری، ممنوعیت خام‌فروشی، ضعف در موضوع آنالیز (به طوری که انواع مختلفی از فلزات با ارزش در کشور وجود دارد، اما آنالیز آنها از سوی آزمایشگاه‌ها به راحتی امکانپذیر نیست)، همچنین ضعف در تامین زیرساخت‌ها از سوی دولت، معارضان محلی و فرسودگی ماشین‌آلات، از جمله چالش‌های مهمی است که در نهایت جذابیت سرمایه‌گذاری در بخش معدن و صنایع معدنی را کاهش می‌دهد.

زیرساخت تامین نمی‌شود

وی اظهار کرد: با اینکه دولت سهم حقوق دولتی خود را از این بخش می‌گیرد، اما در مقابل بخش معدن از دولت مطالباتی به ویژه در موضوع تامین زیرساخت‌ها دارد که تامین نمی‌شود. همتی با تاکید بر اینکه به معدنکاری یک بنگاه دیربازده است که البته بخشی از دیربازدهی آن به مشکلات سرمایه‌گذاری و ماشین‌آلات باز می‌گردد، گفت: این مسائل برای مردم و ساکنان حاضر در مناطق معدنی کشور به خوبی تشریح نمی‌شود و به همین سبب به معارضان محلی معادن تبدیل می‌شوند و در ادامه همین مسئله سبب تعطیلی معادن می‌شود. در این زمینه انتظار می‌رود دولت به ایفای بهتر نقش خود بپردازد.

وی افزود: در برخی مناطق روستایی شاهدیم، حضور ماشین‌آلات سنگین معدنی سبب تخریب زیرساخت‌ها به ویژه جاده‌های روستایی شده است، اما کسی در این زمینه ورود نکرده و فعالیتی نمی‌کند.

این کارشناس بخش معدن با اشاره به فرسودگی ناوگان ماشین‌آلات معدنی، تصریح کرد: همین مسئله سبب افزایش نرخ تمام شده محصولات و کاهش تناژ تولید می‌شود، در حالی که واردات ماشین‌آلات معدنی با دشواری‌های خاص خود همراه است و امکان ورود ماشین‌آلات نو و صفر کیلومتر وجود ندارد.

سخن پایانی

یکی دیگر از اقدامات بی‌سرانجام مجلس یازدهم در حوزه معدن، علاوه بر اصلاح قانون معادن، تفکیک وزارت صمت بود. کلیات این لایحه پس از ۴ سال پیگیری و اصرار دولت‌های دوازدهم و سیزدهم برای تفکیک وزارت صنعت، معدن و تجارت، در ۲۵ تیر ماه امسال مورد موافقت مجلس یازدهم قرار گرفت اما چندی پیش نمایندگان مجلس شورای اسلامی در جلسه علنی درخواست برخی از نمایندگان برای مسکوت ماندن گزارش کمیسیون اجتماعی پیرامون لایحه دوفوریتی تشکیل وزارت بازرگانی را بررسی و در نهایت با درخواست مسکوت ماندن این لایحه به مدت ۶ ماه موافقت کردند.

آگهی موضوع ماده ۳ و ماده ۱۳ آئین‌نامه قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی

نوبت اول
شماره ۱۰۱۲۴

نظر به دستور مواد ۱ و ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰/۰۹/۲۰ املاک متقاضیانی که در هیات موضوع ماده یک قانون مذکور مستقر در واحد ثبتی آمل مورد رسیدگی و تصرفات مالکانه و بلامعارض آنان محرز و رای لازم صادر گردیده جهت اطلاع عموم به شرح ذیل آگهی می‌گردد:

املاک متقاضیان واقع در بخش سه ثبت آمل- دهستان دشت‌سر

۱۴- اصلی (قریه رشکلا و کاوزن کلا و اسپیارین)

۳۴۰۸ فرعی آقای نعمت‌اله اسفندیار در ششدانگ یک قطعه زمین با ساختمان احداثی به مساحت ۱۶۰.۸۸ مترمربع خریداری شده بلاواسطه از امیر صادقی و مع‌الواسطه از غلام حسین‌زاده و مالک رسمی بنیاد علوی بابلسر.

لذا به موجب ماده ۳- قانون و ماده ۱۲- قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی و ماده ۱۳- آیین‌نامه مربوطه این آگهی در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز از طریق روزنامه محلی و کثیرالانتشار در شهرها منتشر و در روستاها رای هیات الصاق تا در صورتی‌که اشخاص ذینفع به آرای اعلام شده اعتراض داشته باشند باید از تاریخ انتشار اولین آگهی در روستاها از طریق الصاق در محل تا دو ماه اعتراض خود را به اداره ثبت محل وقوع ملک تسلیم و رسید اخذ نمایند. معترض باید ظرف یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض مبادرت به تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل نماید و گواهی تقدیم دادخواست به اداره ثبت محل تحویل دهد که در این صورت اقدامات ثبت موکول به ارائه حکم قطعی دادگاه است و در صورتی‌که اعتراض در مهلت قانونی واصل نگردد یا معترض، گواهی تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل ارائه نکند اداره ثبت مبادرت به صدور سند مالکیت می‌نماید و صدور سند مالکیت مانع از مراجعه متضرر به دادگاه نیست. بدیهی است برابر ماده ۱۳ آئین‌نامه مذکور در مورد قسمتی از املاک که قبلا اظهارنامه ثبتی پذیرفته نشده، واحد ثبتی با رای هیات پس از تنظیم اظهارنامه حاوی تحدید حدود، مراتب را در اولین آگهی نوبتی و تحدید حدود به صورت همزمان به اطلاع عموم می‌رساند و نسبت به املاک در جریان ثبت و فاقد سابقه تحدید حدود، واحد ثبتی آگهی تحدید حدود را به صورت اختصاصی منتشر می‌نماید.

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۲/۰۹/۲۵ — تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۲/۱۰/۰۹

حسن صالحی، اداره ثبت اسناد و املاک شهرستان آمل

آگهی رای عدم افراز

ع الف ۲۸۳۶

درخصوص درخواست **آقای مرتضی عباسی حسین‌آباد فرزند علی مبنی بر افراز مقدار سه‌دانگ مشاع از ششدانگ یک‌باب منزل به مساحت ۳۳۲/۷۵ مترمربع دارای پلاک ثبتی ۷۱۸۰ فرعی از ۷۰۸۴ فرعی از پلاک ۱۸۳- اصلی بخش ۱۰ مشهد** به پیوست یک نسخه از تصمیم این اداره مبنی بر رد تقاضای نامبرده به پیوست آگهی می‌گردد و طبق اعلام متقاضی افراز مبنی بر عدم دسترسی به آدرس **آقای غلامرضا خجسته‌نوق فرزند علی و خانم مینو امینی فرزند اصغر مالکین مشاعی پلاک مذکور** رای عدم افراز آگهی می‌گردد لذا چنانچه هر کدام از مالکین مشاعی پلاک مذکور به نظریه و تصمیم این اداره اعتراض دارند می‌توانید طی مدت ده روز پس از انتشار آگهی به دادگاه صالحه شهرستان مراجعه نموده و گواهی مربوطه را به این اداره ارائه نمائید بدیهی است بعد از مهلت مقرر عملیات ثبتی وفق مقررات ادامه خواهد یافت.

هادی ریحانی، رئیس ثبت اسناد واملاک منطقه شش مشهد

مرجع رسیدگی اداره ثبت اسناد و املاک منطقه ٦ مشهد

در تاریخ ۱۴۰۲/۸/۲۲ درخصوص درخواست مرتضی عباسی حسین‌آباد مبنی بر افراز ۷۱۸۰ فرعی از ۱۸۳ اصلی بخش ۱۰ مشهد که باتوجه به گزارش نماینده منتخب به شرح ذیل تصمیم اتخاذ گردید.

گردشکار: برابر سیستم جامع املاک کشوری و سوابق موجود در پرونده ثبتی، سه‌دانگ مشاع از ششدانگ پلاک فوق‌الذکر، سند مالکیت به شماره اچهی ۴۴۲۱۴۸ به متقاضی آقای مرتضی عباسی حسین‌آباد صادر و تسلیم گردیده است و سه‌دانگ مشاع دیگر به نام مینو امینی و غلامرضا خجسته بالسویه می‌باشد و پلاک در رهن و بازداشت نمی‌باشد و عملیات ثبتی خاتمه یافته و فاقد سند مالکیت معارض است و متقاضی برابر درخواست وارده ۱۴۰۲/۲۰۴۰۳۰۰ مورخه ۱۴۰۲/۰۸/۱۷ تقاضای افراز سهم مالکیت مشاعی خود از پلاک مذکور را نموده است که شهرداری محترم منطقه ۹ مشهد برابر نامه ۹/۱۴۰۲/۲۷۶۰۸ مورخه ۱۴۰۲/۸/۱۵ اعلام نموده که باتوجه به مساحت پلاک قابلیت افراز ندارد و برابر دستور مرقومه در ذیل گزارش به شماره ثبت وارده ۴۱۲۸۲ مورخه ۱۴۰۲/۸/۲۲ به شرح ذیل اتخاذ تصمیم و اعلام نظر می‌گردد.

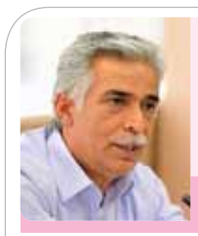
نماینده ثبت: علی‌اصغر محمدنژاد
نقشه‌بردار ثبت: سیدمحمد میرشفیعی
مالک: مرتضی عباسی حسین‌آباد

تصمیم رئیس ثبت

درخصوص درخواست افراز آقای مرتضی عباسی حسین‌آباد در پلاک **۷۰۴۸/۷۱۸۰/ فرعی از ۱۸۳ اصلی بخش ۱۰ مشهد** پس از رسیدگی و تطبیق درخواست با مقررات قانونی و مطابقت آن با وضعیت و سوابق ثبتی و به استناد نظریه شهرداری محترم منطقه ۹ مشهد به شرح نامه ۹/۱۴۰۲/۲۷۶۰۸ مورخه ۱۴۰۲/۸/۱۵ فوق با افراز مالکیت موافقت ننموده است، لذا وفق ماده ۵ آیین‌نامه افراز و فروش املاک مشاع تصمیم بر رد درخواست افراز نامبرده صادر می‌گردد و این تصمیم به استناد ماده ۲ قانون افراز و فروش املاک مشاع از تاریخ ابلاغ این تصمیم به مدت ۱۰ روز قابل اعتراض در دادگاه صالحه می‌باشد.

هادی ریحانی، رئیس اداره ثبت اسناد و املاک منطقه ۶ مشهد

یادداشت

نیروی انسانی ستون توسعه معدن

محمدرضا بهرامن
رئیس خانه معدن ایران

در برنامه هفتم توسعه برای بخش معدن رشدی ۱۳ درصدی پیش‌بینی شده است و این برنامه زمانی اتفاق می‌افتد که جدا از تامین تجهیزات و ماشین‌آلات و زیرساخت‌ها، منابع انسانی پرورش‌یافته و زبده‌ای هم در کنارمان داشته باشیم. به‌عبارت‌دیگر، یکی از مهم‌ترین پیش‌نیازها در بخش معدن این است که منابع انسانی توانمند تامین باشد.

پس باید از دوران متوسطه پرورش منابع انسانی را آغاز کنیم، زیرا در همه بخش‌ها با کمبود مواجهیم و اگر کار به همین منوال پیش برود، در این زمینه به‌شدت دچار مشکل می‌شویم.

باید عزم و اراده‌ای جدی برای تربیت آنها وجود داشته باشد و سازمان توسعه در اینجا می‌تواند نقش بسیار پررنگی داشته باشد و علاوه بر برنامه‌ریزی‌های درازمدت، برنامه‌هایی کوتاه‌مدت هم تعریف و اگر می‌خواهیم در بخش معدن رشد کنیم، این موضوع اجتناب‌ناپذیر است، زیرا یکی از مزایای کشور ما بخش صنعت معدنکاری است. علت این است که ساختار زمین‌شناسی ما اجازه می‌دهد که در این حوزه فعالیت‌های خودمان را توسعه دهیم.

سرمایه‌گذاری در این بخش یکی از مسائل و مواردی است که باید مدنظر قرار گیرد و معاونت امور معدنی و فرآوری مواد به‌عنوان متولی بخش معدن به‌خوبی و درستی این ضرورت را شناخته و بر این باور است که باید سرمایه‌گذاری درستی در این زمینه انجام گیرد تا این کمبود جلوی توسعه معدنکاری را نگیرد.

در واقع، ما همین امروز هم با کمبود روبه‌رو هستیم، اما اگر برنامه‌ریزی درستی داشته باشیم و مشوق‌های لازم را در نظر بگیریم، قاعدتا رغبت برای ورود به صحنه معدن برای کسانی که علاقه‌مند هستند تا ورود پیدا کنند، بیشتر خواهد شد.

خانه معدن با همکاری و مشارکت دانشگاه امیرکبیر بورسیه‌هایی را تعریف کرده و در حال حاضر به‌صورت پایلوت در حال اجرا است. خوشبختانه اقدامات خوبی در این زمینه انجام گرفته است تا واحدها و شرکت‌های صنعتی معدنی بتوانند از هم‌اکنون نیروی انسانی موردنیاز خود را انتخاب کنند و آنها را در هنگام تحصیل در همه بخش‌های فعالیت حرفه‌ای در کنار خود داشته باشند و در دوره‌هایی با عنوان کارآموزی آنها را از مراحل اولیه کار آشنا کنند و این یکی از راه‌های تامین نیروی انسانی است.

در این برنامه خواه‌ناخواه موضوع سربازی دانشجویان پسر مطرح شد که برای حل این مشکل هم، مذاکراتی با وزارت دفاع داشته‌ایم و امیدواریم به‌زودی با تعریف امریه سربازی تسهیلاتی فراهم شود تا فارغ‌التحصیلان بتوانند دوران خدمت خود را در معادن سپری کنند.

صحبت‌های اولیه برای این موضوع انجام شده و خوشبختانه معاونت معدنی در کنار ما است و با مطالعاتی که در این زمینه انجام شده، از پیشنهادات ما کاملا حمایت می‌کنند و این خود می‌توان گفت چراغ راهنمایی باشد که بتوانیم از این طریق سریع‌تر به هدف‌مان در بخش تامین منابع انسانی برسیم و نگرانی‌های‌مان بابت این موضوع کمتر شود.

بورسیه تحصیلی همراه با کار برای جذب در شرکت‌های معدنی داخل کشور است. وقتی دانشجویان در کنار فعالان حرفه‌ای قرار گیرند، می‌توانند اصول و الفبای اکتشاف را از نزدیک بیاموزند، در هنگام کار، عملیات استخراج را تجربه کنند، کار با انواع ماشین‌ها را یاد بگیرند و خلاصه اینکه در هنگام کار معدن را بشناسند و بتوانند در آینده با لذت به حرفه‌ای که برای خود انتخاب کرده‌اند، وارد شوند.

در واقع، این از جمله تسهیلاتی است که قرار است خانه معدن با همکاری معاونت معدنی برای دانشجویان فراهم کند. خوشبختانه معاونت معدنی در این کار کاملا همراه ما است.

اگر بتوانیم شرکت‌های بزرگ و متوسط بیشتری را در استان‌های سراسر کشور به مشارکت در این برنامه تشویق و ترغیب کنیم تا در قالب این برنامه با دانشگاه‌ها در استان‌های گوناگون همراهی کنند، برای جذب نیروی انسانی موردنیاز خود در آینده دچار مشکل نخواهند شد.

در حقیقت، این کار هزینه نیست، بلکه نوعی سرمایه‌گذاری برای پرورش و جذب منابع انسانی در آینده است و مجموعه‌هایی که از امروز قدم در مسیر سرمایه‌گذاری برای نیروی انسانی می‌گذارند، مطمئنا در آینده مشکلی در این زمینه نخواهند داشت.

از یک‌طرف دانشجویان یا تازه‌فارغ‌التحصیلان گله‌مند هستند که کار نیست و از طرف دیگر، بنگاه‌های اقتصادی و شرکت‌های معدنی از کمبود نیروی انسانی صحبت می‌کنند.

علت، شناخت نداشتن دوطرف از یکدیگر است. کسی که در رشته‌های مرتبط با معدن فارغ‌التحصیل می‌شود، چون کارآموزی نداشته و مهارت کافی کسب نکرده است، به‌سختی می‌تواند در واحدهای صنعتی استقرار پیدا کند، اما کسی بتواند از این فرصت پیش‌آمده بهره ببرد و در دوره‌های کارآموزی شرکت کند، روزی که فارغ‌التحصیل می‌شود، قطعا مشکلی به نام اشتغال نخواهد داشت. امروزه، عکس آنچه تا چند سال قبل می‌دیدیم، ما نیازمند نیروی انسانی، متخصص یا فارغ‌التحصیل رشته معدن هستیم.

اما فارغ‌التحصیلانی نیاز داریم که کار خود را به‌خوبی بلد باشند و بلافاصله فعالیت را در مراکز اقتصادی شروع کنند.

فارغ‌التحصیلان و دانشجویان ما امروز برای اینکه کار عملیاتی ندیده‌اند، با مشکل روبه‌رو هستند و از این‌رو پیدا کردن شغل موردعلاقه، برای آنها سخت است.

اگر بتوانیم شرایطی را مهیا کنیم که دانشجویان همزمان در هنگام تحصیل کارآموزی‌های منظم داشته باشند، بعد از فارغ‌التحصیلی، با تجربه وارد بازار کار می‌شوند، حتما جذب مراکز صنعتی خواهند شد و قاعدتا مشکلی در این زمینه نخواهند داشت.

ما با کاهش نیروی انسانی در تمام این زنجیره روبه‌رو هستیم، نه‌فقط در بخش اکتشاف و استخراج. در واقع، امروزه فرصت شغلی برای فارغ‌التحصیلان رشته معدن در تمام زنجیره، از ابتدای کار، که مرحله اکتشاف و استخراج است، تا پایان فرآوری و حتی بازاریابی، مدیریت و... وجود دارد و خوشبختانه نیروی انسانی فارغ‌التحصیلان ما می‌توانند در همه این بخش‌ها درگیر شوند و از این‌رو بهترین فرصت برای جذب نیروی کار وجود دارد.

گفت‌وگو

گفت‌وگوی صمت به‌مناسبت روز پژوهش

دانش باید در خدمت تولید ارزش باشد

گیتا جاودانی
editor@smtnews.ir

عکس: آیدا فریدی

تحقیق و توسعه موفق، فناوری جدیدی تولید می‌کند که هزینه تولید را کاهش، کیفیت کالاهای معدنی موجود را افزایش، اثرات مخرب محیط‌زیستی را کم و ایمنی و سلامتی را بهبود می‌بخشد.

امروزه توجه به فناوری بیش از هر زمان دیگری به مقوله‌ای راهبردی برای همه ارکان یک کشورها تبدیل شده است. رقابت بین کشورهای پیشرفته برای پیشتازی در فناوری از یک سو و تلاش کشورهای در حال توسعه برای رفع عقب‌ماندگی، وابستگی و تهدیدات فناورانه از سوی دیگر، اهمیت راهبردی این مقوله را بیش از پیش کرده است. به‌ویژه در صنایع مبتنی بر منابع‌طبیعی راهبردی (مانند معدنکاری و صنایع‌معدنی) عدم‌دسترسی به فناوری‌های به‌روز یا پیشرفته، ممکن است صرفه اقتصادی فعالیت در این صنعت را تحت‌الشعاع قرار دهد، حاشیه سود آن را کمتر کند یا هزینه‌های جانبی را (مانند افزایش مخاطرات ایمنی و زیست‌محیطی) افزایش دهد.

اما به‌باور کارشناسان، میزان رشد سرمایه‌گذاری در بخش معدنکاری و فلزات نسبت به بخش‌های دیگر مانند داروسازی خیلی کمتر است، فاکتورهای مختلفی در این امر دخالت دارند، یکی از دلایل اصلی، شکست پروژه‌های تحقیقاتی است که برای آنها سرمایه‌گذاری هنگفتی انجام شده بود. در گفت‌وگوی امروز صمت با پیمان افضل، استاد دانشگاه و فعال معدنی تلاش کردیم نگاهی بیندازیم به دلایل ناکارآمدی حوزه پژوهش در بخش معدن و صنایع‌معدنی.

◉ نیاز بخش معدن و صنایع وابسته به پژوهش، تحقیق و مطالعه فناورانه چقدر است؟

پاسخ این پرسش‌ها در عمل برای کل بخش‌های کشور مصداق دارد، اما اگر بخواهیم آن را محدود و منحصر به بخش معدن و صنایع وابسته کنیم، باید گفت این بخش در طول ۲۰۰ سال گذشته پایه هر پیشرفتی در کشورهای گوناگون و به‌طورکلی جهان بوده است. در حال حاضر هم به‌واسطه فناوری‌های نسل ۴ و به‌زودی فناوری‌های نسل ۵ این پژوهش و تحقیق و توسعه بیش از پیش اهمیت پیدا کرده است. به هر حال، بخش معدن و صنایع وابسته به‌دلیل اینکه عناصر استراتژیک و آلیاژها مواد موردنیاز در صنایع مبتنی بر فناوری‌های نسل ۴ و سازگار با محیط‌زیست را تولید می‌کنند، پژوهش در اینها امری الزامی است. موضوع این است که کره زمین باید از خطری که با آن چشم در چشم شده است، نجات پیدا کند، بنابراین امروز این امر نه‌فقط در ایران، بلکه در سراسر جهان امری بسیار مهم است. دومین موضوع این است که باتوجه به بحران آب و انرژی و تولید فراوان گازهای گلخانه‌ای در کشور ما که بخش معدن و صنایع وابسته هم در این عرصه در صدر فهرست قرار دارند، لازم است حتما توجه و نگاه ویژه‌ای به امر پژوهش داشته باشند، تا راهی پیدا کنند که جلوی هدر رفتن آب و انرژی و از سوی دیگر، جلوی تولید بی‌رویه گازهای گلخانه‌ای و کربن گرفته شود تا صنایع‌معدنی کشور بتوانند به کشورهای دیگر صادرات داشته باشند. در حال حاضر، شهروندان کشور، به‌دلیل آلودگی شدید هوا صدمات و خسارت‌های جبران‌ناپذیری را هرساله متحمل می‌شوند. از طرف دیگر، مصرف بالای آب و انرژی، اثرات زیانبار خود را در حال حاضر به‌خوبی نشان داده است و همه در معرض خطرات بسیار جدی قرار گرفته‌ایم.

این نکته‌ای است که نباید از آن غفلت یا با جهت‌گیری با آن برخورد شود، وقتی امروزه می‌گوییم مصرف آب و انرژی در کشور بالاست یا به‌طورمشخص مصرف گاز چندین برابر استاندارد کشورهای اروپایی است، بخشی ناشی از این موضوع است که متاسفانه صنایع بزرگ کشور ما مانند صنایع بزرگ کشورهای دیگر در چند ده سال گذشته برنامه‌ای برای به‌روز شدن نداشته‌اند و امروزه بنا به‌ضرورت، چند مجموعه بزرگ به‌فکر افتاده و قدم‌هایی برای تصحیح مسیر اشتباه برداشته‌اند.

◉ چالش‌های پرداختن به حوزه تحقیق و پژوهش در این بخش چیست؟

در سیستم اداره کشور یک مشکل عمومی وجود دارد و آن، این است که همواره درباره پژوهش و دانش صحبت می‌شود، اما در عمل مدیران هیچ اعتقادی به آن ندارند. به‌عنوان‌مثال، طرح‌هایی مثل یک در هزار در دوران ریاست‌جمهوری آقای خاتمی تعریف شد (براساس مفاد این طرح و آیین‌نامه اجرایی آن کارخانه‌ها، کارگاه‌ها و واحدهای صنعتی و معدنی موظف شدند یک در هزار فروش تولیدات خود را در امور مرتبط با محیط‌زیست و کنترل آلودگی‌ها هزینه کنند)، همین‌طور پروژه‌های پژوهشی متنوعی کلید خورد و کارهای خوبی انجام گرفت، اما بسیاری از این کارها اجرایی نشدند و به مرحله عمل نرسیدند. علت این بود که اگر بسیاری از این پروژه‌ها مجالی پیدا می‌کردند و عملی می‌شدند، بساط رانت‌خواران برچیده می‌شد. وقتی صنایع و معادن بتوانند دستگاه‌های خود را به اینترنت اشیا مجهز کنند، چون کار به‌شکل سیستمی درمی‌آید، دیگر کسی نمی‌تواند درباره اضافه‌برداشت اقداماتی انجام دهد یا با افراد لابی کند و روی تخلفات خود سرپوش بگذارد.

ما باید این نکته را در نظر داشته باشیم که بخشی از این کار به قدیمی بودن تفکرات مدیران ما برمی‌گردد.

◉ چرا واحدهای تحقیق و توسعه در زیرمجموعه‌های معاونت معدنی در عمل منفعل و بلااثر هستند؟

بخش عمده‌ای از مدیران معدنی ما در این سال‌ها افرادی ضعیف و غیرمتخصص بوده‌اند. وقتی مدیری با مجموعه‌ای مرتبط نیست و در بخش معدن ورود می‌کند و در مقام تصمیم‌گیری قرار می‌گیرد، زمانی طولانی نیاز دارد تا خود را پیدا کند. دومین موضوع اینکه چون دولت‌های ما از دولت نهم به بعد توسعه‌گرا نبودند و اقدامات شعاری را در اولویت داشتند، سرمایه‌گذاری چندانی در زمینه تحقیق و پژوهش انجام نگرفت. امر تحقیق و پژوهش امری زمانبر است، اما پاسخی که از آن به‌دست می‌آید پاسخی دیرپا و مشکل‌گشاست. برای مثال، در دوره برخی مدیران ایمیدرو از جمله آقای کرباسیان، بخش پژوهش ایمیدرو اقدامات خوبی را آغاز کرد. همین‌طور در دوره مسئولیت دکترصدرمحمدی در شرکت ملی مس، بخش پژوهش این مجموعه اقدامات قابل‌توجهی انجام داد. اما نکته اینجاست که چنین اقداماتی موردی و کاملا وابسته به افراد و اشخاص است، در حالی که سیستم باید تعیین‌کننده باشد، اما باید اعتراف کنیم که در این زمینه سیستم پویا و داینامیکی نداریم.

◉ عملکرد بخش‌های پژوهشی در معادن و صنایع بزرگ و کلیدی را چگونه می‌توان ارزیابی کرد؟

در سال‌های اخیر به‌دلیل ابربحران‌هایی که به‌وجود آمده و خود را به سیستم تحمیل کرده است، ناچار صنایع بزرگ قدم در مسیر تحقیق و توسعه گذاشته، یعنی درباره کاهش مصرف انرژی و آب، افزایش تولید کنترل هزینه، هوشمندسازی و به‌روزکردن صنایع بزرگ ورود پیدا کرده‌اند. یعنی کارخانه فولاد مبارکه اصفهان در استانی قرار دارد که به‌شدت از نظر دسترسی به منابع آبی کاهش منابع آب زیرزمینی و فرونشست زمین دچار بحران است. از اساس توسعه بی‌رویه صنایع در اصفهان و بی‌توجهی به موضوع آمایش سرزمین عامل به‌وجود آمدن این مشکل بوده است. به‌همین‌دلیل، امروزه مجموعه فولاد مبارکه در تلاش است تا اولا در زمینه بازیافت آب اقداماتی انجام دهد و با راه‌اندازی شبکه تصفیه فاضلاب استان، میزان برداشت آب خود را از زاینده‌رود به‌حداقل برساند و ثانیا با مشارکت در طرح انتقال آب خلیج‌فارس به استان اصفهان به احیای زاینده‌رود و بازگرداندن زندگی به این استان تاریخی ایران کمک کند. علاوه بر این، در حال حاضر مشغول ساخت بزرگ‌ترین نیروگاه تولید برق خورشیدی است تا از این طریق، هم خود را تامین کند، هم به برق‌رسانی به شهر مبارکه و شهرهای اطراف کمک کند، بنابراین این نیاز ایجاد شده است.

امروزه اگر فولادسازان کشور مسئله تولید کربن و گازهای گلخانه‌ای را حل نکنند، تا چند سال دیگر نمی‌توانند به اتحادیه اروپا و بسیاری از کشورها صادرات داشته باشند و به این ترتیب، بازار را قطعا به رقبای خود در عربستان، عمان، هندوستان، چین و... می‌بازند. این موضوعی است که نباید از آن غفلت کرد، بنابراین در مواجهه با این خطر اقداماتی انجام گرفته است. البته باید به این موضوع هم توجه داشت که با کمال تاسف امروزه همچنان در بخش‌های پژوهشی روابط حرف اول را می‌زند و جایگزین ضوابط می‌شود. در بسیاری از موارد شاهد هستیم که انحصارهایی برای برخی دانشگاه‌ها یا برخی از افراد همچنان وجود دارد و این باعث می‌شود که بسیاری از طرح‌های پژوهشی به نتیجه مطلوب نرسد یا در میانه راه رها شود.

◉ چرا باوجود پژوهش‌های دانشگاهی، واحدهای تحقیق و توسعه، مراکز متعدد دانش‌بنیان اقدام قابل‌توجهی در راستای رفع مشکلات معدن اتفاقی رخ نمی‌دهد و هنوز معدنکاری با روش‌های سنتی و منسوخ رایج است؟

مسئله اصلی این است که معادن کوچک‌مقیاس ما توان اقتصادی چندانی برای راه‌اندازی واحدهای تحقیق و توسعه و سرمایه‌گذاری برای حمایت از کارهای پژوهشی را ندارند. البته امروزه با تغییر نسل‌ها و افزایش تعداد مهندسان معدن و نظام مهندسی تحولات قابل‌توجهی در حوزه معدن رخ داده است، اما معادن کوچک‌مقیاس و بخش خصوصی همچنان در این زمینه دچار مشکلات متعددی هستند و توان کافی ندارند. این معضل به‌واسطه شرایط خاص کشور ما، که هیچ‌گونه پایداری اقتصادی ندارد و قوانین در آن به‌صورت خلق‌الساعه تغییر پیدا می‌کنند و معضلات بزرگ دیگری در زمینه فعالیت صنایع وجود دارد، حادتر است و نمی‌توان انتظار داشت که صاحبان سرمایه‌های کوچک قدم در این مسیر بگذارند، زیرا بسیاری در حال حاضر در تلاش برای حفظ بقای خود هستند. پس در این حال موضوعی به‌عنوان تحقیق و توسعه برای آنها محلی از اعراب ندارد.

از سوی دیگر، باید به اشتباهات خودمان در آموزش، چه در دانشگاه و چه در مدارس اعتراف کنیم. سعدی حدود ۹۰۰ سال پیش به ما گفته است که عالم بی‌عمل به زنبور بی‌عسل ماند. یعنی دانش باید در خدمت تولید ارزش‌افزوده و ثروت باشد. وقتی به‌فرض کسی پروژه‌ای تحقیقاتی را انجام می‌دهد و عنصری پیدا می‌کند، باید در کنار کار فردی، یک پلن اقتصادی برای معدنکار ارائه کند تا روشن شود که برای مثال اگر صاحب کارخانه در خط فرآوری سرب، روشی هم برای جداسازی نقره در نظر بگیرد، چقدر ارزش‌افزوده به‌دست خواهد آورد. همین‌طور اگر از روی کادمیوم را جدا کند، ارزش‌افزوده حاصل چقدر افزایش خواهد یافت. اگر همین امروز در معادن بزرگ مس کشور، عنصر سلنیوم را از باطله‌ها جدا کنیم، هم به محیط‌زیست خدمت کرده‌ایم و هم یک عنصر ارزشمند با ارزش‌افزوده قابل‌توجهی به‌دست می‌آوریم. پس به این ترتیب، پژوهشگر باید برای معدنکار جذابیت ایجاد کند. وقتی جذابیت ایجاد نشود، رغبتی هم برای انجام کار پژوهشی نیست.

پژوهشگران ما تنها می‌گویند از طرح پژوهشی ما حمایت مالی کنید، در حالی که معدنکار یا سرمایه‌گذار باید کاملا توجیه شوند که این پژوهش چه صرفه اقتصادی برای‌شان خواهد داشت. چون اولویت هر فعال اقتصادی، تامین نیازهای اولیه بنگاه خود است. به‌عنوان‌مثال، برای معدنکار، هزینه تعمیر و نگهداری ماشین‌آلات نیروی انسانی و کسب سودی منطقی است. وقتی بیزینس پلن یا نقشه اقتصادی یک پژوهش برای وی روشن شود، احتمال اینکه از آن طرح حمایت کند، بیشتر خواهد شد. یکی از مشکلات بزرگ حوزه پژوهشی در کشور ما این است که موضوع اقتصادی در این بخش وارد نمی‌شود.

◉ در صورت تداوم کم‌توجهی به حوزه نوآوری از یک‌سو و الزامات بین‌المللی برای کاهش گازهای گلخانه‌ای از سوی دیگر، آینده کوتاه‌مدت و بلندمدت معدن و صنایع‌معدنی در ایران چیست؟

متاسفانه مسیر اشتباهی که تا امروز طی کرده‌ایم، شیب تندتری پیدا کرده و احتمال سقوط به دره بیشتر شده است. به‌روشنی باید گفت این مسیر امنیت و آینده سرزمینی ما را با مخاطرات زیادی روبه‌رو خواهد کرد. تا زمانی که بر روندهای اشتباه گذشته پافشاری می‌کنیم، قطعا از همه طرف دچار معضلاتی بیش از پیش خواهیم شد.

یکی از این خطرات که در کمین است، خطر از دست رفتن بازارهایی است که در اختیار ما بوده و واگذاری آنها به رقبای منطقه‌ای مثل ترکیه، عمان، عربستان و کشورهایی است که با شدت و قدرت در حال ورود به این حوزه هستند.

با نگاهی به اجلاس اخیرکاپ ۲۸ که در دوبی برگزار شد و همچنین در قانون جدیدی که اتحادیه اروپا در ماه گذشته به‌تصویب رساند، روشن می‌شود که کشورهای قدرتمند دنیا، خطر افزایش گازهای گلخانه‌ای را به‌شدت جدی گرفته‌اند و به‌زودی با کشورهایی که همچنان بر مسیر اشتباه خود پافشاری می‌کنند، برخورد خواهند کرد و متاسفانه ایران یکی از کشورهایی است که در صدر فهرست قرار دارد و در حال حاضر ششمین منبع بزرگ تولیدکننده گازهای گلخانه‌ای در دنیا است.

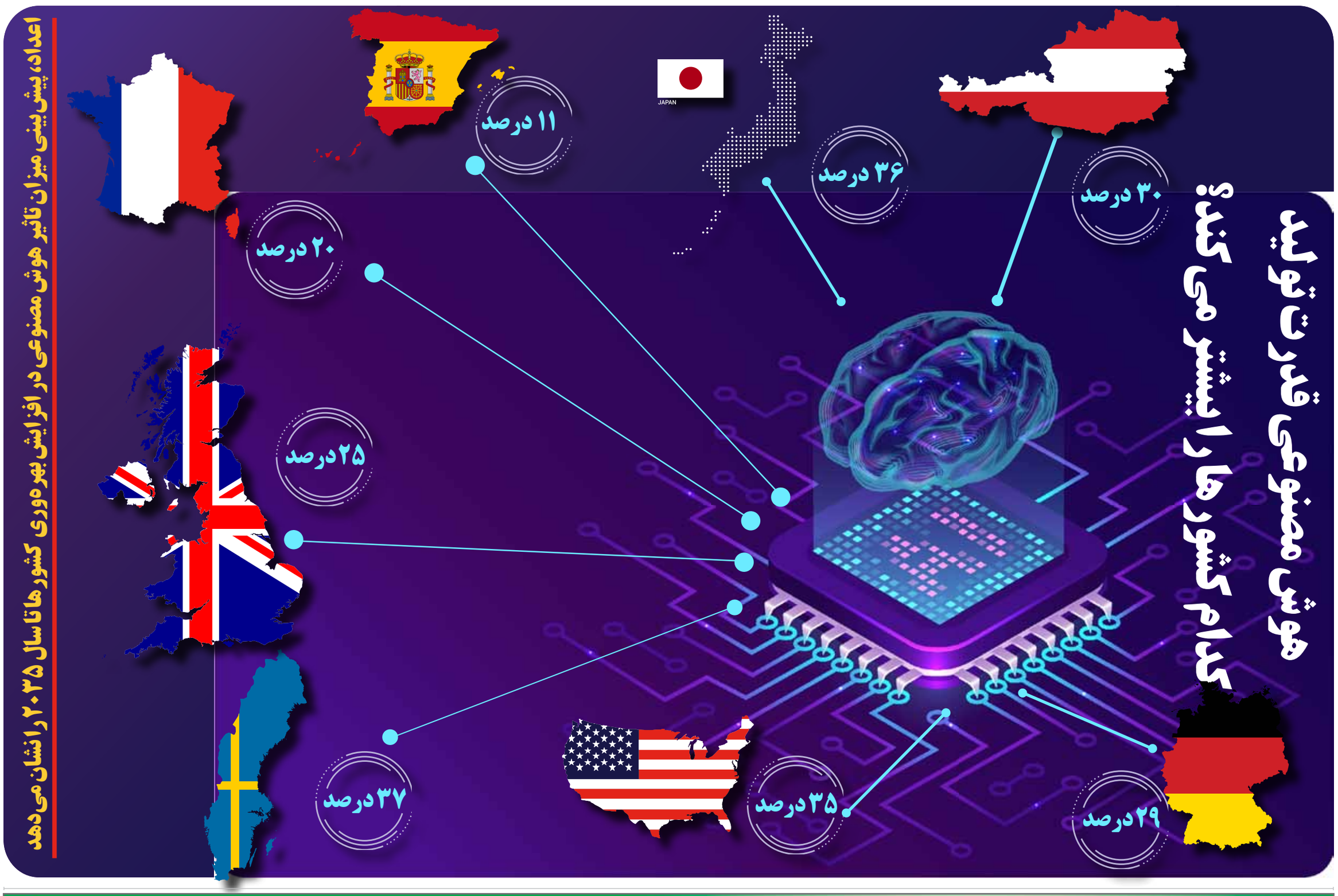
باید اعتراف کرد که ما به‌دلیل سیاست‌های نادرست داخلی و خارجی از عرصه دانش و فناوری به‌شدت عقب افتاده‌ایم. به هر حال برای اینکه قربانی اشتباهات گذشته نشویم، صنایع‌معدنی و معادن ما باید تحقیق و توسعه هدفمند در راستای آینده‌پژوهی فناوری‌های نسل ۴ و ۵ انجام دهند.

> در سال‌های اخیر به‌دلیل ابربحران‌هایی که به‌وجود آمده و خود را به سیستم تحمیل کرده، ناچار صنایع بزرگ قدم در مسیر تحقیق و توسعه گذاشته‌اند

> متاسفانه مسیر اشتباهی که تا امروز طی کرده‌ایم، شیب تندتری پیدا کرده و احتمال سقوط به دره بیشتر شده است

هویش مصنوعی قدرت تفکر کدام کشورها را بیشتر می‌کند

اعداد، پیش‌بینی میزان تاثیر هوش مصنوعی در افزایش بهره‌وری کشورها تا سال ۲۰۳۵ را نشان می‌دهد

اینفوگرافی: سامان شرف‌الدین

نوبت دوم
شناسه ۱۶۱۴۳۰

آگهی قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی و اراضی ساختمان‌های فاقد سند رسمی

نظر به دستور مواد ۱ و ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۰ و برابر رای شماره ۱۴۰۲۶۰۳۱۰۰۱۴۰۰۳۱۵۴- ۱۴۰۲/۰۷/۲۲ هیات مستقر در واحد ثبتی جویبار به کلاسه پرونده شماره ۱۴۰۲۱۱۴۴۱۰۰۱۴۰۰۰۲۴۴ ماده یک قانون مذکور، تصرفات مالکانه بلامعارض متقاضی هاجر خلیلی فرزند محمدعلی نسبت به شش‌دانگ یک قطعه زمین با بنای احداثی به مساحت ۴۲/۲۰ مترمربع قسمتی از پلاک فرعی از ۸- اصلی واقع در قریه سراجکلا بخش هفت ثبت جویبار خریداری از مرتضی داداش‌پور محرز گردیده است.

لذا به موجب ماده ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی و ماده ۱۳ آیین‌نامه مربوطه این آگهی در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز از طریق روزنامه محلی و کثیرالانتشار در شهرها منتشر و در روستاها رای هیات الصاق تا در صورتی‌که اشخاص ذینفع به آرای اعلام شده اعتراض داشته باشند باید از تاریخ انتشار اولین آگهی و در روستاها از تاریخ الصاق در محل تا دو ماه اعتراض خود را به اداره ثبت محل وقوع ملک تسلیم و رسید اخذ نمایند. معترض باید ظرف یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض مبادرت به تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل را ارائه نماید در غیر این صورت اداره ثبت مبادرت به صدور سند مالکیت می‌نماید و صدور سند مالکیت مانع از مراجعه متضرر به دادگاه نمی‌باشد./

سفا قاسمی، رئیس ثبت اسناد و املاک شهرستان جویبار

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۲/۰۹/۱۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۲/۰۹/۲۵

نوبت دوم
شناسه ۱۶۱۴۷۵

آگهی قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی حوزه ثبتی نوشهر

نظر به دستور مواد ۱ و ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۰، املاک متقاضیانی که در هیات موضوع ماده یک قانون مذکور مستقر در واحد ثبتی نوشهر مورد رسیدگی و تصرفات مالکانه و بلامعارض آنان محرز و رای لازم صادر گردیده جهت اطلاع عموم به شرح ذیل آگهی می‌گردد.

▣ املاک متقاضیان واقع در قریه نیرنگ پلاک ۲۱ اصلی بخش ۱ قشلاقی ۱۱۳۱ پلاک فرعی آقا/خانم جابر عابدینی دلسم فرزند رحمان نسبت به ششدانگ یک قطعه زمین با بنای احداثی (کاربری مسکونی) به مساحت ۲۶۱،۶۰ مترمربع خریداری بدون واسطه / باواسطه از آقای منوچهر حمیدیان

لذا به موجب ماده ۳ قانون تعیین تکلیف وضعیت ثبتی اراضی و ساختمانهای فاقد سند رسمی و ماده ۱۳ آئین‌نامه مربوطه این آگهی در دو نوبت به فاصله ۱۵ روز از طریق این روزنامه محلی/ کثیرالانتشار در شهرها منتشر و در روستاها علاوه بر انتشار آگهی، برای هیات الصاق تا در صورتی که اشخاص ذینفع به آرای اعلام شده اعتراض داشته باشند باید از تاریخ انتشار اولین آگهی و در روستاها از تاریخ الصاق در محل تا دو ماه اعتراض خود را به اداره ثبت محل وقوع ملک تسلیم و رسید اخذ نمایند. معترض باید ظرف یک ماه از تاریخ تسلیم اعتراض مبادرت به تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل نماید و گواهی تقدیم دادخواست به اداره ثبت محل تحویل دهد که در این صورت اقدامات ثبت موکول به ارائه حکم قطعی دادگاه است و در صورتی که اعتراض در مهلت قانونی واصل نگردد یا معترض گواهی تقدیم دادخواست به دادگاه عمومی محل ارائه نکند اداره ثبت مبادرت به صدور سند مالکیت می‌نماید و صدور سند مالکیت مانع از مراجعه متضرر به دادگاه نیست. بدیهی است برابر ماده ۱۳ آئین‌نامه مذکور در مورد قسمتی از املاکی که قبلا اظهارنامه ثبتی پذیرفته نشده، واحد ثبتی با رای هیات پس از تنظیم اظهارنامه حاوی تحدید حدود، مراتب را در اولین آگهی نوبتی و تحدید حدود به صورت همزمان به اطلاع عموم می‌رساند و نسبت به املاک در جریان ثبت و فاقد سابقه تحدید حدود، واحد ثبتی آگهی تحدید حدود را به صورت اختصاصی منتشر می‌نماید.

علی‌اکبر مقدسی‌فر، رئیس اداره ثبت اسناد و املاک نوشهر

تاریخ انتشار نوبت اول: ۱۴۰۲/۰۹/۱۱ تاریخ انتشار نوبت دوم: ۱۴۰۲/۰۹/۲۵

آگهی لغو مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای
(شماره ۱۶۴/مع/۱۴۰۲)

شرکت آب و فاضلاب استان البرز

بدینوسیله آگهی تجدید مناقصه عمومی یک‌مرحله‌ای اجرای عملیات احداث مخزن ۵۰۰۰ مترمکعبی ماهدشت از محل اعتبارات طرح‌های عمرانی به شماره ۱۶۴/مع/۱۴۰۲ که در مورخ ۱۴۰۲/۰۸/۲۸ و ۱۴۰۲/۰۸/۲۹ به چاپ رسیده لغو می‌گردد./

شرکت آب و فاضلاب استان البرز (سهامی خاص)

آخرین اخبار وتازه‌ترین تحلیل‌ها را در پایگاه خبری
«گسترش نیوز» دنبال کنید
www.Gostaresh.news

فرم اشتراک

چنانچه تمایل به اخذ اشتراک و دریافت روزنامه صمت دارید لطفا فرم را تکمیل و وجه اشتراک به حساب شماره ۰۲۲۴۱۷۴۱۰۵۰۰۰ و یا شماره کارت ۷۰۷۲- ۹۹۹۷- ۹۹۱۸- ۶۰۳۷ نزد بانک ملی به نام موسسه فرهنگی مطبوعاتی گسترش صنعت، معدن و تجارت واریز نمایید. اصل و کپی فیش واریزی را به همراه فرم اشتراک به نشانی خیابان قائم‌مقام- کوچه آزادگان شماره۲۶ ارسال یا برای تسریع امور فرم و فیش مربوط را به شماره ۸- ۸۸۱۰۵۳۰۶ ارسال نمایید.

▣ لطفا به این نکات توجه فرمایید:

۱- در صورت تمایل به دریافت نسخه‌های بیشتر خواهشمند است در این قسمت (..... نسخه) مشخص نمایید.

۲- روزنامه مشترکین تهران، هر روز از ساعت ۷ تا ۱۰:۳۰صبح توسط پیک تحویل می‌گردد.

متقاضیان محترم شهرستان‌ها برای اخذ اشتراک از طریق دفاتر سرپرستی و نمایندگی‌های روزنامه صمت در مراکز استان‌ها و شهرستان‌ها اقدام فرمایند و یا به شماره ۸-۸۸۱۰۵۳۰۶ اطلاع دهند.

هزینه ارسال در تهران رایگان است

هزینه اشتراک	روزنامه صمت
۱ ماهه	۲۲۰،۰۰۰ تومان
۳ ماهه	۶۶۰،۰۰۰ تومان
۶ ماهه	۱،۳۲۰،۰۰۰ تومان
۹ ماهه	۱،۹۸۰،۰۰۰ تومان
۱۲ ماهه	۲،۶۴۰،۰۰۰ تومان

مشخصات مشترک
نام و نام خانوادگی:
عنوان موسسه:
تلفن ثابت یا تلفن همراه:
آدرس:
کدپستی:

گپ‌وگفت

پایانه صادراتی گل و گیاه نداریم

کشور ما به‌دلیل اقلیم چهارفصل و خاک حاصلخیزی که دارد، محل مناسبی برای کاشت و پرورش گل‌ها و گیاهان گوناگون است.

نقش گل و گیاه به اندازه‌ای در زندگی مردم ایران مهم و پررنگ است که نشانه‌های آن در صنایع‌دستی، به‌ویژه فرش ایرانی همواره قابل‌مشاهده است. علاوه‌بر این در اشعار و سروده‌های شاعران بزرگ ایران هم می‌توان تاثیرات و اهمیت گل‌ها و گیاهان مختلف را در زندگی مردم این سرزمین ملاحظه کرد.

فرهنگ، تمدن و زندگی ما ایرانی‌ها به‌شکل عجیبی با گل و گیاه پیوند خورده است. هم‌اکنون نیز باغ‌ها و گلخانه‌های زیادی در سراسر کشور وجود دارند که سالانه مقدار قابل‌توجهی گل و گیاهان گوناگون در آنها پرورش می‌یابند.

خرید و فروش گل و گیاه می‌تواند به اقتصاد جامعه کمک کند و اساسا این صنعت جزو صنایع بسیار سودآور در جهان است؛ به‌طوری که حتی می‌توان با پرورش گل‌های زیبا و خاص، آنها را به خارج از کشور صادر کرد و باعث افزایش اشتغال در جامعه، به راه انداختن چرخه اقتصادی و در واقع رونق اقتصادی شد.

به گزارش ایمنا، ایران نیز سهم بسزایی در صادرات گل دارد و هر سال مقدار زیادی گل را به کشورهای مختلف جهان همچون امارات متحده عربی، عربستان، انگلستان، عراق، آلمان، هلند، پاکستان، چین، سوئیس، اسپانیا، جمهوری آذربایجان، کویت، بحرین، ترکمنستان، تایوان، ویتنام و ژاپن صادر می‌کند.

ایران در تولید گل و گیاه دارای رتبه ۱۷ و در صادرات آن دارای رتبه ۱۰۷ جهان است. همچنین صنعت گل جهانی که باعنوان صنعت گلکاری نیز شناخته می‌شود، به‌تجارتی اطلاق می‌شود که رشد، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی گل در بازار جهانی را انجام می‌دهد.

براساس گزارش اخیری که ازسوی سایت جهانی Market Research منتشر شده، ارزش بازار جهانی گل در سال ۲۰۱۷ حدود ۶۷.۳ میلیارد دلار بوده و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۲۶ به ۱۰۳.۹ میلیارد دلار برسد و در مدت یادشده به‌طور میانگین ۵ درصد رشد را به ثبت برساند.

صمت به‌منظور بررسی بیشتر به گپ‌وگفت با غلام ابراهیمی، رئیس هیات مدیره اتحادیه‌های گل و گیاه ایران پرداخت.

◉ وضعیت بازار گل و گیاه در حال حاضر چگونه است؟

متاسفانه ۵۰ درصد تولیدات گل‌های شاخه‌بریده در ایران به‌علت نبود خریدار، کم بودن سرانه مصرف، فقدان امکانات صادراتی و بالابودن هزینه تولید به ضایعات تبدیل می‌شود.

فقدان آمار درست بلای جان تولید و صادرات است. در هیچ یک از حوزه‌های تولید آمارهای درستی وجود ندارد و آمارهای ارائه‌شده توسط سازمان‌های دولتی و بخش خصوصی تفاوت فاحشی با یکدیگر دارند. متاسفانه مدیران ما تفکر صادراتی ندارند و بیشتر به‌دنبال تولید برای بازار داخل هستند و هیچ توجه خاصی به بازارهای صادراتی نمی‌شود.

سال گذشته صادرات چندانی نداشتیم و فقط در ۶ ماه دوم سال، صادرات کمی به عراق داشتیم و الان هم به این کشور ارسال داریم؛ اما صادرات به کشورهای اروپایی کمتر از سال‌های گذشته بوده است.

◉ طرفداران زیادی برای گل و گیاه ایران وجود دارد؟

گل‌های تولیدی ایران در کشورهای مختلف دنیا تقاضای بسیاری دارد. خوشبختانه در جغرافیایی قرار گرفته‌ایم که ۱۶ کشور واردکننده گل و گیاه در اطراف ما وجود دارند و بر همین اساس می‌توانیم صادرات هدفمند و خوبی داشته باشیم.

◉ چه چالش‌هایی در مسیر صادرات گل و گیاه وجود دارد؟

متاسفانه موازی‌کاری در بخش تولید، مدیریت نادرست و نبود تجهیزات حمل‌ونقل مناسب از مهم‌ترین چالش‌های صادرات گل است. برای مثال گل برای صادرات به عراق باید طی ۲ مرحله از مبدأ تا مرز ایران و سپس از مرز به بغداد، موصل، اربیل و سلیمانیه حمل می‌شود.

این موضوع چالش بزرگی است و بیشتر کشورهای مقصد از این موضوع بسیار ناراحت هستند، زیرا در نهایت گل با کیفیت مناسبی به کشور مقصد نمی‌رسد. در مجموع باید گفت نبود پایانه‌های صادراتی گل و گیاه در کشور، ناآگاهی از سلیقه بازارهای جهانی به لحاظ اندازه شاخه، تعداد و غنچه‌های گل و رنگ، نبود هواپیمای ویژه حمل گل و گیاه، گرانی کرایه حمل هوایی و نبود انسجام بین تشکل‌های مرتبط گل و گیاه در کشور از چالش‌های مهم صادرات گل و گیاه است. این در حالی است که بارها این چالش‌ها را با مسئولان مربوطه مطرح کردیم اما متاسفانه تاکنون هیچ نتیجه‌ای حاصل نشده است.

در بررسی صمت از چالش‌های صادرات صنایع های‌تک و دانش‌بنیان مطرح شد

تعامل بین‌الملل، شاه‌کلید توسعه صادرات

کیمیا ملکی
editor@smtnews.ir

عکس: صمت

توسعه تجارت یکی از مهم‌ترین نیازها برای رشد اقتصادی است که مدت‌هاست تحریم سد یا بهانه‌ای برای عدم تحقق این توسعه شد. اما شاید یکی از مهم‌ترین مشکلات تکرار روش‌های آزموده باشد که در نهایت هیچ تاثیر مثبتی در روند تجارت نخواهند داشت. به‌عقیده بسیاری از کارشناسان مهم‌ترین ایراد ساختار صادرات صنعتی ایران، وابستگی کشور به صادرات مواد خام و نیمه‌خام است و بی‌شک درآمد ارزی بالا از طریق صادرات «محصولات های‌تک» محقق می‌شود. البته درباره صادرات صنایع پیشرفته وعده‌هایی داده می‌شود که براساس آمارها می‌توان گفت تنها روی کاغذ مانده و خاک می‌خورند.

حال روز «پژوهش» بهانه‌ای شد تا باتوجه به نقش دانش‌بنیان‌ها در بهره از فناوری‌های نوین، به بررسی صادرات صنایع «های‌تک» و جایگاه ایران در این حوزه بپردازیم، زیرا به‌عقیده بسیاری از فعالان این حوزه صادرات دانش‌بنیان‌ها و صنایع های‌تک راه برون‌رفت از محدودیت‌ها و تحریم‌های اقتصادی است.

جا ماندیم!

صنعت های‌تک، صنعتی است که در آن نقش «علم» از «تجربه» بیشتر است. این صنایع سرعت تحول بالایی دارند. یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های اقتصادی صنایع پیشرفته این است که بدون‌تعامل با جامعه جهانی امکان چندانی برای توسعه بازار ندارند؛ به این معنی که بازار داخلی برای محصولاتی که با فناوری‌های پیشرفته تولید شده‌اند آنقدر وسیع نیست که بتواند در افزایش عرضه موثر باشد؛ بنابراین صنایع فعال در این زمینه برای توسعه بازار، نیازمند ارتباط با بازارهای جهانی هستند.

در سال‌های اخیر بهره از توان دانش‌بنیان‌ها به یکی از ابزارهای توسعه صنعت های‌تک بدل شده است. با این حال توفیق چندانی در زمینه توسعه صنایع تولیدکننده کالاهای با فناوری بالا حاصل نشده است. البته برخی معتقدند تحریم بیشترین تاثیر منفی را بر تولید و صادرات محصولات فناورانه از جمله صنایع های‌تک داشته است.

همچنین ارزیابی محتوایی وضعیت ایران در شاخص‌های صادرات نشان می‌دهد در سال ۱۳۹۹ بیش از ۵۴ درصد کل صادرات صنعتی ایران را محصولات منبع‌محور تشکیل می‌دادند و تنها حدود ۰.۵ درصد از صادرات صنعتی ایران شامل صادرات محصولات با فناوری پیشرفته می‌شد. همچنین حدود ۳۲.۵ درصد صادرات صنعتی ایران متعلق به محصولات با فناوری متوسط است. براین اساس می‌توان گفت حدود ۳۳ درصد صادرات صنعتی ایران را صادرات محصولات با فناوری متوسط و پیشرفته تشکیل می‌دهند.

براساس گزارش منتشرشده ازسوی سازمان توسعه تجارت، ارزیابی محتوایی شاخص‌های تولید نیز حاکی از آن است که ساختار تولید به لحاظ ارتقای فناوری یا به‌عبارتی سهم ارزش‌افزوده تولیدات با فناوری متوسط و پیشرفته از ارزش‌افزوده تولیدات صنعتی در دوره «۲۰۰۰-۱۹۹۰» از حدود ۲۸ درصد در سال ۱۳۶۹ به حدود ۴۱ درصد در سال ۱۳۷۹ افزایش یافته است. سپس، در دوره بعدی (۲۰۱۰-۲۰۰۰) از حدود ۴۱ درصد در سال ۱۳۷۹ به حدود ۴۵ درصد در سال ۱۳۸۹ افزایش یافته، اما در دوره «۲۰۲۰-۲۰۱۰» تا سال ۱۳۹۹ این شاخص در همان حدود ۴۵ درصد باقی مانده است. بر این اساس می‌توان گفت ساختار تولید ایران در دوره ۱۳۶۹ تا ۱۳۷۹ از منظر فناوری ارتقای قابل‌قبولی یافته، اما براساس این شاخص، در دوره ۱۳۷۹ تا ۱۳۹۹ بهبود قابل‌توجهی در فناوری تولید مشاهده نمی‌شود. باوجود اینکه در سال ۱۳۹۹ (۲۰۲۰) ایران در زمینه شاخص سهم ارزش‌افزوده تولیدات صنعتی با فناوری متوسط و پیشرفته از کل ارزش‌افزوده صنعتی (MHVAsh) در رتبه بیست‌وچهارم (۲۴) در میان ۱۵۴ کشور قرار دارد و جایگاهش بهتر از کشورهایی مانند ترکیه (۴۳) و هندوستان (۲۵) است، این امر ناشی از پایین بودن مخرج کسر (ارزش‌افزوده تولیدات صنعتی) ایران نسبت به کشورهای ترکیه و هندوستان است، زیرا ارزش‌افزوده تولیدات با فناوری متوسط و پیشرفته هر دو کشور مذکور از ایران به‌طور مطلق بیشتر است.

ایران آمادگی صادرات صنایع های‌تک را دارد؟

غلامرضا شافعی، رئیس سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران- اردیبهشت ۹۳: ایران آمادگی دارد محصولات صنایع های‌تک خود را به کشورهای در حال توسعه صادر کند.

غلامحسین شافعی، رئیس اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران-آبان ۱۴۰۰: متاسفانه بخش اعظم صادرات ما شامل مواد خام است که ارزش‌افزوده چندانی برای کشور به همراه ندارد و سهم محصولات دانش‌بنیان و های‌تک از کالاهای صادرشده ما بین یک تا ۱.۵ درصد است که رقم قابل‌توجهی نیست.

روح‌الله دهقانی فیروزآبادی، معاون علمی-فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان رئیس‌جمهوری-اسفند ۱۴۰۱: تا ۱۰ سال آینده توجه جدی به اقتصاد دانش‌بنیان به‌ویژه در برنامه هفتم توسعه خواهیم داشت.

ابراهیم رئیسی، رئیس‌جمهوری-اردیبهشت ۱۴۰۲: جلوگیری از خام‌فروشی باعث رونق تولید، ایجاد اشتغال و تولید ارزش افزوده بیشتر می‌شود؛ بنابراین باید موردتاکید قرار گیرد. همچنین باتوجه به فراهم بودن زمینه، کار دانش‌بنیان باید بیش از پیش موردتوجه قرار گیرد تا تولید هم در عرصه کیفی و هم کمی ارتقا یابد.

کهنسال، مدیر کریدور توسعه صادرات و تبادل فناوری معاونت علمی-فناوری ریاست‌جمهوری-آذر ۱۴۰۲: میزان صادرات سال گذشته دانش‌بنیان‌ها ۸۶۸ میلیون دلار بود، اما در ۷ ماه ابتدایی امسال با یک جهش میزان صادرات این حوزه به یک میلیارد و ۳۳۰ میلیون دلار رسیده است.

مجتبی قدمگاهی، مدیرکل دفتر توسعه کسب‌وکار بین‌الملل معاونت علمی-فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری-آذر ۱۴۰۲: تحریم و عدم امکان انجام تراکنش مالی یکی از مشکلات و چالش‌های اصلی شرکت‌های دانش‌بنیان برای انتقال محصولات‌شان به بازارهای جهانی است.

امیرحسین میرآبادی، رئیس مرکز تعاملات بین‌المللی معاونت علمی-فناوری ریاست‌جمهوری-آذر ۱۴۰۲: در سال ۱۴۰۰ حدود ۶۰۵ میلیون دلار صادرات دانش‌بنیان داشتیم.

این آمار در سال ۱۴۰۱ به ۸۷۰ میلیون دلار و در ۶ ماه اول ۱۴۰۲ به ۶۵۰ میلیون دلار رسیده و تعداد مقاصد صادراتی ما بیش از ۸۵ کشور است.

> اصلا مزیت تولید و صادرات محصولات های‌تک در ایران وجود ندارد، زیرا دستیابی به این فناوری‌ها نیازمند ارتباط بین‌الملل است که ما چند دهه است از آن محروم هستیم

رویاپردازی را کنار بگذاریم

مجیدرضا حریری، کارشناس تجارت درباره جایگاه ایران در صادرات محصولات های‌تک به صمت گفت: نسل‌های جدیدی از تولید، صنعت و فناوری در برخی از حوزه‌ها در دسترس است، اما ایران در موارد مربوط به فناوری مصرفی مردم که باید در بازارهای هدف با سایر کشورها رقابت کند، جایگاه خاصی ندارد، زیرا بخش عظیمی از صنایع ما مربوط به اواخر قرن بیستم هستند و ما با دگرگونی‌هایی که در قرن بیست‌ویکم در حوزه اینترنت اشیاء، هوشمندسازی رخ داده، فاصله بسیار زیادی داریم.

وی با اشاره به شعارهای مربوط به افزایش صادرات محصولات های‌تک اظهار کرد: خلاف شعارها جای سوال دارد که ایران چه محصولی برای رقابت با محصولات سایر کشورها دارد؟ هرچند در یک دهه گذشته چندین ماشین بافت نانوالیاف به چین صادر شد، اما به‌نظر مسئولان مربوطه این نشان‌دهنده یک صادرات موفق است؟ ایران همچنان درگیر خام‌فروشی در حوزه پتروشیمی است یا اینکه در نهایت یک مرحله فرآوری را انجام دهد و سپس به صادرات بپردازد.

واقعیت این است که ما یک اقتصاد محلی، بسته و بی‌تاثیر در اقتصاد دنیا هستیم و باید رویاپردازی را کنار بگذاریم و واقع‌بینانه‌ای به این موضوع داشته باشیم.

حریری درباره تولید و صادرات محصولات های‌تک بیان کرد: اصلا مزیت تولید و صادرات محصولات های‌تک در ایران وجود ندارد، زیرا دستیابی به این فناوری‌ها نیازمند ارتباط بین‌الملل است که ما چند دهه است از آن محروم هستیم. در حال حاضر فرآیند تولید یک محصول در دنیا این‌گونه نیست که یک کشور از ابتدا تا انتهای تولید را بر عهده بگیرد، بلکه تولید یک زنجیره جهانی است و هر کشوری براساس توانایی‌های خود در قسمت مشخصی از این زنجیره قرار می‌گیرد که نقش ایران در زنجیره تولید دنیا تامین مواد اولیه و انرژی است.

▣ کشورها مرحله به مرحله پیشرفت کردند

این کارشناس تجارت با تاکید بر اینکه از بسیاری از کشورها در این حوزه عقب‌تر هستیم، افزود: اگر قرار به پیشرفت در این حوزه است، تازه باید به سمت صنایعی مانند خودروسازی، لوازم خانگی و... برویم که کشورهای دیگر ۳۰ سال پیش به آن رسیده‌اند، زیرا کشورها مرحله به مرحله پیشرفت کردند و باید قبول کنیم که مدت بسیاری است که از فناوری عقب هستیم و نرخ رشد سرمایه‌گذاری بسیار پایینی داریم. در نتیجه تغییر نقش ابزار و اقدامات بسیاری می‌خواهد.

وی با اشاره به پیشرفت چین در حوزه محصولات های‌تک بیان کرد: نمی‌توان توسعه چین را با هیچ کشور دیگری، به‌ویژه ایران مقایسه کرد، زیرا چین در ۳ هزار سال گذشته منهای یک بازه ۲۰۰ ساله همیشه جزو قدرت‌های برتر اقتصادی جهان بوده است. ما در بهترین حالت برای صادرات محصولات های‌تک می‌توانیم با کشورهای اطراف مانند عربستان، مصر، ترکیه و... رقابت کنیم و در مقابل این کشورها از جایگاه بهتری برخوردار هستیم.

▣ راهکار چیست؟

حریری در بیان راهکارهایی برای موفقیت در صادرات محصولات های‌تک اظهار کرد: برای تحقق توسعه صادرات صنایع های‌تک نیاز به سرمایه، فناوری، روابط بین‌المللی و بازار است و توسعه در این بخش یک اراده ملی می‌خواهد. در کل هیچ تفاوتی بین محصول های‌تک یا صنایع مصرفی معمولی مردم نیست و باید به سمتی برویم که بود و نبود ایران در بازارهای جهانی تاثیرگذار باشد. متاسفانه ما در هیچ یک از حوزه‌های تجاری فناوری بازیگر بازار نیستیم.

> در ۷ ماه ابتدایی امسال صادرات محصولات دانش‌بنیان به ۲ میلیارد دلار رسیده که رقم کمی نیست

صادرات ۴ میلیارد دلاری دانش‌بنیان‌ها در سال ۱۴۰۳

مهدی صفری، معاون دیپلماسی اقتصادی وزیر امور خارجه در تشریح وضعیت صادرات محصولات دانش‌بنیان به صمت گفت: عرضه کالاهای غیرنفتی کشور در بازارهای جهانی با ۵ سال پیش متفاوت شده و اساس کار روی دانش‌بنیان‌ها قرار گرفته است. خوشبختانه در ۷ ماه ابتدایی امسال صادرات دانش‌بنیان به ۲ میلیارد دلار رسیده که عدد کمی نیست. امیدواریم با برنامه‌ریزی دقیق‌تر این رقم افزایش پیدا کند و تا سال ۱۴۰۳ به ۴ میلیارد دلار برسد. وی ضمن تاکید بر ضرورت سرمایه‌گذاری در تولید محصولات دانش‌بنیان اظهار کرد: ایران ظرفیت بالایی در صنایع دانش‌بنیان دارد. هدف اصلی توسعه صادرات و ایجاد خانه‌های نوآوری با کمک سفارتخانه‌ها سایر کشورها است که خوشبختانه معاونت علمی سرمایه‌گذاری خوبی در این بخش دارد و خانه‌های فناوری خوبی در سایر کشورها ایجاد کرده که اثرات مثبتی در توسعه تجارت دارد.

صفری درباره رقابت در بازارهای جهانی بیان کرد: متاسفانه کشورهای مختلف آن‌طور که باید با فناوری‌های ایران آشنا نشدند و سازمان توسعه تجارت نیز باید هلدینگ‌هایی با مسئولیت‌های جداگانه برای اقدامات موثر در این حوزه ایجاد کند، زیرا سرمایه‌گذاری در بخش خدمات و تولید کالاهای دانش‌بنیان ارزش‌افزوده زیادی دارد.

سخن پایانی

در بررسی روند صادرات صنایع دانش‌بنیان و های‌تک اگر آمارهای متناقض از صادرات این محصولات را نادیده بگیریم، نگاه واقع‌بینانه این است که راه زیادی تا رشد صادرات این محصولات در پیش داریم. بی‌شک شعار یا رویاپردازی دردی از اقتصاد دوا نمی‌کند و باید براساس نظرات کارشناسی ارتباط بین‌المللی را تقویت کنیم.

علل کاهش تمایل کارگران به فعالیت در کارگاه‌های ساختمانی بررسی شد

ساخت‌وساز در مسیر بحرانی

سیاست‌های کلان اقتصادی و نوسانات نرخ ارز سبب شده سرمایه به‌جای آنکه در تولید مسکن صرف شود، به‌سمت فعالیت‌های دلالی و واسطه‌گری برود؛ از این‌رو یا سرمایه برای ساخت‌وساز وجود ندارد یا کارگر متخصص. بنابراین، کارفرمایان برای اجرای پروژه‌های ساختمانی خود مجبور هستند از کارگران غیرمتخصص در کارگاه‌های ساختمانی استفاده کنند و به‌طورکلی این اقدام نتیجه‌ای جز ساختمان‌های ناایمن و غیراستاندارد ندارد و می‌تواند عواقب جبران‌ناپذیری به‌همراه داشته باشد. به‌طورکلی، نه کارفرما گرایش به تولید مسکن دارد و نه دیگر کارگر متخصص راضی به انجام کار در کارگاه‌های ساختمانی می‌شود و بخشی از علت‌های رسیدن به این وضعیت؛ سیاست‌های دولت‌ها در زمینه دستمزد است. در واقع، هر ۲ گروه به‌سمت کارهای غیرمرتبط و غیرتخصصی گرایش دارند. صمت در این گزارش، تمایل نداشتن کارگران متخصص برای فعالیت در کارگاه‌های ساختمانی را موردبررسی قرار داده است.

عکس: صمت

محمد انوشه‌ئی
editor@smtnews.ir

ضرورت حمایت از کارگران ساختمانی

از اوایل بهار سال جاری با کاهش فعالیت ساختمان‌سازی در تهران و کلانشهرها مواجه شدیم، چراکه فروش آپارتمان‌ها و معاملات مسکن از ماه‌های پایانی سال قبل با رکود شدید مواجه بود و در حال حاضر ممکن است تا پایان سال این چالش ادامه دارد.

از طرفی، دستمزد کارگران متخصص آنها را راضی نمی‌کند و ترجیح می‌دهند سراغ مشاغلی بروند که درآمد بیشتری دارند، بنابراین در تابستان نیز ممکن است، این وضعیت تشدید شود و سازندگان نسبت به سال قبل، شروع به ساخت ساختمان‌های کمتری کنند. در سال‌های اخیر، کارگران ساختمانی با بیکاری مواجه شدند، اما پیش‌بینی می‌شود با تناسب نداشتن درآمد و هزینه‌های زندگی کارگران، در بهار و تابستان امسال وضعیت متغیر و عرضه کارگر از تقاضای آن کمتر باشد.

از طرفی، بیشتر سازندگان، کار پروانه‌های ساخت‌وساز خود را در فصل بهار و ماه ابتدایی تابستان دریافت می‌کنند تا عمده عملیات ساختمانی آنها در فصل گرم سال به‌اتمام برسد و با مشکلاتی که فصل سرد برای ساختمان‌سازی ایجاد می‌کند، مواجه نشوند، در نتیجه با افزایش فعالیت کارگاه‌های ساختمانی، کمبود نیروی متخصص به‌شدت احساس خواهد شد.

دولت باید طرحی را اجرایی کند تا در آن، کارگران ساختمانی به‌سمت و سوی فعالیت در کارگاه‌های ساختمانی سوق داده شوند، اما این کار نیازمند یک برنامه‌ریزی و مدیریت صحیح است. همچنین، دولتمردان باید یک نگاه ویژه به کارگران ساختمانی داشته باشند تا از وضعیت فعلی خارج شوند.

در صنعت ساختمان‌سازی، کارگران بیشترین زحمت را متحمل می‌شوند، در حالی که این افراد کمترین بهره را از این صنعت پرسود می‌برند.

دستمزد کارگران ساختمانی راضی‌کننده نیست

جمشید برزگر، رئیس کانون انبوه‌سازان ایران در رابطه با وضعیت حقوق و دستمزد کارگران ساختمانی به صمت گفت: کارگران ساختمانی قشری هستند که بخش قابل‌توجهی از رشد و توسعه شهرنشینی را به‌دوش کشیده‌اند. این افراد بسیار آسیب‌پذیر هستند و وقتی حمایت‌های دولتی برداشته شود، به‌طورقطع مشکلات‌شان بیشتر خواهد شد. شغل کارگران ساختمانی موقتی است و از این‌رو این شغل در دسته مشاغل سازمان‌نیافته قرار می‌گیرد و مشخص نبودن ارکان اصلی کار یعنی کارگر، کارفرما و کارگاه سبب شده است که تا به امروز حقوق کارگران روزمزد، ساختار مشخصی نداشته باشد و در این سال‌ها، بارها دچار تغییر شود. کارگران ساختمانی در بسیاری از مواقع از حقوق و مزایای کار به‌طورکامل برخوردار نیستند. این موضوع دلیل بر کاهش درآمد بیشتر کارگران روزمزد ساختمانی شده است، چراکه دستمزد کارگران ساختمانی در حال حاضر مبلغی راضی‌کننده نیست و قرارداد این افراد به‌نحوی تنظیم شده است که برای آنها مشکلات معیشتی ایجاد می‌کند. در همین راستا، بیشتر کارگران ساختمانی به‌ویژه کارگران متخصص حاضر نیستند با مبلغ کم با پیمانکاران قرارداد امضا کنند.

پیش‌بینی وضعیت کارگاه‌های ساختمانی

برزگر به صمت توضیح داد: عرضه و تقاضای نیروی کار و کارگر به‌دلیل کاهش فعالیت کارگاه‌های ساختمان‌سازی در تهران و کلانشهرها با مشکل مواجه شده است، اما برخلاف این موضوع بیشتر کارگران ساختمانی که با پیمانکاران خصوصی همکاری می‌کنند، به‌طورمتوسط ۱۱ماه در سال مشغول فعالیت هستند و مشکلی از این بابت ندارند.

در ادامه، رئیس کانون انبوه‌سازان ایران تصریح کرد: اما از طرف دیگر، برخی کارگران ساده ساختمانی ممکن است امسال با بیکاری مواجه شوند و عرضه کارگر از تقاضای آن بیشتر باشد که باید علت آن را در موضوعاتی پیدا کرد که به وضعیت اقتصادی و بحث نقدینگی مرتبط است،زیرا از سال گذشته بسیاری از پروژه‌های ساختمانی به‌علت مشکلات متعددی که سر راه‌شان به‌وجود آمد، تعطیل و کارگرانی که در این ساختمان‌ها مشغول فعالیت بودند، بیکار شدند.

بسیاری از کارشناسان، مهم‌ترین عامل این نابسامانی را رشد نقدینگی و تورم می‌دانند و راهکارهای مختلفی هم برای رفع این مشکل پیشنهاد می‌دهند. مهار نقدینگی و تورم زمانبر است و دولت سیزدهم باید یک برنامه چهارساله یا پنج‌ساله در این زمینه داشته باشد تا ثمرات این برنامه را خودش هم مشاهده کند. تولید مسکن نباید منجر به خلق پول و نقدینگی شود. ساخت مسکن می‌تواند سرعت گردش پول را در کشور افزایش دهد و از طرف دیگر، منابع انبوه‌سازی نیز برای ما نگران‌کننده است، چراکه معلوم نیست، باید از کجا تامین شود؟

وی در پایان گفت: دولت باید با اختصاص بودجه معین به بخش خصوصی، این امکان را برای سازندگان و انبوه‌سازان فراهم کند تا این بخش با استفاده از امکانات و فناوری‌های جدید، اقدام به ساخت‌وساز در کشور کند و به تولید مسکن سرعت بخشد.

باتوجه به وقفه هشت‌ساله کشور در بخش ساخت‌وساز، ضرورت دارد که دولت برای تحقق هرچه سریع‌تر اهداف خود، زمینه‌های همکاری با سایر بخش‌ها را تقویت کند تا عرضه و تقاضای مسکن در کشور به‌تعادل برسد.

همچنین، با حمایت مالی از بخش خصوصی به افزایش حقوق کارگران کمک کند تا نیروی متخصص مشکلی از بابت هزینه‌های زندگی خود نداشته باشد که بخواهد شغل خود را تغییر دهد. با این اقدام هر چیزی در جای خودش قرار می‌گیرد و فعالیت‌های تخصصی به‌دست افراد مبتدی نمی‌افتد.

> کارگران ساختمانی قشری هستند که بخش قابل‌توجهی از رشد و توسعه شهرنشینی را به‌دوش کشیده‌اند

صنعت ساخت‌وساز کشور احیا شود

منوچهر بهرویان، کارشناس بازار مسکن به صمت گفت: موضوع دستمزد و حقوق کارگران ساختمانی، موضوعی است که همیشه این قشر زحمتکش را درگیر کرده است، اما بیکاری‌های فصلی و مشکل بیمه و نبود قراردادهای دوطرفه مسائل دیگری هستند که جای بحث دارند و باید حل شوند، چراکه اگر صنعت ساخت‌وساز کشور احیا شود، اما کارگری برای فعالیت در کارگاه‌های ساختمانی وجود نداشته باشد، کاری از پیش نمی‌رود.

وی در ادامه افزود: در شرایط فعلی تولید مسکن در کشور با یک رکود بی‌سابقه مواجه است و در عمل، بیشتر کارگاه‌های ساختمانی به دلایل زیادی از جمله تورم و ناپایداری در شرایط اقتصادی تعطیل شده‌اند. از طرفی، آن دسته از کارگاه‌های مشغول فعالیت، با کمبود کارگر متخصص روبه‌رو هستند، چراکه کارگران به‌علت شرایط نامساعد دریافتی‌های خود، از کارفرمایان ناراضی هستند و ترجیح می‌دهند از طریق مشاغل دیگری اقدام به کسب درآمد کنند.

دستمزد کارگران، پایین‌تر از تورم

بهرویان تصریح کرد: بیش از ۹۰ درصد مشکلات کارفرمایان مربوط به تامین مواد اولیه، سرمایه در گردش و نقدینگی است که برای حل این مشکلات، دولت باید ورود کند؛ باوجود اینکه یک‌سری از مواد اولیه، داخل کشور خودمان تولید می‌شود، اما همان مواد اولیه در طول سال با ۲ تا ۳ بار افزایش نرخ مواجه می‌شود. ما در تمام کالاها، شاهد تورم بالای ۶۰ و ۷۰ درصد هستیم، بی‌آنکه دستمزد کارگران افزایش پیدا کند.

یکی دیگر از عوامل در کاهش ساخت‌وساز مسکن و رها شدن پروژه‌های مسکنی، ثبات نداشتن نرخ مصالح ساختمانی است و این افزایش نرخ مصالح ساختمانی، باعث کاهش انگیزه ساخت‌وساز شده است. در این شرایط که انبوه‌سازان، دیگر زیر بار ریسک‌های قابل‌پیش‌بینی نمی‌روند، عدم‌کنترل قیمت‌ها در بازار مصالح ساختمانی باعث کاهش تولید شده است، چراکه نرخ مصالح ساختمانی تاثیر مستقیمی بر نرخ تمام‌شده ساختمان و واحدها دارد. این کارشناس در ادامه بیان کرد: نرخ مصالح ساختمانی به‌طورهفتگی افزایش پیدا می‌کند، وعده دولت این بود که در راستای افزایش تولید مسکن، نرخ مصالح ساختمانی را کنترل و برای سازندگان مسکن تعدیل کند، اما تا به امروز، این وعده محقق نشده است. این اقدامات سرعت ساخت‌وساز را کاهش می‌دهد و بسیاری از کارگران ساختمانی را بیکار می‌کند.

کاهش ساخت‌وساز در کشور

بهرویان خاطرنشان کرد: در حال حاضر بیشتر از آنکه بازار مسکن با رکود مواجه باشد، تعداد ساخت‌وساز نسبت به سال‌های گذشته با کاهش روبه‌رو شده است و این موضوع از رکود تورمی نشأت می‌گیرد. می‌توان این‌طور بیان کرد که با چنین وضعی، کارگران روزمزد تحت‌تاثیر قرار می‌گیرند؛ چراکه بیشتر فعالیت‌های ساخت‌وساز به‌صورت پیمانکاری جلو می‌رود و جدا از کارگران متخصص که شاید در پروژه‌های مختلف بتوانند کسب درآمد کنند، کارگران ساده ساختمانی مشکلات زیادی برای فعالیت پیدا می‌کنند و معیشت آنها به‌خطر می‌افتد.

وی در پایان به صمت گفت: دولت باید با نگاه نظارتی خود و کاهش نوسانات تورمی، شرایطی را ایجاد کند تا هم کارگران (اعم از ساده و متخصص) و هم کارفرمایان بتوانند در کارگاه‌های ساختمانی در یک تعامل سازنده و به‌دور از حواشی مالی و...، به فعالیت خود ادامه دهند تا چرخ حرکت تولید مسکن متوقف نشود و طرفین از مشاغل خود راضی باشند. با این کار، دیگر کارگران سراغ شغل دوم نمی‌روند و هیچ کارفرمایی کارگاه خود را تعطیل نمی‌کند. البته این اقدام نیاز به برنامه‌ریزی و چاره‌اندیشی فوری دارد،زیرا صنعت ساختمان مسیر مناسبی را طی نمی‌کند.

> در شرایط فعلی تولید مسکن در کشور با یک رکود بی‌سابقه مواجه است

سخن پایانی

در خوش‌بینانه‌ترین حالت ممکن، از ابتدای خرداد تا پایان آبان هر سال، شرایط کار برای کارگران ساختمانی فراهم است، البته این مسئله بدین‌معنا نیست که در این ایام نیز هر روز بر سر کار هستند، بلکه اگر شانس با آنها یار باشد، در هر ماه، نیمی از آنها سر کار می‌روند. همچنین، وضعیت حقوق و دستمزد به‌ویژه برای کارگران ساختمانی متخصص دیگر صرفه ندارد و این افراد دیگر تمایلی برای کار در کارگاه‌های ساختمانی ندارند. از سوی دیگر، حتی اگر حقوق و دستمزد از سوی دولت افزایش چشمگیری داشته باشد، کارفرمایان توانایی پرداخت حقوق کارگران را ندارند و مجبور هستند کارگاه‌ها را تعطیل کنند، بنابراین از جهات مختلف وضعیت حقوق و دستمزد دچار التهاب و نابسامانی شده است. تورم و گرانی این روزها کمر بسیاری از افراد را در تامین هزینه‌های زندگی خم کرده است، در این میان شرایط برای افرادی که دستمزد آنها براساس کار روزانه پرداخت می‌شود و حقوق ثابتی ندارند، سخت‌تر شده است، اگر فکری به حال کارگران ساختمانی کشور نشود، این قشر زیر فشارهای اقتصادی برای تامین هزینه‌های خانواده بیشتر از گذشته دچار چالش می‌شوند و از سفره‌ای که روزبه‌روز در حال کوچک شدن است، چیزی باقی نخواهد ماند و در نهایت، مجبور می‌شوند سراغ مشاغل کاذب بروند که درآمد بیشتری داشته باشند.

یادداشت

تورم و تاثیر آن بر بازار مسکن

کیاکسار محمدی
کارشناس بازار مسکن

بسیاری از کشورها در سراسر جهان با چالش‌های اقتصادی روبه‌رو هستند و یکی از این چالش‌ها تورم است. تورم به‌عنوان افزایش پایدار و مداوم قیمت‌ها در طول زمان تعریف می‌شود و می‌تواند تاثیر زیادی بر بازارهای مختلف، از جمله بازار مسکن، داشته باشد. در ایران نیز، تورم به یکی از مسائل مهم و چالش‌برانگیز در بخش مسکن تبدیل شده است و تاثیرات آن را می‌توان در چندین جنبه مشاهده کرد.

نخستین تاثیر تورم بر بازار مسکن، افزایش نرخ مسکن است. زمانی که تورم رو به افزایش است، هزینه ساخت‌وساز، مصالح ساختمانی، نیروی کار و سایر هزینه‌ها نیز افزایش می‌یابند. این افزایش در هزینه‌ها منجر به افزایش نرخ مسکن در بازار می‌شود. در نتیجه، خرید مسکن برای خریداران سخت‌تر و هزینه‌برتر شده است و باعث کاهش توان خرید شهروندان می‌شود.

دومین تاثیر تورم بر بازار مسکن، افزایش نرخ بهره وام‌های مسکن است. در شرایط تورم، بانک‌ها و موسسات مالی ممکن است نرخ بهره وام‌های مسکن را افزایش دهند تا ریسک تورمی را جبران کنند. این افزایش نرخ بهره بازپرداخت وام‌ها را سخت‌تر می‌کند و خرید مسکن را برای برخی افراد دشوارتر می‌سازد.

سومین تاثیر تورم بر بازار مسکن، افزایش هزینه‌های نگهداری و تعمیرات مسکن است. با افزایش نرخ مصالح ساختمانی و خدمات مرتبط، هزینه‌های نگهداری و تعمیرات مسکن نیز افزایش می‌یابد. این موضوع می‌تواند مالکان مسکن را در مواجهه با هزینه‌های بالاتری قرار دهد و در نتیجه، تمایل آنها به سرمایه‌گذاری در بازار مسکن را کاهش دهد.

همچنین، تورم می‌تواند تاثیرات منفی دیگری بر بازار مسکن داشته باشد، از جمله کاهش اعتماد عمومی به بازار مسکن، کاهش فعالیت‌های ساخت‌وساز و نرخ تقاضا برای خرید مسکن جدید. این شرایط، برخی سرمایه‌گذاران و خریداران مسکن را به این فکر می‌اندازد که در پی سرمایه‌گذاری به بازارهای دیگری بروند که ممکن است سودآوری بیشتری به‌همراه داشته باشند.

برای مقابله با این چالش، دولت و مقامات مربوطه می‌توانند سیاست‌ها و تدابیری را اتخاذ کنند که به کاهش تورم و حفظ پایداری بازار مسکن کمک کنند، مانند کنترل قیمت‌ها، تسهیل در ارائه وام‌های مسکن با نرخ بهره مناسب و افزایش تامین مسکن‌مهر به جامعه.

با این وجود، باید توجه داشت که تورم تنها عاملی است که می‌تواند بازار مسکن را تحت‌تاثیر قرار دهد و عوامل دیگری نیز ممکن است نقش مهمی در تغییرات بازار داشته باشند؛ بنابراین، بررسی دقیق‌تر و تحلیل جامع برای درک کامل تاثیرات تورم و عوامل دیگر بر بازار مسکن ضروری است.

همچنین نبود برنامه‌ریزی مناسب می‌تواند منجر به نابرابری در دسترسی به مسکن شود. این نبودتعادل می‌تواند در ایجاد شرایطی که برخی افراد از خرید مسکن منع شوند و دسترسی به مسکن مناسب نداشته باشند، موثر باشد. این ممکن است باعث ایجاد شرایط مسکن نامناسب، افزایش نرخ مستاجری و کاهش توان خرید برخی از افراد شود.

در صورتی که عرضه مسکن نسبت به تقاضا کمتر باشد و بازار نسبت به تغییرات اقتصادی و تورم حساس باشد، بازار مسکن ممکن است با مشکلاتی مانند کاهش قیمت‌ها، کاهش فعالیت ساخت‌وساز و کاهش تقاضا روبه‌رو شود.

عدم‌برنامه‌ریزی مناسب می‌تواند باعث ناپایداری در بازار مسکن شود. ناپایداری قیمت‌ها، رکود و بحران در بازار مسکن منجر به کاهش اعتماد عمومی، افزایش نوسانات قیمتی و کاهش فعالیت‌های اقتصادی در این بخش می‌شود. این وضعیت می‌تواند باعث ایجاد عدم‌اطمینان در بازار شود و سرمایه‌گذاران را از ورود به بازار بازدارد.

بی‌توجهی به بازار مسکن می‌تواند تاثیر منفی بر سرمایه‌گذاری و اشتغال در صنعت ساخت‌وساز داشته باشد. ناپایداری و عدم‌اطمینان در بازار مسکن می‌تواند باعث کاهش سرمایه‌گذاری در پروژه‌های ساخت‌وساز و ایجاد نگرانی در بین سرمایه‌گذاران شود. این ممکن است منجر به کاهش فعالیت‌های ساخت‌وساز و کاهش اشتغال در صنعت مسکن شود.

همچنین، این موضوع می‌تواند منجر به عدم‌استفاده بهینه از منابع مسکن شود. این شامل نبودتعادل بین عرضه و تقاضا، ناکارآمدی در استفاده از زمین‌ها و منابع ساختمانی، عدم‌بهره‌وری از ظرفیت‌های موجود در بازار و بی‌توجهی به نیازهای جامعه می‌شود.

برای جلوگیری از این عواقب، برنامه‌ریزی مناسب و سیاست‌های کارآمد در بازار مسکن ایران ضروری است. این شامل توسعه برنامه‌های مسکن ملی، تنظیم نرخ استهلاک زمین، توسعه زیرساخت‌های لازم و تشویق به سرمایه‌گذاری در حوزه مسکن است.

همچنین، اصلاح سیاست‌های مالی و پولی، کنترل تورم و ایجاد شفافیت و اعتماد در بازار می‌تواند به حل مشکلات بازار مسکن کمک کند. با اجرای برنامه‌ریزی مناسب و اجرای سیاست‌های موثر، بازار مسکن می‌تواند پایدارتر و منعطف‌تر شود و به تامین نیازهای مسکن جامعه و توسعه اقتصادی کشور کمک کند.

یادداشت

انرژی نیاز به سرمایه‌گذاری دارد

نرسی قربان
کارشناس بازار انرژی

برنامه‌ریزی‌ها در راستای ارتقای فناوری و استفاده دانش داخلی در بهبود و بازسازی زیرساخت‌های موجود برای تولید نفت و گاز اهمیت زیادی دارد. باید توجه کرد هرچقدر از دانش و فناوری بومی استفاده کنیم، باز به تجهیزات خارجی برای جبران کمبودهای موجود نیاز داریم، بنابراین باوجود محدودیت‌های ناشی از تحریم‌های غرب؛ این موضوع پیچیده‌تر می‌شود و می‌تواند مشکلات زیادی را برای بازار انرژی ما ایجاد کند.

صادرات نفت ایران طی سال‌های گذشته به‌دلیل کاهش تولید نفت ناشی از تحریم‌ها و عدم‌سرمایه‌گذاری و فرسودگی زیرساخت‌ها کاهشی بوده و روند خوبی نداشته است. زمانی که سرمایه‌گذاری انجام نمی‌گیرد، زیرساخت‌ها فرسوده و تولید نفت دچار مشکل می‌شود و صادرات کاهش می‌یابد. زمانی که صادرات انرژی کاهش یابد، سهم شرکت ملی نفت از درآمدهای نفتی کم می‌شود و نمی‌تواند سرمایه‌گذاری مناسبی در صنایع نفت و گاز انجام بدهد. بنابراین، برای افزایش ظرفیت تولید و بومی‌سازی فناوری بیش از هر چیز نیاز به جذب سرمایه داریم.

افزایش میزان تولید ارتباطی با صادرات ندارد، گرفتاری بخش صادرات مسئله تحریم‌ها است، اگر تحریم‌ها نبود، به‌طورقطع توانایی افزایش چندین برابری صادرات وجود داشت. علت عدم‌صادرات نفت موضوع تولید نیست، افزایش تولید امری مهم و ضروری است، اما برای افزایش صادرات، نیازمند رفع تحریم‌ها هستیم، بی‌شک تولید بالاتر لازم است، اما کافی نیست.

اگر تحریم‌ها برداشته شود، در زمانی کوتاه میزان صادرات نیز افزایش می‌یابد. افزایش ظرفیت تولید در کشور، بستگی به میزان سرمایه‌گذاری در این بخش دارد. موضوع افزایش تولید زمانبر خواهد بود، اینکه از چه زمانی استارت برنامه‌های افزایش تولید نیز رقم خورده، اهمیت ویژه‌ای دارد.

اکنون در شرایطی نیستیم که بتوانیم سرمایه‌گذاری زیادی را در این بخش داشته باشیم، از نظر مالی با مشکلاتی مواجهیم، در حوزه تکنولوژی نیز برای ورود تجهیزات، مشکلاتی وجود دارد. کمابیش ۲۰۰ میلیارد دلار سرمایه برای صنعت نفت و گاز نیاز است تا تولید بیشتری را داشته باشیم و از کاهش تولید نیز جلوگیری شود. بخش خصوصی داخلی با مشکلات مالی مواجه است، حتی در تولیدات غیرنفتی نیز شاهد این مسئله هستیم که باید مشوق‌هایی برای جذب آنها انجام بگیرد. سرمایه‌گذار خارجی نیز به‌دلیل تحریم‌ها امکان ورود به این حوزه را نخواهند داشت و در این شرایط افزایش تولید سخت‌تر خواهد بود.

وقتی نفت در بازارهای جهانی به‌فروش نمی‌رسد، طبیعی است که همه برنامه‌ها به‌هم می‌ریزد و به‌همین‌دلیل باید قبول کنیم که تحریم فروش نفت اقتصاد ایران را به‌شدت به‌چالش کشانده است. حتی به‌دلیل نبود زیرساخت و عدم‌ورود تکنولوژی و مشکلات تامین مالی گاهی نمی‌توانیم نفت را به فرآورده‌های نفتی تبدیل کنیم و بفروشیم. راه‌اندازی یک پالایشگاه، حدود ۵ میلیارد دلار بودجه لازم دارد که دولت برای تامین این مقدار ارز دچار مشکل است. حتی اگر بتوانیم فرآورده‌های نفتی تولید کنیم، به‌دلیل قرار گرفتن در شرایط تحریم، امکان صادرات انرژی بسیار محدود است و به‌همین‌خاطر فکر کردن به انجام این کار اشتباه است و با واقعیت‌ها همخوان نیست.

مشکل ما دقیقا نداشتن تعامل مثبت با نظام بین‌الملل است. به‌همین‌علت، در حالی که سایر کشورها تمایل زیادی به فرآورده‌های اقتصادی و تجاری با ایران دارند، اما به‌سبب فضای سیاسی کشور، همیشه در تحریم هستیم و در نتیجه از حضور در عرصه تجارت بین‌الملل بازمی‌مانیم.

از طرفی، تحریم‌ها و اعمال فشارهایی که بر ایران تحمیل شده، امکان سرمایه‌گذاری و توسعه بالادستی را از ما گرفته، به این معنی که متناسب با ذخایری که در اختیارمان است، نتوانسته‌ایم ظرفیت تولید را برای کشور ایجاد کنیم، همچنین در بخش مصرف قادر نبودیم، فناوری و سرمایه موردنیاز را جذب کنیم تا در راستای کاهش و بهینه‌سازی مصرف انرژی گام برداریم، حتی این ظرفیتی که در حال حاضر وجود دارد، در ارتباط با نفت خام، بیهوده مانده است.

ورود مجدد نفت ایران به بازار، بخشی از این کمبود را جبران می‌کند. در صورت تسهیل تحریم‌ها، ایران می‌تواند به یک تامین‌کننده مهم انرژی تبدیل شود، اگرچه بازگشت به بازار، یک‌شبه اتفاق نخواهد افتاد.

ما چاره‌ای جز تعامل با دنیا نداریم. نفت موهبتی ارزشمند برای کشورهای نفتخیز است، از این‌رو امید است شرایط طوری رقم بخورد که ایران به‌عنوان یکی از کشورهای مهم نفتخیز در خاورمیانه، بتواند در عرصه تجارت جهانی نقش مطلوبی ایفا کند.

عکس: صمت

بهینه‌سازی، شروع خوبی برای حل مشکل ناترازی انرژی است
دست رد مجلس به بودجه ۱۴۰۳

محمد انوشه‌ئی
editor@smtnews.ir

رحیم زارع، سخنگوی کمیسیون تلفیق لایحه بودجه ۱۴۰۳ در نشست علنی روز سه‌شنبه ۲۱ آذر مجلس شورای اسلامی گزارش این کمیسیون را به شرح زیر قرائت کرد: لایحه بودجه سال ۱۴۰۳ کل کشور به‌عنوان نخستین بودجه پس از تغییر قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی و نخستین بودجه قانون برنامه هفتم توسعه، تقدیم مجلس شورای اسلامی شده است. منابع عمومی در لایحه تقدیمی با رشد ۱۸درصدی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۲ به عدد ۲ هزار و ۴۶۲ هزار میلیارد تومان بالغ شده است. در بخش منابع، بیشترین افزایش مربوط به درآمدهای مالیاتی و گمرکی با ۴۰ درصد رشد بوده و وابستگی بودجه به منابع نفتی ۲۴ درصد کاهش یافته؛ البته این موضوع بدون در نظر گرفتن منابع هدفمندی است که عمدتا از محل فرآورده‌های نفتی و گازی تامین می‌شود. همچنین، سهم واگذاری‌های مالی در لایحه بودجه ۱۴۰۳ از منابع عمومی دولت ۱۳ درصد و معادل ۳۱۹ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده که نسبت به رقم مصوب قانون بودجه سال ۱۴۰۲، ۸درصد رشد داشته است.

در بخش مصارف، اعتبارات هزینه‌ای که ۷۳ درصد کل مصارف را تشکیل می‌دهد، با رشد ۱۹ درصد مواجه بوده و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۲ تقریبا ثابت مانده که البته باتوجه به احتمال عدم‌تحقق بخشی از اعتبارات امسال در این قسمت به‌نظر می‌رسد اعتبارات در نظر گرفته شده برای سال ۱۴۰۳ نسبت به پیش‌بینی عملکرد امسال در مجموع با رشد همراه باشد. در بخش مصارف، بیشترین رشد متعلق به تملک دارایی‌های مالی با ۴۲ درصد رشد است که عمده این مبلغ مربوط به بازپرداخت اصل اوراق مالی سال‌های گذشته است. صمت در این گزارش سهم انرژی در لایحه بودجه ۱۴۰۳ را بررسی کرده است.

واقع‌نگری دولت درباره درآمدهای نفتی

درآمد نفتی یکی از فاکتورهای مهم در بودجه‌نویسی سالانه است و باتوجه به نوسان قیمت‌ها در بازارهای جهانی، این انتظار وجود دارد که ریسک کسری بودجه از مسیر درآمدهای نفتی چندان برجسته نباشد. بهای نفت به‌تازگی افت داشته است، اما برآوردهای قیمتی سال آینده نشان می‌دهد که انتظار متوسط نرخ‌هایی نزدیک به ۷۰ دلار منطقی به‌نظر می‌رسد و باتوجه به انعطاف در میزان هدف حجم صادرات نفت‌خام، این ظرفیت وجود دارد که به درآمدهای نفتی مدنظر سال آینده دست پیدا کنیم. با اینکه به‌نظر می‌رسد ارقام نفتی بودجه نسبت به سال‌های گذشته واقع‌بینانه‌تر باشد، اما انتقال مسئولیت تراز بودجه از نفت به بخش مالیات، باعث شده است که همچنان بودجه به سبکی معکوس‌شده به‌دنبال منابع‌یابی برای هزینه‌های منجمد جاری باشد. به‌طورکل نگاه واقع‌بینانه در بخش نفت می‌تواند تحقق سهم بودجه عمرانی کشور را افزایش دهد و از این مسیر فعالیت پروژه‌های شرکت‌های نفتی و گازی را بیشتر کند. بخش اصلی واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای به فروش نفت و گاز و میعانات برمی‌گردد و مابقی آن، حاصل فروش اموال دولتی است. بنابراین، از رقم این ردیف ۵۸۳ هزار میلیارد تومان مربوط به فروش نفت و گاز تعریف می‌شود. این رقم در بودجه امسال ۶۰۳ هزار میلیارد تومان بوده که نشان‌دهنده کاهش ۳.۵ درصدی آن برای سال آینده است. این روزها یکی از مباحث جدی مطرح‌شده از سوی موافقان این لایحه «کاهش اتکای دولت به ردیف واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و اصلی‌ترین آن منابع نفتی» بوده و به‌گفته آنها دولت به‌سمت درآمدهای پایدار حرکت کرده است. شکی نیست که اتکای دخل و خرج دولت‌ها به منابع پایدار درآمدی، موجب ثبات در بودجه و از سوی دیگر، حفظ منابع بین‌نسلی خواهد شد، حتی ادبیات نوین بودجه‌ریزی به‌گونه‌ای تدوین شده است که حساسیت بالایی به نوع منابع داشته باشد. باید توجه داشت که مفهوم درآمد با اینکه نشان‌دهنده یک جریان تکرارشونده است، اما ضرورتا دربردارنده مفهوم «پایدار» نمی‌شود. ممکن است از یک سرمایه تنها در یک مدت کوتاه یا میان‌مدت درآمد کسب کرد و آنچنان که در بحث‌های دخل و خرج دولت با زمان‌های بلندمدت سروکار داریم، قابل‌اتکا نباشد. درآمد مالیاتی از آنجا که یک جریان تکرارشونده است، می‌تواند درآمدی باثبات باشد؛ تنها به این شرط که مشمولان پرداخت مالیات توانایی پرداخت آن را داشته باشند و این اقدام موجب تعطیلی کسب‌وکارها نشود.

ناترازی عملیاتی، از اشکالات بودجه ۱۴۰۳

رمضانعلی سنگدوینی، عضو کمیسیون انرژی مجلس شورای اسلامی درباره ایرادات لایحه بودجه ۱۴۰۳ در حوزه انرژی به صمت گفت: یکی از اشکالات بودجه، ناترازی عملیاتی بود. زمانی که ناترازی عملیاتی وجود داشته باشد، منابع نسبت به مصارف کاهش پیدا می‌کند و این چالش در نهایت منجر به تورم می‌شود. در برنامه توسعه، بهینه‌سازی مصرف سوخت مطرح شده است و این موضوع اگر اجرایی شود، دولت باید ناترازی انرژی در بحث گاز، برق، بنزین و فرآورده‌های نفتی را جبران کند. وی در ادامه توضیح داد: بنابراین این بهینه‌سازی می‌توانند نقطه عطف و شروع خوبی برای حل مشکل ناترازی باشد. همچنین، یکی دیگر از مسائلی که در بحث بودجه مطرح شد، موضوع بازنشستگان بود. ما در برنامه هفتم مصوب کردیم که به‌منظور عدالت در پرداخت حقوق شاغلان و بازنشستگان و نیز متناسب‌سازی حقوق بازنشستگان با ۹۰ درصد حقوق و فوق‌العاده‌های مستمر مشمول کسور شاغلان مشابه و همتراز، دولت مکلف شود تا پایان سال سوم برنامه اقدام لازم را به‌عمل آورد. این افزایش از سال ۱۴۰۳ در سال اول معادل ۴۰ درصد و در سال‌های دوم و سوم هرکدام ۳۰ درصد شده تا در نهایت به ۹۰ درصد حقوق بازنشسته برسد. متاسفانه موضوع به این مهمی را دولت ندیده بود و دوشنبه ۲۰ آذر رئیس سازمان برنامه و بودجه عنوان کرده که ۵۰ همت برای اجرای قانون همسان‌سازی حقوق بازنشستگان پیش‌بینی شده است.

حمایت از دهک‌های پایین، اولویت است

عضو کمیسیون انرژی مجلس شورای اسلامی درباره حمایت از دهک‌های پایین جامعه بیان کرد: در حال حاضر یکی از اعتراض‌های جدی نمایندگان مجلس، بحث طبقات کم‌درآمد جامعه و افزایش مالیات است. این مسائل روی اقشار کم‌درآمد کشور تاثیر منفی می‌گذارد. اکنون بیشتر بازنشستگان کشور ما را دهک‌های پایین جامعه تشکیل می‌دهند و خانوارهای تحت‌پوشش بیمه، مشکلات درمانی و مستمری دارند که این موضوعات باید دیده شود.

نماینده مردم گرگان در پایان خاطرنشان کرد: برنامه هفتم توسعه مبتنی بر مردم است و ما باید بودجه سال اول برنامه توسعه هفتم را که در سال ۱۴۰۲ اجرایی می‌شود، بر همین مبنا و اصل ببینیم. اینکه همه‌چیز را منوط به محل مالیات کنیم، اشکالی است که باید موردپیگیری قرار گیرد. بنابراین باید با تعامل مجلس و دولت کمک کنیم که همه‌چیز به‌درستی انجام شود. از تاریخ سه‌شنبه ۲۱ آذر، دولت ۷ روز فرصت برای اصلاح بخش اول لایحه بودجه دارد تا بعد از اعمال اصلاحات، آن را به مجلس برگرداند.

بی‌توجهی به تشدید ناترازی انرژی

مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی به بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۳ پرداخته است. یکی از محورهای این گزارش، ناترازی انرژی است که این گزارش نسبت به آن هشدار داده است. مطابق یافته‌های این گزارش در سال ۱۴۰۱، در زمان اوج مصرف روزانه بیش از ۳۰۰ میلیون مترمکعب کسری گاز طبیعی وجود داشته و در حوزه برق نیز در سال ۱۴۰۲، در پیک روزانه ۱۲.۵هزار مگاوات کسری برق برآورد شده است. با این وجود به‌نظر می‌رسد در لایحه بودجه ۱۴۰۳، روند معیوب گذشته در رابطه با یارانه‌های انرژی ادامه یافته و سیاست‌گذار نسبت به تشدید ناترازی این حوزه بی‌توجه بوده است. علی جمشیدیان، کارشناس حوزه انرژی به صمت گفت: در حوزه انرژی، ناترازی به‌معنای نبود توازن بین تقاضا و عرضه انرژی است. این ناترازی در بخش‌های مختلف انرژی مانند برق، نفت و گاز طبیعی، به‌وجود آمده است. این مسئله می‌تواند به عوامل مختلفی برگردد که نیاز به یک برنامه‌ریزی جامعه و بلندمدت دارد. افزایش تقاضا برای انرژی در ایران نتیجه رشد جمعیت، صنعت و توسعه اقتصادی است. این موضوع باعث می‌شود که تقاضا برای انرژی افزایش یابد و عرضه انرژی با تقاضا همخوانی نداشته باشد. از طرفی، وجود زیرساخت‌های ناکافی و قدرت تولید کم، ناترازی انرژی را تشدید کرده است. وی در ادامه افزود: کشور ما به‌طورقابل‌توجهی به منابع انرژی فسیلی، به‌ویژه نفت و گاز طبیعی، وابسته است. ناتوانی در تنوع منابع انرژی و وابستگی به منابع محدود، این حجم از ناترازی انرژی را پدید آورده و در کنارش تحریم‌ها و محدودیت‌های اقتصادی در چند سال اخیر مشکلات در عرضه و توزیع انرژی را دامن زده است. این کارشناس تصریح کرد: از سال‌های قبل، کارشناسان هشدار داده بودند که بهینه‌سازی مصرف انرژی در کشور ضروری است؛ اما دولت‌ها توجهی به این موضوع نکردند و در حال‌حاضر به مرز بحران رسیده‌ایم. اگر اقداماتی برای بهینه‌سازی انرژی انجام نگیرد، طی ۱۰ سال آینده، بدون توجه به وجود تحریم‌ها، مجبور خواهیم شد که نفت، گاز و محصولات فرآوری‌شده را در داخل کشور هدر دهیم و از بازار انرژی خارج شویم.

لزوم بهینه‌سازی مصرف انرژی

جمشیدیان با بیان اینکه از سال ۲۰۲۰ تاکنون و در شرایط تحریم‌های حداکثری، سهم دولت از درآمدهای نفتی سالانه به حدود ۱۳ میلیارد دلار افزایش یافته است، افزود: اما در عین حال، درآمد دولت از صادرات بنزین از مثبت ۳ به منفی ۳ میلیارد دلار رسیده است؛ به این معنی که ما واردکننده بنزین شده‌ایم. ناترازی در بنزین، یک قلم حدود ۶ میلیارد دلار از درآمد ارزی کشور را منفی کرده و به‌همین‌ترتیب، نیمی از افزایش درآمد نفتی دولت که حدود ۱۳ میلیارد دلار است، از بین رفته است که این وضعیت ممکن است همچنان بهبود نیابد و بدتر شود.

وی خاطرنشان کرد: اگر برای بهینه‌سازی مصرف انرژی فکری نکنیم، تا سال ۱۴۱۲ مجبور خواهیم بود هر ساله ۲۵ میلیارد دلار از صادرات نفت را با واردات بنزین جبران کنیم. در حال حاضر، ایران کمابیش از تجارت گاز حذف شده است و این خطر وجود دارد که از تجارت نفت نیز حذف شویم. ایران سومین تولیدکننده بزرگ گاز و سومین تولیدکننده بزرگ نفت در سازمان کشورهای صادرکننده نفت است و روزانه حدود ۱۰ میلیون بشکه منابع هیدروکربوری تولید می‌کند، کشور توانایی تولید خوبی دارد، اما با هدر رفت منابع و مصرف غیربهینه، کشور در حال فقیرتر شدن است.

وی در پایان گفت: بدون وجود یک برنامه توسعه برای اصلاح ساختار اقتصادی، هر دستاوردی در سیاست خارجی بی‌معناست، زیرا به برنامه داخلی پیوند ندارد و تاثیرات آن از بین می‌رود. دولت سیزدهم باید به حل ناترازی و هدررفت انرژی در کشور توجه کند. ما نیازمند یک برنامه جامع هستیم تا با حل ناترازی انرژی و افزایش درآمد ارزی، وضعیت معیشت مردم را بهبود بخشیم.

سخن پایانی

در صورت بی‌توجهی و عدم‌برنامه‌ریزی و اقدام سریع، کشور با بحران جدی برای امنیت انرژی روبه‌رو خواهد شد؛ به‌نحوی‌که واردات این حامل انرژی یا بازگشت به دهه ماقبل ۷۰ شمسی و خرید و توزیع وسایل گرمایشی نفتی و زغالی بین مردم اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. به‌منظور مقابله با ناترازی باید بر افزایش تولید پایدار و بهینه‌سازی انرژی در بخش‌های مختلف تاکید داشت. مجلس مسئول تدوین و تصویب قوانین مرتبط با بخش انرژی است. این قوانین می‌توانند شامل قوانین مربوط به استخراج، تولید، توزیع و مصرف انرژی باشند. مجلس می‌تواند از قدرت خود برای ایجاد سیاست‌ها و قوانینی که به توسعه و بهره‌برداری بهینه از منابع انرژی یاری می‌رساند، استفاده کند. همچنین، نمایندگان مجلس می‌توانند با برگزاری جلسات و کمیسیون‌های مربوطه، عملکرد دولت در زمینه سیاست‌گذاری و اجرای برنامه‌های مرتبط با انرژی را مورد بررسی قرار دهند و اقدامات مناسب را برای بهبود عملکرد دولت توصیه کنند. البته تعیین بودجه صحیح و مناسب برای بخش انرژی، امکان توسعه و بهینه‌سازی زیرساخت‌ها و منابع انرژی را فراهم می‌کند.

> دولت باید ناترازی انرژی در بحث گاز، برق، بنزین و فرآورده‌های نفتی را جبران کند

> ما نیازمند یک برنامه جامع هستیم تا با رفع ناترازی انرژی و افزایش درآمد ارزی، وضعیت معیشت مردم را بهبود بخشیم

نقش پررنگ دولت در تامین مالی آموزش عالی

امیرعباس آذرموند: یافته‌ها حاکی از این اســت که هنوز هم دولت‌ها در کشــورهای صنعتی به حمایت مالی مستقیم از آموزش عالی ادامه می‌دهند و در برخی کشورها سهم دولت بسیار بالاست (آلمان و فنلاند)، هرچند در کشــورهایی که نقش دولت ضعیف‌تر است، میزان مشارکت دولت در تامین مالی دست‌کم به‌میزان یک‌سوم کل مخارج موسســات آموزش عالی است (ایالات‌متحده و ژاپن). باوجود این، روندها نشان می‌دهد که در طول زمان در همه کشورها سهم دولت رو به کاهش بوده و گام‌هایی برای تشویق بخش خصوصی به مشارکت در این امر برداشــته شــده و گاهی بار مالی بیشــتری به خانوارها انتقال یافته است. روند دیگر مشاهده‌شده این است که دولت‌ها در طرف تقاضای آموزش عالی، حمایت‌های خود را از یارانه در قالب کمک بلاعوض به دانشــجویان به‌ســمت اعطای وام تغییر جهت داده‌اند که این اقدام ضمن تامین نیاز دانشــجویان برای تحصیل، با بازگشــت منابع مالی به دولت همراه است. همچنین، در طرف عرضه، دولت‌ها سعی می‌کنند فضایی رقابتی بین دانشگاه‌ها برای جذب منابع ایجاد و انگیزه‌های دانشگاه‌ها برای درآمدزایی را تقویت کنند.

به‌گزارش صمت، ســیر نسل‌های متعدد دانشگاه و عزیمت از تامین مالی ســاده توسط دولت به‌سمت ســازکارهای پیچیده، نشانه اهمیت مالی آموزش عالی است.

هرچــه تقاضای اجتماعــی از دولت برای تامین رفاه بیشــتر افزایش می‌یابد، کار دولت در حمایت مالی مســتقیم از دانشــگاه‌ها با تنگنای بیشــتری مواجه اســت. این تجربه‌ای اســت که کشــورهای پیشرفته صنعتــی از ســرگذرانده‌اند و به‌تدریــج در حال انتقال به کشــورهای کمترتوسعه‌یافته است.

الگوی تعیین بودجه دانشــگاه‌ها و ســازکارهای تخصیص آن یکی از ابزارهای مهم دولت در راهبرد و حکمرانی آموزش عالی است.

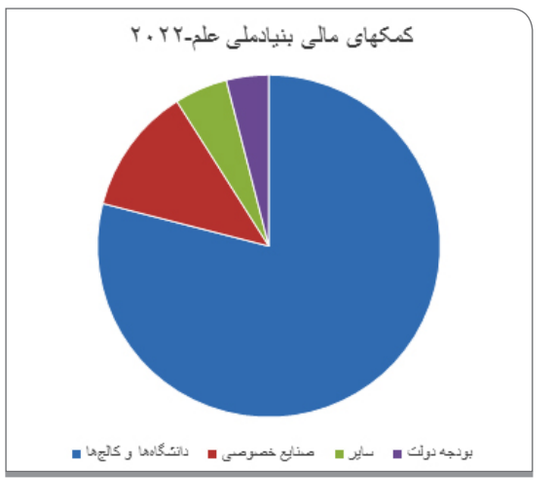
بهبود این ســازکارها می‌تواند بر کیفیت خروجی‌های دانشــگاه‌ها و موسســات آموزش عالی کشور اعم از دانش‌آموخته و محصولات علمی بسیار موثر باشد. شاید به‌همین‌دلیل بوده که اصل ۳۰ قانون به آموزش اختصاص یافته و تامین آموزش عالی را تا ســرحد خودکفایی، رایگان اعلام کرده اســت. بررسی رویکرد کشــورهای توسعه‌یافته در ۳ کشور موفق در نظر گرفته‌شده را در ادامه می‌توانید مطالعه کنید.

نظامی گران و حمایت مالی در قالب وام

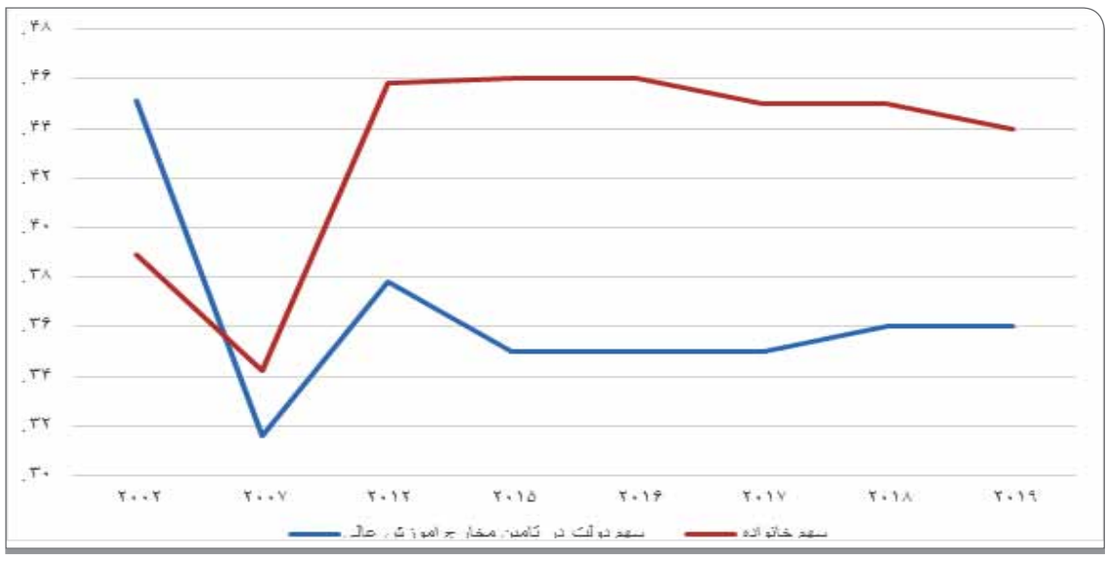
در امریــکا تحصیل در آموزش عالــی از ۲ طریق دولتی یا خصوصی امکان‌پذیر اســت. تمایز میان آموزش عالــی دولتی و خصوصی در این کشــور برای نخستین‌بار در قرن نوزدهم به‌شکل روشنی مطرح شد. در آن زمان دانشــگاه‌های جدیدی تاسیس شدند و در چیزهایی از جمله تامین مالی، آشــکارا متفاوت با موسســات قدیمی و سنتی این کشور بودند. تفاوت اصلی میان بخش دولتی و خصوصی آموزش عالی، مسائل مالی و هزینه‌ها است. این در حالی است که دانشگاه‌های دولتی توسط دولت حمایت‌های زیادی دریافت می‌کنند، اما دانشــگاه‌های خصوصی حمایت چندانی ندارند.

در زمینه آموزش عالی، این کشــور نمونه رژیم «شــهریه بالا ـ یارانه زیاد» اســت. در ۲۰۱۱ میانگین سالانه شــهریه دانشجویان تمام‌وقت حدود ۵هزار و۵۰۰ دلار بود که بیشتر از تمام کشورهای سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی جز شیلی بود. با این حال، سه‌چهارم دانشجویان این کشور کمک مالی دولتی می‌گیرند و از آنجا که این کمک به‌شکل وام است، میانگین بدهی دانشجویان در زمان فارغ‌التحصیلی حدود ۳۰ هــزار دلار خواهد بود؛ مبالغی که در کشــورهایی چون فنلاند و آلمان غیرقابل‌تصور است.

گرچه حمایت مالی دولت ایالات‌متحده از آموزش عالی تنها در قالب کمک‌های پولی مستقیم نیست و نهادسازی‌هایی توسط قوای مقننه و مجریه در این کشــور انجام گرفته اســت که بستر مناسبی برای تامین مالی دانشگاه‌ها بدون نقش‌آفرینی مستقیم دولت فراهم می‌آورد.

نهادسازی توسط دولت فدرال در زمینه حمایت مالی از دانشگاه‌ها به ایجاد بنیاد ملی علم محدود نمی‌شود، بلکه مراکز دیگری هم راه افتاده که در این عرصه نقش ایفا می‌کنند. مراکز پژوهشــی دانشگاه ـ صنعت ـ دولــت محیطی را فراهم می‌کنند که در آن پژوهشــگران بخش‌های مختلف نظام نوآوری در هزینه‌ها و مخاطرات مرتبط با تحقیق و توسعه ســهیم می‌شــوند. در این میان، دولت نقش حامی مالی و قانون‌گذاری را دارد که زمینه پیوند دانشــگاه و صنعت در راســتای تقویت دوطرف را فراهم می‌کند.

آموزش، ســهم نزدیک بــه ۱۲درصدی از بودجه دولــت فدرال دارد که نشــان می‌دهد چه سهم قابل‌توجهی اســت. همچنین، نوع تقسیم ایــن ۱۲درصد بودجه آموزشــی از کل مخارج دولت نیز براســاس یک روند منظم با ســهم حدود دوسوم برای قبل از آموزش عالی و یک‌سوم برای آموزش عالی بوده و با تغییر دولت‌ها، تغییر در تامین مالی منجر به کاهش ســهم آموزش در طیف‌های مختلف نشــده، هرچند می‌توان مشــاهده کــرد که در طول زمان ســهم مخارج آموزش دولت بیشــتر به‌سمت مدارس گرایش پیدا کرده است.

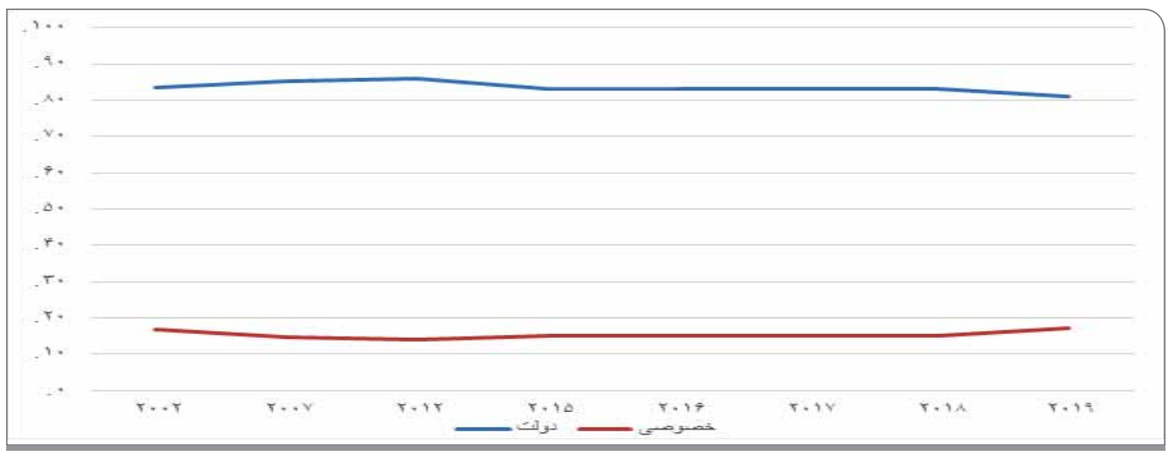
۸۰درصد تامین مالی در آلمان بر دوش دولت است

در آلمان یک رژیم «شهریه اندک-یارانه کم» حاکم است. حدود ۷ درصد از دانشــجویان آلمان در دانشگاه‌های خصوصی مشغول به تحصیل هستند و ســهم بخــش خصوصی این کشــور در تامین هزینه‌هــای آموزش عالی ۱۵درصد است. بنا به گزارش‌های آلمان دارایی ۴۲۲ موسسه آموزش عالی بوده که در ایالات گوناگون توزیع شده که ۱۱۴ موسسه از نوع خصوصی و مابقی دولتی هســتند. از میان کل موسسات تنها ۱۰۸ دانشگاه وجود دارد که ۲۱ مورد آنها خصوصی است.

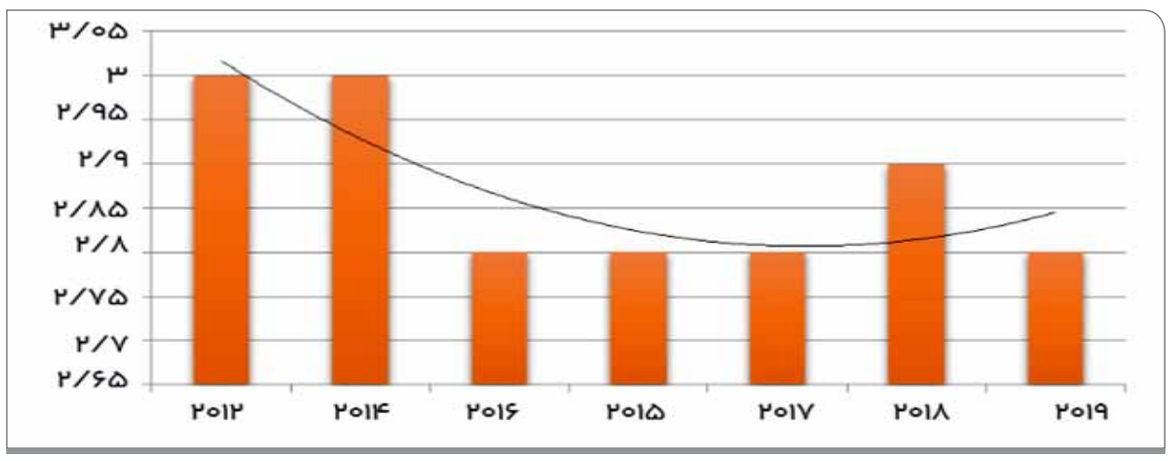
تجربه این کشور به‌وضوح نشان می‌دهد که دولتی بودن ساختار آموزش عالی، به‌معنای ناکارآمدی نیست، زیرا در این کشور که دارای سبقه دولتی اســت، نظام آموزشــی کارآمد و به‌روزی دارد که می‌تــوان ردپای آن را در نرخ پایین بیکاری دانشــگاهیان و توانمندی نیروی انســانی در این کشور مشاهده کرد.

در آلمان عموم جامعه مخالف شــهریه هســتند و دولت از دانشــجویان حمایت می‌کند. این امر موجب شده که در آلمان شهریه بسیار اندک باشد و کمابیــش همه جامعه امکان بهره‌مندی از آموزش عالی را دارند، هرچند در این کشــور نیز میان احزاب چپ و راســت درباره شــهریه‌های دانشگاه تفاوت وجود دارد و جریانات کمونیســت و سوسیالیست خواهان یارانه‌های ســخاوتمندانه‌تر و دست‌راستی‌ها مانند دموکرات مســیحی‌ها و لیبرال‌ها خواهان خساست دولت و حمایت از آموزش عالی نخبه‌گرا هستند.

در این کشــور، موسسات آموزشــی ۲ منبع دارند؛ منابع عمومی و تامین مالی طرف ثالث. منابع عمومی بودجه‌ای است که توسط دولت به موسسات آموزش عالی اختصاص می‌یابد یا از درآمد عملیاتی خود موسسات به‌دست می‌آیــد. در حال حاضر ۲۰درصد از کل منابع دانشــگاهی مربوط به تامین مالی طرف ثالث است و ۸۰ درصد باقیمانده منابع به‌شکل ۷ درصد درآمد عملیاتی دانشــگاه‌ها، ۱۳درصد از محل کمک‌های مستقیم دولت فدرال و ۶۰ درصد از طرف دولت‌های ایالتی عاید دانشگاه می‌شود.

در آلمــان بودجه اضافی برای آموزش عالــی به‌منظور حمایت از ایالت‌ها با هدف پوشــش تعداد بالای پذیرفته‌شــدگان در اختیار موسسات آموزش عالی قرار می‌گیرد. علاوه بر این، ایالت‌ها برای اقداماتی مانند بهبود کیفیت آموزش بودجه دریافت می‌کنند. اولویت دیگر حمایت مالی از دانشــجویان در آمــوزش عالی اســت، از جمله کمک‌هزینه‌های ویژه برای دانشــجویان بااستعداد و دانشمندان جوان.

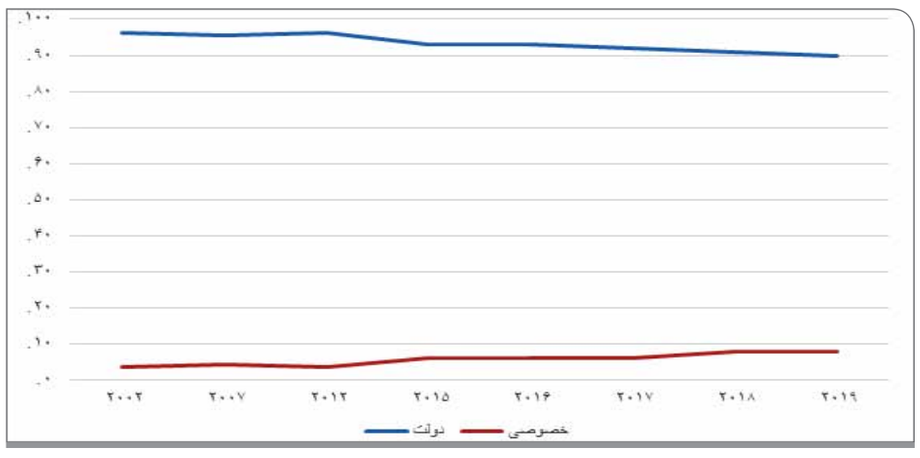
فنلاند و الگوی دولت رفاهی

نمونه برجسته برای رژیم «شهریه پایین ـ یارانه زیاد»، فنلاند اســت. یکــی از دلایل اصلی موفقیت این کشــور اهمیــت بالایی اســت که برای آموزش عالی قائل اســت. در این کشــور دولت با همکاری صنــدوق ملی آموزش و پژوهش، منابــع قابل‌توجهی را به آموزش عالی اختصاص می‌دهد. این منابع شامل بودجه دولتی، معافیت مالیاتی، سرمایه‌گذاری خصوصی و سایر است.

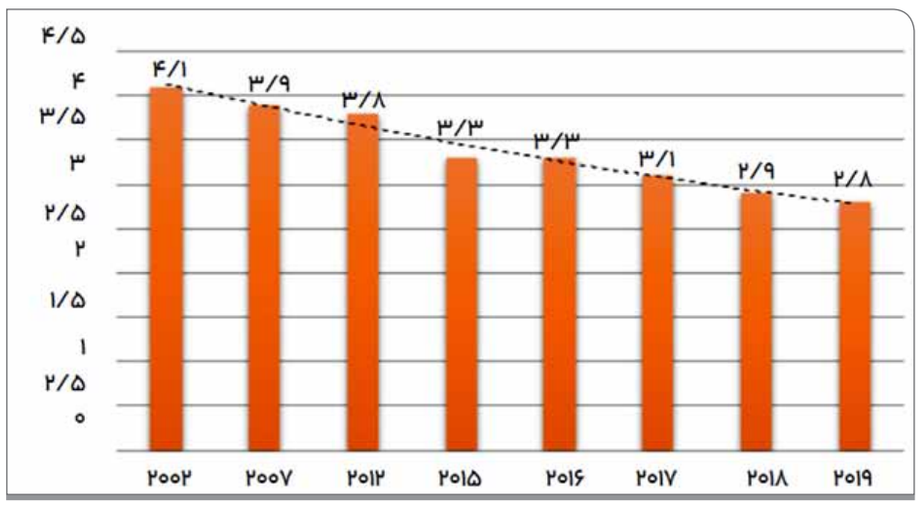
دانشــجویان در این کشور از مزایای مالی متنوعی مانند وام‌هــای تحصیلی بهره‌مند هســتند. همچنیــن، برخی موسسات آموزشــی قراردادهای کارآموزی را با شرکت‌ها منعقــد می‌کنند کــه به دانشــجویان کمــک می‌کند تا مهارت‌های عملی و حرفه‌ای لازم را کسب کنند.

پــس از جنگ جهانــی دوم و با قــدرت گرفتن احزاب چپ (دولت ائتلافی میان کمونیســت‌ها و سوسیالیست‌ها در بیشــتر ســال‌ها تا دهه ۹۰ در این کشــور دولت را در دست داشت.) نظام آموزشی فنلاند متشکل از ۳۵ موسسه آموزش عالی دولتی اســت که از این میان ۱۳ دانشــگاه دولتی و ۲۲ دانشگاه علمی ـ کاربردی هستند. در مواجهه بــا پیش‌بینی کاهش جمعیت جــوان و نیروی کار و ثابت ماندن مهارت‌های بزرگســالان در فنلاند، مقامات دولتی این کشــور تمرکز خود را روی ارتقای سطح آموزش عالی و افزایش تعداد فراگیران آموزش عالی گذاشــته‌اند. دولت فنلاند سیاســت‌گذاری خــود را باتوجه به دســتاوردهای آموزشی و دانشجویان بین‌المللی در سطح جهانی توسعه داده اســت و به‌این ترتیب، از موسســات آمــوزش عالی حمایت می‌کند.

در فنلانــد چون بیشــتر کشــورهای شــمال اروپا که نیروهــای چپ‌گرا قــدرت زیادی دارند، آمــوزش عالی به درآمدهای عمومی دولت برای مخارج موسســات آموزش عالی خود متکی اســت، اما در میان کشــورهای سازمان توســعه و همکاری، فنلاند جزو کشورهایی است که نظام دانشگاهی آن بیشترین وابستگی را به منابع دولتی دارد.

لازم به ذکر است که دولت این کشور باوجود تعهدی که به تامین مالی آموزش عالی دارد، به‌تدریج از نقش خود کاسته که این موضوع نشــان می‌دهد که این روند پیامد اجتناب‌ناپذیر فشــار است یا اینکه بیانگر سیاست برنامه‌ریزی‌شده برای همراهی با روندهای جهانی در راســتای توســعه بخش خصوصی است. با این وجود، باید توجه کرد که هرچند سهم دولت کاهش یافته، اما این بار هزینه به خانواده‌ها واگذار نشده است و موسسات دیگری سعی در تامین مالی دارند.

یک کارشناس اقتصاد در گفت‌وگو با صمت:

سیاست‌های نهادهای اقتصادی دولت متناقض است

امیرعباس آذرموند: یک کارشناس امور بانکی درباره رویکرد غالب مدیران اقتصادی دولت می‌گوید: «تناقض در رویکردها موجب شده بانک مرکزی تنها بماند و اگر بتواند موفقیتی به‌دست بیاورد هم به‌دلیل مقابله بخش مالی با این سیاست‌ها، شکست می‌خورد. از جمله اینکه بانک مرکزی نقدینگی را نسبتا مدیریت کرده، اما نرخ تورم هنوز بیش از ۴۵ درصد است.

البته این نشان می‌دهد تیم اقتصادی ناهماهنگ است. یعنی بانک مرکزی به یک سمت می‌رود و وزارت اقتصاد به سمتی دیگر.

مجلس نیز با سیاست‌های خود در پی آزاد کردن منابع ارزی بانک مرکزی است.»

◉ کلیات بودجه پیشنهادی دولت برای سال ۱۴۰۳ ازسوی مجلس رد شد. رئیس مجلس با تصویب بودجه دودوازدهم مخالفت کرده و این موجب شده پرسش‌هایی درباره سرنوشت بودجه ۱۴۰۳ ایجاد شود. نگاه شما چیست؟

ما باید با حقایق مواجه شویم و توجه کنیم که چرا یک اتفاق خاص رخ داده است. همان‌طور که گفتید لایحه پیشنهادی دولت ازسوی مجلس رد شده، اما به‌نظر می‌رسد لابی‌ها و رایزنی‌هایی که شروع شده در نهایت موجب تصویب کلیات آن شود؛ اتفاقی که در گذشته هم رخ داده و به‌اصطلاح از این منظر جای نگرانی چندانی وجود ندارد.

نکته مهم این است که نمایندگان مجلس ناگهان در نقشی متفاوت از ۳ سال گذشته ظاهر شده و با این توجیه که دولت به اندازه تورم حاضر به افزایش حقوق کارمندان و مستمری بازنشستگان نشده، کلیات بودجه را رد کردند. بحثی در این نیست که لایحه پیشنهادی چقدر مشکل دارد؛ بحث این است که نمایندگان محترم، در شرایطی که چند ماه تا انتخابات باقی مانده، این اقدام را انجام دادند که شائبه‌برانگیز است.

باید به این مسئله توجه کنیم که در سال گذشته هم باوجود تورم ۵۰ درصدی، دولت حقوق کارمندان و مستمری بازنشستگان را تنها ۲۰ درصد افزایش داد که همین مجلس با همین نمایندگان به آن رای دادند و امروز هم می‌بینیم چه فاصله‌ای میان مزد و معیشت ایجاد شده است.

از نمایندگان مجلس -اگر منافع ملی را مبنای عمل خود قرار می‌دهند- انتظار می‌رفت به مسئله دقیق‌تر نگاه و به صحبت‌های سازمان برنامه و بودجه هم توجه کنند. آقای منظور به این مسئله پرداخته و پذیرفته اقدام‌شان درباره کارمندان و بازنشستگان منصفانه نیست، اما به منابع ناکافی اشاره کرده و ناتوانی در پرداخت حقوق عادلانه را پذیرفته است.

آقایان نماینده مجلس که اجازه توافق دوباره در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ را ندادند، باید با نتیجه اقدام‌شان روبه‌رو شوند و ببینند تحریم چه وضعیتی را به کشور تحمیل می‌کند.

◉ مزدبگیران وقتی می‌بینند نهادها بودجه سالانه بیشتر و مدیران حقوق بالا دریافت می‌کنند، چگونه می‌توانند کمبود منابع را باور کنند؟

این گلایه از سمت مردم کاملا درست است و نمی‌توان نفی کرد که واقعا مردم حق دارند. نهادهای ثروتمند و بنگاه‌های سودده بزرگ در کشور وجود دارند که بودجه هم می‌گیرند و برای اقتصاد ایران هیچ منفعتی جز زیان و هدررفت منابع ندارند.

دستگاه‌های متعددی که به موازی‌کاری دامن می‌زنند و در حوزه‌های مختلف فعال هستند و هیچ نفعی برای مردم و ایران ندارند، هر سال بودجه‌های‌شان حتی بیش از تورم افزایش می‌یابد، اما درباره حقوق کارمندان حداکثر سختگیری اعمال یا مالیات حداکثری از تولیدکننده و مردم گرفته می‌شود.

بخشی از منابع را این نهادها می‌گیرند؛ آن هم در شرایطی که بحران منابع داریم و البته هرگاه دچار کسری منابع هم می‌شوند در نهایت دولت را زیر فشار می‌گذارند و اقداماتی انجام می‌دهند که در نهایت منجر به افزایش تورم می‌شود.

◉ اینکه یکی از مسئولان تورم سال گذشته را به افزایش بیش از ۵۰ درصدی دستمزدها مربوط می‌داند چقدر واقعیت دارد؟

شاید این میزان افزایش حقوق کمی در ایجاد تورم تاثیر داشته باشد، اما مشکل تورم کشور ما ناشی از مزد بالا و ناحق نیروی کار ایرانی نیست. اینکه ما دچار کاستی هستیم قابل‌تردید نیست؛ اینکه فشار مشکلات بر دوش مردم افتاده هم درست است؛ اینکه مسئولان نیز به‌درستی پیگیر مذاکرات، کاهش تنش‌ها و احیای برجام نبودند و تاوان آن را هم مردم می‌دهند نباید مورد شک‌وشبهه قرار گیرد.

متاسفانه مجلس به مسیری دیگر رفت و مقرراتی زائد و چالش‌برانگیز را درباره موضوعات اجتماعی به تصویب رساند و در مسائل اقتصادی حتی‌المقدور سکوت کامل را ترجیح داد. سیاست‌گذاران با اقداماتی مانع صادرات مناسب و تشویق واردات شدند، در حالی که همه می‌دانیم واردات بی‌رویه به دست کدام نهادها است. می‌دانیم که دولت به‌جای تامین منابع خود از بنگاههای بزرگ و نهادهای خاص که هزار میلیارد تومان سود سالانه دارند، سراغ تولیدکننده خرد و مزدبگیر رفته و حتی در بازار سرمایه هم همه چیز را به سود سهامداران بزرگ رها کردند.

می‌خواهم بگویم باید در این بخش‌ها حساسیت به خرج می‌دادند که ندادند و هرچه هم گفتیم و گفتند، بی‌توجهی کردند. تمام این اقدامات در نهایت فشارش به سفره جامعه ما وارد شده و حالا عدم افزایش کافی حقوق و مستمری اعتراض آنها را بحق در آورده است.

انتظار می‌رود اگر نمایندگان مجلس، نمایندگان چنین مردمی هستند، به‌جای پرداختن به بحث‌های حاشیه‌ای، پرچالش، ضد بخشی از مردم و دردسرساز که حتی نهادهای بالاتر هم حاضر به تایید آن نیستند، زودتر در دفاع از مردم وارد عمل می‌شدند. حرف این نیست که وضعیت خوب است و حق با مسئولان است؛ بحث این است که نمایندگان فعلی غم نان مردم را ندارند و نگران رای خویش هستند.

◉ اینکه سازمان برنامه و بودجه می‌گوید افزایش عادلانه حقوق‌ها ناممکن نیست، اما بودجه برخی نهادهای خاص را بالا می‌برد، منطقی است؟

این هم نه منطقی است و نه منصفانه. از سال‌های دور همیشه گفته شده دولت برای صرفه‌جویی و تعدیل ساختاری باید از خودش شروع کند و خودش با کاهش هزینه‌ها پیشگام صرفه‌جویی در کشور شود، اما متاسفانه دستگاه اجرایی به این مسئله تن نمی‌دهد.

◉ چقدر برای دولت مقدور است که صرفه‌جویی کند؟

به‌راحتی می‌تواند این کار را بکند؛ هرچند ممکن است برای انجام آن نیاز به تایید مقامات دیگر باشد. در هر حال این کار دشواری نیست و من به شما قول می‌دهم اگر واقعا این اراده وجود داشته باشد، به‌راحتی و بدون ایجاد هر مشکل دیگری، می‌توانند حداقل ۳۰ درصد از مصارف بودجه را حذف کنند و با این میزان صرفه‌جویی و جلوگیری از هدررفت منابع منابع کافی برای پرداخت حقوق و مستمری عادلانه را به‌دست بیاورند. در غیر این صورت باید پذیرفت

> کشور ما نیازمند بودجه عملیاتی است که در آن برمبنای عملیات صورت‌گرفته بودجه به بخش‌ها تعلق بگیرد

یوسف کاووسی، از مدیران باسابقه بانک مرکزی، تصریح می‌کند: «نمایندگان مجلس ناگهان در نقشی متفاوت از ۳ سال گذشته ظاهر شده و با این توجیه که دولت به اندازه تورم حاضر به افزایش حقوق کارمندان و مستمری بازنشستگان نشده، کلیات بودجه را رد کردند.

◉ حالا چه اقداماتی باید در دستور کار باشد؟

به هر حال این اتفاقات نیفتاده و امروز در شرایطی قرار داریم که دولت واقعا منابع کافی برای عمل به وظایف خود را ندارد. من فکر می‌کنم در اینجا هم می‌توانیم نقش همین مجلس را که روزهای آخر خود را سپری می‌کند ببینیم.

بنا به تاکید برنامه ششم توسعه منابع بودجه باید هر سال به اندازه تورم افزایش پیدا می‌کرد، اما باوجود تحریم شاهد افزایش بیش از ارقام تورم بودجه بوده‌ایم و دائم کسری به‌وجود آمد. دوره ۴ساله فعالیت این مجلس همزمان با سال‌های اجرای برنامه هفتم بود، اما مجلس از همه قصور گذشت.

◉ اگر اشتباه نکنم در سال ۹۹ و حین بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۰، باوجود عدم تمایل دولت ۳۰۰ هزار میلیارد تومان به سقف بودجه افزوده شده و همان اندازه نیز کسری به ثبت رسید. درست می‌گویم؟

کاملا درست می‌گویید و همین اتفاق افتاد. این مجلس در آن زمان هدفش رای گرفتن دوباره نبود و تنها می‌خواست با دولت وقت مخالفت کند و خودش طرح‌هایی را تصویب می‌کرد که شدت کسری بودجه را افزایش می‌داد.

در آن زمان بارها معاونان و مسئولان سازمان برنامه و بودجه به این رویه اعتراض کردند و فریاد می‌زدند که نداریم، اما آنها می‌گفتند شما آن را وارد لایحه کنید.

همین موارد است که وقتی آدم به یاد می‌آورد متوجه می‌شود که هدف مجلسی‌ها از اقدام اخیر کسب رای مجدد است و این دست رد کلیات بودجه پوپولیستی است، نه اصیل.

◉ این وضعیت بودجه‌ریزی کشور را به مقصد توسعه و پیشرفت می‌رساند؟

قطعا خیر؛ زیرا کشور ما نیازمند بودجه عملیاتی است که در آن برمبنای عملیات صورت‌گرفته بودجه به بخش‌ها تعلق بگیرد. در روش فعلی و سنتی بودجه‌ریزی دستگاه‌ها حتی اگر بودجه اضافه بیاید به‌سرعت یکسری اقدامات را انجام می‌دهند تا بودجه سال بعد آنها هم بیشتر شود. چند دهه پیش در پایان سال وابستگان دستگاه‌ها پشت در بانک مرکزی می‌ایستادند تا تمام بودجه مصوب را هزینه کنند.

آن زمان منابع نفتی پول به کشور می‌آورد و می‌شد گفت امکان بستن بودجه به روش غیرعملیاتی، باوجود اسراف، وجود دارد.

امروزه دیگر چنین ظرفیتی وجود ندارد. اینکه نظام بودجه‌ریزی باید اصلاح شود حتی ازسوی رهبر معظم انقلاب هم موردتاکید قرار گرفته، اما کو گوش شنوا؟

در مجلس ۲۹۰ نماینده‌ای، بودجه باید مطالبات ۲۹۰ حوزه انتخاباتی را پوشش دهد که همین بر مشکلات می‌افزاید. این میزان فروشگاه‌ها و مجتمع‌های ساخته‌شده، اما خالی‌مانده در جای جای کشور نتیجه این مدل بودجه بستن است. فرودگاه‌های بلااستفاده، احداث پتروشیمی در شمال کشور و طرح‌های بسیار بدون‌توجیه محصول این رویکرد است.

> اینکه نظام بودجه‌ریزی باید اصلاح شود حتی ازسوی رهبر معظم انقلاب هم موردتاکید قرار گرفته، اما کو گوش شنوا؟

بحثی در این نیست که لایحه پیشنهادی چقدر مشکل دارد؛ بحث این است که نمایندگان محترم، در شرایطی که چند ماه تا انتخابات باقی مانده، این اقدام را انجام دادند که شائبه‌برانگیز است.»

آنچه در ادامه می‌خوانید متن کامل گفت‌وگوی صمت با این کارشناس اقتصاد است.

◉ رویکرد بخش بودجه و مالی، در مقابل بانک مرکزی قرار ندارد که انقباضی عمل می‌کند؟

این دو بخش دقیقا متضاد هم عمل می‌کنند و به‌بیان دیگر سیاست‌های بودجه، سیاست‌های پولی را خنثی می‌کند.

نظام بودجه در مقابله تمام‌عیار با مسیری است که سیاست‌گذار پولی در پیش گرفته و با کاهش میزان رشد نقدینگی به‌دنبال کاهش تورم است. در سمینارهای تخصصی که چند ماه گذشته برگزار شده، رئیس کل بانک مرکزی بارها بر سیاست تثبیت اقتصادی تاکید کرده و نشان داده که بر این مسئله مصر است.

این تناقض در رویکردها موجب شده بانک مرکزی تنها بماند و اگر بتواند موفقیتی به‌دست بیاورد هم به‌دلیل مقابله بخش مالی با این سیاست‌ها، شکست می‌خورد. از جمله اینکه بانک مرکزی نقدینگی را نسبتا مدیریت کرده، اما نرخ تورم هنوز بیش از ۴۵ درصد است. البته این نشان می‌دهد تیم اقتصادی ناهماهنگ است. یعنی بانک مرکزی به یک سمت می‌رود و وزارت اقتصاد به سمتی دیگر.

مجلس نیز با سیاست‌های خود در پی آزاد کردن منابع ارزی بانک مرکزی است.

◉ مرکز پژوهش‌ها پیشنهاد کرده نرخ تسعیر به ۳۵ هزار تومان برسد تا کسری بودجه جبران شود. این اقدام معقول است؟

بستگی به این دارد که آقایان به سفره مردم فکر کنند یا خیر. این اقدام درآمد دولت را به قیمت تضعیف بیشتر سفره مردم تقویت می‌کند. در زمان حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی هم از این حرف‌ها زدند، اما نتیجه آن گرانی سرسام‌آور خوراکی‌ها و کوچک شدن سفره مردم بود.

◉ می‌گویند امسال نفت فروخته شده و دولت دست بازتری دارد، به همین دلیل مجلس واردات خودروهای کارکرده را به قانون تبدیل کرد؟

ایران نفت بیشتر فروخته، اما ما عضو FATF نیستیم و روابط بانک‌های ما با نظام بانکی بین‌المللی هنوز قطع است، به همین دلیل ارز حاصل از فروش بیشتر نفت به داخل کشور نیامده است. اگر ارز وجود داشته باشد که نباید وضعیت موجودی دارو و شیر خشک چنین باشد.

نمایندگان مجلس در حالی به واردات خودرو کارکرده رای مثبت می‌دهند که امروز ما در کالاهای حیاتی چون دارو دچار مشکل هستیم. اگر عقلانی بیندیشیم شیر خشک و دارو بسیار مهم‌تر از خودرو هستند. نمایندگانی که اجازه توافق دوباره را سلب کردند باید بدانند کشور در یک جنگ اقتصادی قرار دارد که آنها هم تداومش را تایید کردند. پس باید بدانند در این وضعیت دسترسی به منابع ارزی کاهش می‌یابد، اما بی‌توجهی می‌کنند.

در زمان جنگ هشت‌ساله، من نیز در بانک مرکزی بودم و چیزهایی را دیدیم. از جمله اداره کشور با نفت ۸ دلاری و ۷ میلیارد دلار منابع که با جنگی واقعی همزمان بود. در آن زمان می‌شد کشور را اداره کرد؛ البته به‌شرط اینکه واردات کنترل و ارز کشور برای نیازهای مبرم و اساسی هزینه می‌شد. متاسفانه جهت‌گیری یکسان در دولت وجود ندارد و همین نگرانی‌ها را بیشتر می‌کند.

نگاهی به نقش پژوهش در تولید محصولات بومی و فناورانه

از پژوهش تا خودکفایی

مهتاب دمیرچی
editor@smtnews.ir

عکس: آیدا فریدی

شالوده‌های صنعت هر کشور پیشرفته‌ای، بخش تحقیق و توسعه و میزان انجام پژوهش‌های مرتبط در آن کشور است. وجود واحد تحقیق و توسعه در صنایع مختلف کشور می‌تواند عامل پیشرفت پیوسته و مرتبط با نیازهای یک کشور باشد. در صورت نبود چنین بخشی و پژوهش در زمینه‌های موردنیاز، کشور توانایی لازم برای توسعه و بهبود صنعت خود را نخواهد داشت و آنچه به‌جا می‌ماند، صنعتی راکد و در نتیجه بازاری اشباع است. همین موضوع هم می‌تواند عاملی شود تا شرکت‌های خارجی همسو با نیاز مشتریان بازار این کشور را در اختیار خود بگیرند و بخش داخلی صنعت و تولید رفته‌رفته به مرز نابودی کشیده شود.

اما روی دیگر سکه تعداد فراوان پژوهش‌های انجام‌شده‌ای است که تاکنون فرصت اجرایی در اکوسیستم‌های مختلف صنعتی و دانش‌بنیانی را پیدا نکرده‌اند. صحت این گزاره را می‌توان در رتبه بالای ایران در تولید علم و پژوهش‌های علمی و مقالات و از سوی دیگر، در کاربرد علم در صنعت دید. بی‌شک تفاوت ارقام این دو مولفه حکایت از شکافی عمیق میان آنچه در دانشگاه اتفاق می‌افتد، با آنچه در فضای صنعتی و عملیاتی در حال وقوع است، دارد.

به‌گفته بسیاری از کارشناسان پیشتاز در اقتصاد دانش‌بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری در گرو نگاه درست به پژوهش است.

صمت به‌مناسبت روز پژوهش به اهمیت تحقیق و توسعه و فرآیندهای پژوهشی شرکت‌های دانش‌بنیان به‌منظور ساخت و تولید ابزارهای فناورانه پرداخته است.

تحقیق و توسعه در اعماق دریا

ابراهیم احمدی، مدیر بخش تحقیق و توسعه یک شرکت دانش‌بنیان در زمینه خدمات مهندسی دریایی در گفت‌وگو با صمت گفت: برای رسیدن به یک محصول کاربردی از دل پژوهش، مراحل و گام‌هایی باید طی شود که هرکدام نیاز به نیروی متخصص، سرمایه کافی و دقت بالا دارد. داشتن مجموعه‌ای خلاق و دارای دانش فنی کافی،نخستین گام در طول این فرآیند است. سپس باتوجه به نیازهای صنعت، هدف و طرحی مشخص می‌شود. باید مطالعات میدانی انجام گیرد تا مشخص شود که انجام این کار صرفه اقتصادی دارد یا نه؟ همچنین باتوجه به تجهیزات و ظرفیت کشور آیا از نظر علمی، توانایی ساخت محصولی موثر وجود دارد؟ پس از طی کردن این مراحل ابزارهای موردنیاز طراحی و فرآیند کار شبیه‌سازی می‌شود.

وی افزود: در صورت مشاهده هرگونه مشکل در شبیه‌سازی، طراحی‌ها اصلاح می‌شوند و بعد روند ساخت و نصب آغاز می‌شود. محصول تولیدشده به‌صورت میدانی آزمایش می‌شود و اگر نیاز باشد، تصحیحاتی روی آن انجام می‌گیرد و سپس در یک پروژه واقعی استفاده می‌شود تا نتایج کار به مشتریان و کارفرما ارائه شود.

احمدی بااشاره به نقش پژوهش در ادوات دریایی گفت: محیط دریا پویا است و ادواتی هم که در این محیط استفاده می‌شود، باید برای این محیط پویا و دینامیک طراحی شده باشد. مشتریان هم متناسب با ماهیت این حوزه دائما خدمات به‌روزی را درخواست می‌کنند و به‌همین‌علت باید به‌طورهمیشگی ادوات و تجهیزات‌مان را توسعه دهیم و به‌روز کنیم. بنابراین، پژوهش رکن اصلی فعالیت‌های شرکت ما محسوب می‌شود.

وی افزود: بخش تحقیق و توسعه واحدهای مختلف را درگیر می‌کند و این واحدها پس از مدتی نتایج تحقیقات خود را به این بخش ارائه می‌دهند و سپس با بررسی این نتایج، دستور تولید صادر می‌شود.

اهمیت تحقیق و توسعه در صنعت کشور

به‌گفته اغلب کارشناسان، توسعه اقتصادی و فنی هر کشوری در گرو حرکت این کشور در مسیر رفع نیازهای خود و در ابعاد بزرگ‌تر رفع نیازهای جهان است. چنین روندی را تنها با پژوهش و تحقیق مستمر و به‌دست آوردن دانش به‌روز می‌توان انجام داد. احمدی در این رابطه گفت: در هر کشوری اگر مبنای کار اقتصادی براساس تحقیق و پژوهش مرتبط با صنعت باشد، کشور از نظر اقتصادی در محدوده فعالیت خودش حرفی برای گفتن خواهد داشت. انجام این کار، مستلزم سنجیدن و ارزیابی شرایط آن منطقه و شرایط اقتصادی‌اش و سپس تهیه ابزار و تجهیزات موردنیاز باتوجه به تحقیقات انجام‌شده و دانش بومی است.

احمدی گفت: برای مثال، ربات ROV که در راستای پژوهش‌های انجام‌شده این شرکت توانسته یکی از نیازهای مهم کشور را برطرف و حتی به دیگر کشورهای حوزه خلیج‌فارس نیز خدمات ارائه دهد و درآمدزایی کند.

ارتباط دانشگاه با صنعت؛ پلی که نیمه‌کاره مانده است

این فعال حوزه دانش‌بنیان گفت: ارتباط ضعیف صنعت و دانشگاه همواره از مهم‌ترین و مزمن‌ترین معضلات کشور بوده است. در کشور ما این ارتباط به‌اندازه‌ای که باید و شاید برقرار نشده است و متاسفانه طرح‌هایی که اساتید دانشگاه‌ها به دانشجوها می‌دهند، عمدتا در راستای صنعت کشور نیستند. هرچند در سال‌های اخیر پویش‌هایی در این زمینه انجام شده است، اما به‌عقیده احمدی، هنوز خود صنایع هم اقدام چندان موثری در این راستا انجام نداده‌اند. حالا با تمهیدات و تشویق‌هایی که از سمت معاونت علمی و فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست‌جمهوری در نظر گرفته شده، امید است تا این ارتباط در سال‌های آینده گسترده شود؛ ارتباطی که می‌تواند چرخ پیشرفت صنایع و اقتصاد کشور را بسیار سریع‌تر از روند کنونی بچرخاند و بسیاری از معضلات بنیادی دیگر را نیز حل کند.

وی بااشاره به ساخت ربات زیردریایی که یکی از دستاوردهای فناورانه مهم کشور محسوب می‌شود، گفت: از تجهیزات نسبتا جدیدی که در دنیا در بخش خدمات مهندسی دریا مورداستفاده قرار می‌گیرد، ربات‌های زیردریایی هستند که با نام ROV شناخته می‌شوند. پیشرفته‌ترین و سنگین‌ترین مدل این ربات‌ها که در کارهای حرفه‌ای مورداستفاده قرار می‌گیرد؛ ربات ROV، working class است. این ربات‌ها به‌منظور استفاده در فعالیت‌های زیر دریا مانند پایش خطوط لوله یا نصب و تعمیر تجهیزات زیر دریا کاربر دارند. در ابتدا یک ربات ROV تهیه کردیم و تمام قطعاتش را مدل‌سازی و دوباره سرهم کردیم. از آنجا که این ربات‌ها شامل ۲ بخش سازه ربات و واحد کنترل ربات هستند، باید از روی خود ربات واحد کنترلش را می‌ساختیم. در نتیجه، با کمک متخصصان داخلی در بخش‌های برنامه‌نویسی، الکترونیک، مکانیک و واحد دریایی شروع به پژوهش و تحقیق کردیم تا این بخش هم تکمیل و در نهایت، ربات آماده بهره‌برداری شد.

به‌گفته وی، در مرحله اول به‌صورت‌آزمایشی ربات را آزمایش کردیم و توانستیم به کارفرمای ایرانی ثابت کنیم که ربات کار می‌کند. در نتیجه این فرآیند، رباتی که در گذشته فقط توسط شرکت‌های خارجی و با قیمتی گزاف در اختیار بخش‌های موردنیاز کشور قرار می‌گرفت، حالا به‌صورت کاملا داخلی تولید می‌شود و از خروج ارز جلوگیری می‌کند.

وی بااشاره به بخشی از کاربری‌های این ربات زیردریایی گفت: هرجا که غواص نتواند دسترسی داشته باشد یا در مکان‌ها و فعالیت‌هایی که ممکن است انجامش برای غواص بسیار خطرناک باشد، از این ربات استفاده می‌شود. به‌عنوان مثال، برای برش کابل‌های اعماق دریا. در بحث پایش و بررسی خطوط لوله نیز گاهی ممکن است طول لوله‌ای کیلومترها ادامه داشته باشد و تصویربرداری از این لوله‌ها توسط غواصان، ماه‌ها زمان خواهد برد، در حالی که این ربات می‌تواند با سرعت بیشتری این کار را انجام دهد.

> در هر کشوری اگر مبنای کار اقتصادی براساس تحقیق و پژوهش مرتبط با صنعت باشد، کشور از نظر اقتصادی در محدوده فعالیت خودش، حرفی برای گفتن خواهد داشت

تخصص‌گرایی هوشمندانه، آورده پژوهش

محمد زرین‌جویی، کارشناس در زمینه مدیریت تخصص‌گرایی هوشمندانه در گفت‌وگو با صمت بااشاره به اهمیت پژوهش در ایجاد تخصص‌گرایی هوشمند گفت: توسعه اکوسیستم دانش‌بنیان بدون پژوهش و فرآیند تحقیق و توسعه تا حد زیادی امری محال است و کاربرد آن در ابتدای چرخه نوآوری، را می‌توان در هر کشوری دید. کمابیش روند مشابهی در کشورها دارد. یکی از پیامدهای پژوهش و روند تحقیق و توسعه در اکوسیستم نوآوری، انتخاب رویکرد تخصص‌گرایی هوشمندانه از سوی رهبران گروه‌های فناورانه یا دانش‌بنیان است. اصولا تخصص‌گرایی هوشمند یعنی استفاده از ظرفیت‌های مکانی با تلفیق چند سیاست است که در نهایت به بهره‌وری می‌رسد. در کل، فضای کسب‌وکار امروز ما نیازمند متخصصانی است که مجهز به مهارت هستند، نه مدرک. وی افزود: اصلی‌ترین مولفه این راهبرد، ایده مارپیچ نوآوری و ارتباط سه‌جانبه دانشگاه، دولت و صنعت است که به‌تدریج بعد چهارم یعنی جامعه و بعد پنجم به‌معنای محیط طبیعی به این مارپیچ اضافه شد و با عناوینی چون اکوسیستم نوآوری و کارآفرینی از آن یاد می‌شود. تخصص‌گرایی هوشمند باعث شده است، نهادها یا سازمان‌ها از شکل سنتی اولیه خود خارج و به‌شکل امروزی دربیایند. گام نخست، ایجاد و گسترش تخصص‌گرایی هوشمند، پژوهش و اقدامات نیروی انسانی در زمینه تحقیق و توسعه است. برای مثال، ماموریت دانشگاه‌ها از آموزش به پژوهش و خدمت به جامعه رسیده است، همچنین صنایع و بخش خصوصی نیز از شکل و حالت نوآوری بسته که به‌طورمعمول عملکرد جزیره‌ای داشتند، به فعالیت‌ها و نقش خود در ارتباط با همکاری با سایر بازیگران در راستای توسعه منطقه‌ای رسیده‌اند. زرین‌جویی گفت: متاسفانه در کشور ما مدل طراحی‌شده‌ای برای تخصص‌گرایی هوشمندانه وجود ندارد. در اسناد بالادستی به‌دلیل فقدان فرآیندهای پژوهشی و آگاهی، تاکنون چنین راهبردی ذکر نشده است. از جمله این اسناد، سند آمایش علم و فناوری و نوآوری در هر استان است که به‌دلیل نبود ارتباط و همکاری بین بازیگران منطقه از جمله دانشگاه‌ها، صنایع گوناگون، پارک‌های علم و فناوری، موسسات مالی و... به‌دست فراموشی سپرد شده و در حد سخنان مسئولان باقی مانده است. به‌اعتقادمن، لازم است در سطح کلان و خرد مطالعاتی درباره امکان‌سنجی به‌منظور ایجاد راهبرد تخصص‌گرایی هوشمندانه انجام شود. حال برای عملیاتی کردن چنین راهبردهایی باید ارزیابی‌ها و روندهای اجرایی در قالب دستورالعمل‌ها، آیین‌نامه‌ها و... در سند برنامه توسعه لحاظ و حیطه‌ها، حوزه‌ها و فعالیت‌های اقتصادی مناطق محلی اولویت‌بندی و اجرا شود. بسیاری از تجارب در کشور به‌واسطه یادگیری کوشش و خطا و بدون طراحی مشخص و غیررسمی بوده و باید در قالب برنامه طراحی‌شده‌ای مانند راهبرد تخصص‌گرایی هوشمندانه پیاده شوند.

> گام نخست، ایجاد و گسترش تخصص‌گرایی هوشمند، پژوهش و اقدامات نیروی انسانی در زمینه تحقیق و توسعه است

سخن پایانی

پژوهش یکی از اساسی‌ترین الزامات در تحقق پیشرفت و توسعه همه‌جانبه کشورها است و قدرت و استقلال آنها حتی در زمینه‌های اقتصادی بر پژوهش و تولید علم استوار است. به این دلیل، نوع و سطح فعالیت‌های پژوهشی یکی از شاخص‌های اصلی توسعه و پیشرفت هر جامعه‌ای محسوب می‌شود. موفقیت در تمام فعالیت‌های مربوط به توسعه از جمله صنایع، کشاورزی و خدمات به‌نحوی به گسترش فعالیت‌های پژوهشی وابسته است. از این‌رو مهم‌ترین عامل برای رسیدن به توسعه همه‌جانبه، متوازن و جامعه دانش‌محور است. پژوهش یک سرمایه‌گذاری استراتژیک و رمز تحول و کارآمدی در مسیر تعالی و توسعه شاخص‌های کلان و زمینه‌ساز خودکفایی و استقلال اقتصادی و رکن اصلی برنامه‌ریزی‌ها و سیاست‌گذاری کشورها است.

یادداشت

ناهماهنگی پاشنه‌آشیل آموزش و پژوهش

علی‌اکبر امیری ـ مدیرعامل یک شرکت دانش‌بنیان

یکی از مهم‌ترین رسالت‌های فضای آموزش و پرورش در هر کشوری ایجاد یک نگرش سالم و استاندارد از فرآیندهای پژوهشی است. گام نخست این جریان جذاب‌سازی نمودهای پژوهشی است که خود را در قالب دستگاه‌های آزمایشگاهی و ادوات آن برای دانش آموزان نشان می‌دهد که اینکه فرد بتواند در هنگام کار با برخی ادوات پژوهشی و آزمایشگاهی دستاوردهایی را داشته باشد، اینجاست که خود را در نزدیک‌ترین حالت به علم می‌یابد، اما این تمام ماجرا نیست،بلکه پژوهش آن هم به‌معنای واقعی خود به‌گونه‌ای که بتوان از آن در مسیر توسعه بهره گرفت، یعنی تولید و گام نهادن در مسیر علم با هدف افزایش یک میلیمتری آن. متاسفانه نظام آموزشی در ایران پژوهش‌محور نبوده است و این را می‌توان از تبادل اندک اطلاعات میان دانش‌آموزان با معلمان دریافت. عدم‌موفقیت در این مسیر به نظام اداری و سازکار پرپیچ‌وخم آن بر می‌گردد. برای مثال، در فضای آموزش و پرورش کشور، سیستم واحدی برای اجرایی کردن مصوبات وجود ندارد. در واقع، وقتی طرحی تایید می‌شود، نباید بخش دیگری از زیرمجموعه این سازمان آن را رد کند و به‌دلخواه به‌اجرا درنیاورد. این ناهماهنگی در آموزش و پرورش همان پاشنه‌آشیلی است که منجر به ضعف در تکنولوژی آموزشی کشور شده و چنین روالی از گذشته تاکنون در فضای آموزش و پرورش کشور وجود داشته است و به امروز اختصاص ندارد. تا زمانی که این چرخه حول مدار ناهماهنگی در اجرا قرار گرفته باشد، همچنان باید شاهد ضعف در تکنولوژی آموزشی کشور باشیم. کارشناسان و افراد باتجربه در امر تولید محتوای آموزشی در مسیر توسعه فناوری آموزشی معتقدند، ردیابی نیازهای آموزشی مدارس و دانش‌آموزان از عهده شرکت‌های دانش‌بنیان خارج است، چراکه طراحی و تولید بسترهای فناورانه برای آموزش آسان‌تر، امری دشوار است. به‌طورمعمول جا انداختن شیوه‌های نوین آموزشی در نظام آموزش و پرورش کشور امری دشوار و به‌نوعی طی کردن هفت‌خوان رستم است.

ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش امری دشوار است، چراکه ایجاد و جریان‌سازی شیوه‌های نوین آموزشی برمبنای فناوری در نظام آموزش و پرورش کشور برای شرکت‌های دانش‌بنیان، روند پرفرازونشیبی دارد. باتوجه به تجربه‌ای که از همکاری با مدیران مدارس در شهرستان‌ها کسب شد، دشواری کار در تهران نسبت به شهرستان‌ها چندین‌برابر است. به‌عبارت‌روشن‌تر، تا حدی گارد مدیران مدارس شهرستان‌ها برای ایجاد شیوه‌های نوین آموزشی نسبت به مدیران مدارس در تهران بازتر است، اما به‌راحتی نمی‌توان در هر مدرسه‌ای ورود پیدا کرد و به معرفی محصولات فناورانه پرداخت. در این میان، مدارس غیردولتی تمایل بیشتری برای بهره‌گیری از توان دانش‌بنیان‌ها در امر آموزش دارند،زیرا آنها توجه بیشتری به سطح دانشی دارند که دانش‌آموزان‌شان کسب می‌کنند. به‌همین‌علت، مدارس غیردولتی انتخاب اول صاحبان شرکت‌های دانش‌بنیان در توسعه کسب‌وکارشان است. دلیل اینکه ایجاد تعامل با مدیران مدارس دولتی دشوار است، به تفکر حاکم در نظام آموزش و پرورش برمی‌گردد. به‌عبارت‌دقیق‌تر، اتهاماتی از قبیل دریافت سود و نفع شخصی به مدیران مدارس دولتی، هنگام ایجاد تغییر و تحول در روش‌های قدیمی و ایجاد روش‌های نوین زده می‌شود. به‌همین‌دلیل، این مدیران در بیشتر مدارس دولتی تمایلی به ارتقای روش‌های آموزشی ندارند، اما چون مدیران مدارس غیردولتی موظف به ارائه کارنامه خروجی از خود هستند، به‌همین سبب تا حد زیادی از آموزش‌های مبتنی بر فناوری استقبال می‌کنند. در واقع، آنها برای اقناع والدین و مخاطبان خود باید امکاناتی را ارائه بدهند که برگزاری کلاس‌های فوق‌برنامه از جمله این خروجی‌ها و مبتنی بر فناوری هم هست، اما در همین بخش هم در بیشتر موارد از روش‌های همیشگی استفاده می‌کنند و کم پیش آمده است که از تولیدات دانش‌بنیان استفاده شود. شاید اگر نهادی چون معاونت علمی‌وفناوری ریاست‌جمهوری با آموزش و پرورش همکاری‌ها و تفاهمنامه‌هایی را به‌امضا برساند، بتوان تاحدی این سختی‌ها را رفع کرد. با برگزاری دوره‌های متفاوت می‌توان به‌طورآزمایشی روش‌ها را سنجید و از میان آنها بهترین روش را انتخاب کرد. ناگفته نماند که آموزش و پرورش در کنار مدارس تلاش کرده که با ایجاد پژوهش‌سراها به برگزاری دوره‌ها بپردازد، اما نتوانسته دوره‌های خوبی را برگزار کند و چندان موفق نبوده است. توسعه روش‌های آموزشی در حوزه‌هایی همچون رباتیک و هوش‌مصنوعی می‌تواند در آینده کشور تاثیرگذار باشد و ما نیازمند بومی‌سازی این فناوری‌ها هستیم، چراکه باوجود آموزش این دانش‌آموزان و کسب مقام در مسابقات خارج از کشور، در نهایت بیشتر آنها مهاجرت می‌کنند. به‌عبارت‌دیگر، فرار مغزها نمی‌گذارد که حاصل آموزش سال‌های گذشته مراکز آموزشی چون مدارس به‌بار بنشیند. به‌همین‌دلیل، توصیه می‌شود این آموزش‌ها بومی شوند تا برای آینده کشور، به توان افراد خبره افزوده شود و نیروهای کارآمد و تاثیرگذاری را وارد فضای صنعتی کشور کنند. به‌اعتقادمن، آموزش دانش‌آموزان و ایجاد توانمندی در صنایع بالادستی باید راهنمای خوبی برای شرکت‌های دانش‌بنیان باشد تا بتوانند به نوآوری در آن حوزه‌ها بپردازند. متاسفانه هنوز شناخت کافی در این زمینه نداریم و جای کار بسیار زیاد است. آموزش در حوزه‌هایی چون برنامه‌نویسی کار با داده هم می‌تواند در تربیت نسل آینده برای رفع نیازهای کشور از درجه اهمیت بالایی برخوردار باشد. به‌همین‌دلیل لازم است شرکت‌های فعال تولیدات خلاقانه‌ای در این زمینه به فضای آموزشی کشور ارائه دهند.

در بررسی راهکارهای گسترش «تحقیق و توسعه» در صنایع مطرح شد

از تقویت زیرساخت تا مشوق‌های مالیاتی

یکی از شاخص‌های کلیدی که نشان می‌دهد یک شرکت چقدر از نوآوری حمایت می‌کند میزان هزینه‌ای است که برای تحقیق و توسعه (R&D) می‌کند. امروز غول‌های بزرگ فناوری نمونه‌هایی عالی از شرکت‌های بزرگی هستند که موفقیتشان را مدیون نوآوری هستند.چرا که مدت‌هاست این شرکت‌ها با درک اهمیت توسعه دانش و فناوری‌های جدید، سرمایه‌گذاری گسترده‌ای در بخش تحقیق و توسعه خود انجام داده اند. درواقع این شرکت‌ها به تحقیق و توسعه به عنوان یک بخش جداگانه نگاه نمی‌کنند، بلکه آن را قابلیت و ظرفیت بزرگی می‌بینند که می توان با تغذیه از پایگاه دانش آن، محصولات جدید و پیشرویی تولید کرد که در نهایت موجب ثروت آفرینی می‌شود. نکته مهم دیگری که باید به آن توجه داشته باشیم این است که سرمایه‌گذاری و افزایش‌فعالیت‌های تحقیق و توسعه بنگاه‌های تجاری، یکی از گام‌های بزرگ و موثری است که می‌تواند نقش بسیار پررنگی در «دانش‌بنیان شدن صنایع بزرگ» داشته باشد.

تاریخچه و مفهوم تحقیق و توسعه

سال ۱۹۶۳ بود که سازمان همکاری و توسعه اقتصادی اروپا (OECD) برای اولین بار دستورالعملی به نام راهنمای «فراسکاتی» را با هدف شناسایی و ارزیابی تحقیق و توسعه در جهان منتشر کرد. براساس این دستورالعمل تحقیق و توسعه عبارت است از «انجام هرگونه کار خلاق به طریقی نظام‌مند به‌منظور انباشت دانش ازجمله دانش بشری، فرهنگی و اجتماعی و استفاده از این انباشت دانش برای طرح کاربردهای جدید». درواقع می توان گفت تفاوت اصلی تحقیق و توسعه از دیگر فعالیت‌های مشابه که ماهیتی علمی و فناورانه دارند، وجود میزان قابل‌توجهی عنصر تازگی، حل مسائل و عدم قطعیت علمی و یا فنی در آن است.

از اوایل دهه ۸۰ میلادی اقتصاددانان نشان دادند که تحقیق و توسعه سبب رشد اقتصادی جوامع می‌شود و این موضوع در مدل‌های اقتصادی ارائه شده کاملا مشهود است که نشان می‌دهند بهبود و توسعه فناوری هسته اصلی رشد اقتصادی است.

بر اساس مدل‌های اقتصادی ذکر شده رشد اقتصادی حاصل از تحقیق و توسعه از مسیر افزایش سرمایه‌گذاری تحقیق و توسعه و افزایش نیروی انسانی متخصص به دست می‌آید چراکه تحقیق و توسعه پایگاه اصلی نوآوری و تغییرات فنی در فرآیند تولید است، ازاین‌رو نقش به سزایی را در توسعه فناوری و افزایش ظرفیت‌های تولیدی دارد. بنابراین رشد اقتصادی پایدار عمدتا وسط تحولات دانش و فناوری و سرمایه انسانی محقق می‌شود که فعالیت‌های تحقیق و توسعه از منابع اصلی و عمده ایجاد تحولات دانش و فناوری است. ازاین‌رو اغلب کشورها برای تداوم رشد اقتصادی اقدام به گسترش فعالیت‌های تحقیق و توسعه می‌کنند.

الزام بنگاه‌های تجاری به گسترش تحقیق و توسعه

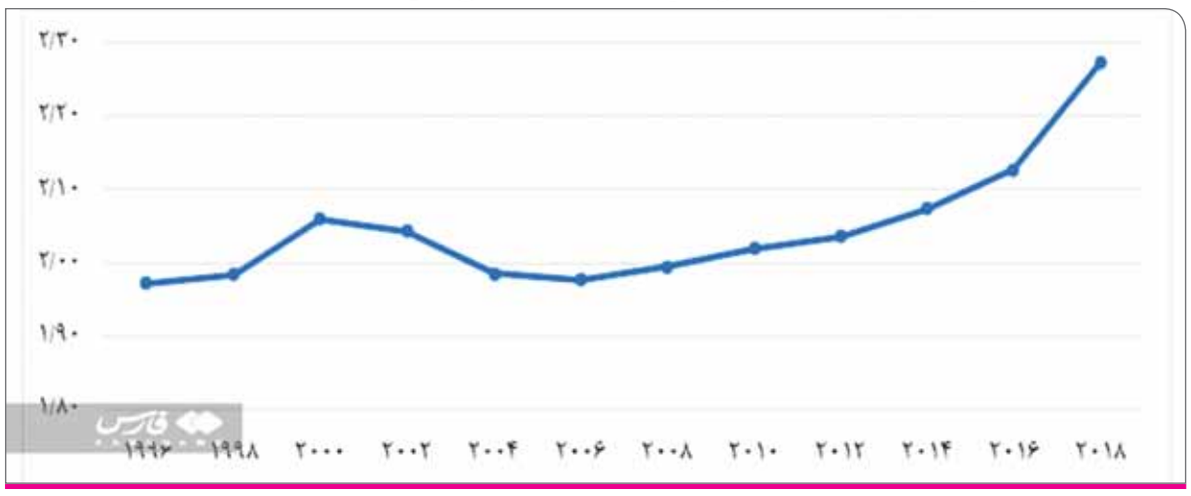
حمیدرضا سحری،کارشناس سیاستگذاری علم و فناوری در خصوص نقش و اهمیت تحقیق و توسعه در بنگاه‌های تجاری و ضرورت توجه به این فعالیت‌ها می‌گوید:در رابطه با نقش و اهمیت تحقیق و توسعه در شرکت‌های تجاری پژوهش‌ها و مطالعات تجربی بسیاری توسط اقتصاددانان صورت گرفته است که نشان می‌دهد بهبود و توسعه تکنولوژی در کشورها، بیشتر توسط شرکت‌های تجاری و به‌خصوص واحدهای تحقیق و توسعه مستقر در شرکت‌های تجاری، انجام می‌گیرد. چراکه احتمال تجاری‌سازی نتایج فعالیت‌های تحقیق و توسعه که در این بخش انجام می‌شود بسیار زیاد است. سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های تحقیق و توسعه که توسط بنگاه‌های تجاری صورت می‌گیرد در تولید کالا و خدمات جدید و ارتقاء ارزش‌افزوده کالاهای تولیدی اثرگذار است و موجب رشد بهره‌وری و رقابت‌پذیری بنگاه‌های اقتصادی می‌شود.

این کارشناس فناوری معتقد است که انجام تحقیق و توسعه در بخش کسب‌وکار (شرکت‌های تجاری و دانش‌بنیان) اهمیت بالایی برای دولت‌ها دارد. و در این خصوص می‌گوید: در کشورهای توسعه‌یافته‌تر، شرکت‌های تجاری در مقایسه با بخش‌های دیگر انجام دهنده تحقیق و توسعه (بخش دولت، آموزش عالی و غیرانتفاعی خصوصی) بیشترین سهم در هزینه کرد برای تحقیق و توسعه را دارند.

نگاهی به روند شدت تحقیق و توسعه در جهان

طبق داده های بانک جهانی ، روند میزان شدت تحقیق و توسعه را در جهان در طی سال های ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۸ نشان می دهد. طبق این نمودار میزان شدت تحقیق و توسعه به‌ویژه از سال ۲۰۰۴ تا به امروز، همواره روندی رو به رشد داشته و نشان می‌دهد که مجموع سرمایه‌گذاری کشورها در فعالیت‌های تحقیق و توسعه همواره در حال افزایش است. به عبارتی این نمودار بیانگر این واقعیت است که کشورها، به واسطه افزایش شدید رقابت در سطح جهانی بیش از گذشته بر اهمیت تحقیق و توسعه پی برده اند و بر آن تاکید دارند.

نمودار ۱. روند شدت تحقیق و توسعه در جهان در طی سال های ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۸

وضعیت تحقیق و توسعه در ایران چگونه است؟

به منظور مقایسه وضعیت تحقیق و توسعه در ایران با سایر کشورها، در نمودارهای زیر شاخص شدت تحقیق و توسعه و درصد هزینه کرد ناخالص داخلی تحقیق و توسعه به تفکیک بخش‌های انجام دهنده آن برای کشورهای منتخب با استفاده از آخرین آمار نهادهای بین‌المللی همچون یونسکو و سازمان همکاری و توسعه اقتصادی اروپا (OECD) که مربوط به سال ۲۰۱۸ است، قرار داده شده است.

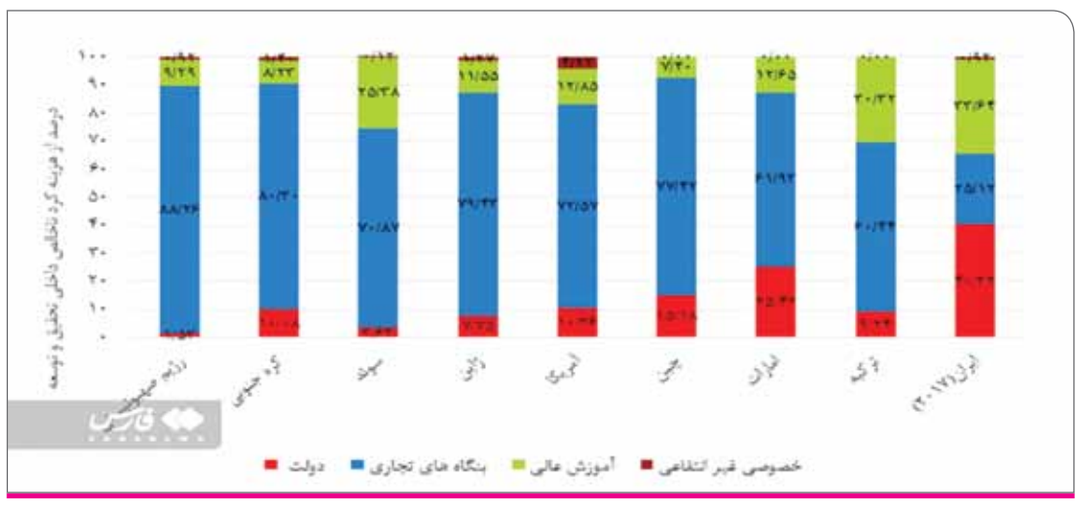
نمودار ۲. مقایسه شاخص شدت تحقیق و توسعه در بین کشورهای منتخب در سال ۲۰۱۸

بر اساس این نمودار شدت تحقیق و توسعه در کشورهای ترکیه، امارات، کره جنوبی و رژیم صهیونیستی ترتیب به حدود ۱.۲، ۱.۶، ۶ و ۶.۱ برابر شدت تحقیق و توسعه در ایران است.

بر اساس نمودار زیر سهم تحقیق و توسعه بخش خصوصی از کل هزینه‌های تحقیق و توسعه در کشورهای ترکیه، امارات، کره جنوبی به ترتیب ۶۰.۴۴، ۶۱.۹۳، ۸۰.۳۰ درصد است این در حالی است که میزان مشارکت بخش خصوصی تحقیق و توسعه کشور ۲۵.۱۲ درصد از کل هزینه کرد تحقیق و توسعه کشور است که این نشان از ضعف ساختار تحقیقاتی در بدنه بنگاه‌های تولیدی و تجاری کشور و فاصله قابل‌ملاحظه تحقیق و توسعه بنگاه‌های تجاری ایران با دیگر کشورها است.

نمودار ۳. مقایسه درصد هزینه کرد ناخالص داخلی تحقیق و توسعه در کشورهای منتخب سال ۲۰۱۸

برای بهبود وضعیت تحقیق و توسعه در کشور چه باید کرد؟

برای اینکه شرکت‌ها به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه تشویق شوند علاوه بر تقویت زیرساخت‌های قانونی توسط دولت‌ها، باید ابزارهای سیاستی مختلفی نیز در حوزه‌های مالی و غیرمالی، منابع انسانی، اطلاعاتی و تجهیزات، مورداستفاده قرار گیرند.

سحری حمایت‌های دولتی را لازمه حرکت کشور در مسیر بهبود وضعیت تحقیق و توسعه در ایران دانست و در این خصوص توضیح داد: نکته مهم این است که نمی‌توان انتظار داشت که صرفاً بستر اقتصادی و اجتماعی، شرکت‌های تجاری را به سمت انجام تحقیق و توسعه سوق دهد، یعنی مداخله دولت از طریق ابزارهای سیاستی برای ترغیب و تسهیل تحقیق و توسعه در بخش شرکت‌های تجاری لازم است، چراکه سرمایه‌گذاران معمولاً نگران بازدهی سریع و مطمئن سرمایه‌گذاری‌شان هستند و عدم قطعیت و ریسک بالای سرمایه‌گذاری در بخش تحقیق و توسعه، نواقص بازار و اینکه تحقیق و توسعه از برخی از مشخصه‌های کالای عمومی برخوردار است، بسیاری از سرمایه‌گذاران را از سرمایه‌گذاری در این حوزه دور می‌کند. به عبارتی برای اینکه شرکت‌ها به سرمایه‌گذاری در تحقیق و توسعه تشویق شوند یا موانع تحقیق و توسعه از پیش پای آن‌ها برداشته شود، علاوه بر تقویت زیرساخت‌های قانونی توسط دولت‌ها، باید ابزارهای سیاستی مختلفی نیز در حوزه‌های مالی و غیرمالی، منابع انسانی، اطلاعاتی و تجهیزات، مورداستفاده قرار گیرند. بخش عمده‌ای از ابزارهای حمایت از تحقیق و توسعه ماهیت مالی دارند که در این میان کاربست سیاست‌هایی نظیر مشوق‌های مالیاتی به دلیل هوشمندی و نظام‌مند بودن بسیار متداول و فراگیر است.

نظام مشوق مالیاتی تحقیق و توسعه بنگاهی باید به گونه‌ای طراحی شود که دارای چینش مناسب حمایتی و مؤثر در تمام مراحل تحقیق و توسعه و رسیدن به تجاری‌سازی آن باشد. به عبارتی بکارگیری مشوق‌های مالیاتی جدید همچون اعتبار مالیاتی تحقیق و توسعه که هزینه کردهای تحقیق و توسعه شرکت‌های تجاری را مورد حمایت قرار می‌دهد تا ریسک انجام تحقیق و توسعه برای شرکت‌ها کاهش پیدا کند. این مشوق مالیاتی جدید می‌تواند در کنار مشوق مالیاتی درآمد محور همچون معافیت درآمدی از فروش محصولات دانش‌بنیان، تاثیر شگرفی در افزایش هزینه کرد تحقیق و توسعه بنگاهی و در نتیجه آن رشد اقتصادی کشور و تحقق اقتصاد دانش‌بنیان داشته باشد.

در ایران نیز در سالیان اخیر اهمیت تحقیق و توسعه به‌خوبی درک شده است به‌طوری‌که بر اساس سیاست‌های کلی علم و فناوری که توسط مقام معظم رهبری ابلاغ شده است و همچنین طبق برنامه‌های پنجم و ششم توسعه، سهم هزینه کرد تحقیق و توسعه کشور می‌بایست تا سال ۱۴۰۴ به حداقل ۴ درصد از تولید ناخالص داخلی ارتقاء یابد. در این راستا حمایت‌های گوناگونی از فعالیت‌های تحقیق و توسعه در کشور در حال انجام است که ازجمله این حمایت‌ها می‌توان به مشوق مالیاتی در نظر گرفته‌شده در ماده ۳ قانون حمایت از شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان اشاره نمود که براساس آن درآمد حاصل از فروش محصولات دانش‌بنیان معاف از مالیات خواهد بود. اما مشوق مالیاتی تنها برندگان مسیر تحقیق و توسعه که به مرحله فروش و درآمد رسیده‌اند را مورد حمایت قرار می‌دهد و توجه کمی به عدم قطعیت و ریسک قابل‌توجهی که در انجام پروژه‌های تحقیق و توسعه و نرسیدن به محصول نهایی شرکت‌های دانش‌بنیان با آن‌ها مواجه هستند، دارد.

با این وجود علی‌رغم هدف‌گذاری در افزایش هزینه کرد تحقیق و توسعه کشور و اقداماتی حمایتی که در این زمینه صورت گرفته است؛ طبق آخرین آمار تحقیق و توسعه ارائه شده از مرکز آمار ایران، سهم تحقیق و توسعه کشور از تولید ناخالص داخلی به ۰.۸ درصد در سال ۲۰۱۷ (۱۳۹۶) رسیده است. از این میزان سهم تحقیق و توسعه در بخش خصوصی (شرکت‌های تجاری و دانش‌بنیان) ۲۵ درصد است که در مقابل سهم تحقیق و توسعه شرکت‌های تجاری کشورهای توسعه‌یافته بسیار پایین است و این نشان از ضعف ساختار تحقیقاتی در بدنه بنگاه‌های تولیدی و تجاری کشور است.

سخن پایانی

با توجه به جایگاه تحقیق و توسعه شرکت‌های تجاری کشور در بین سایر کشورها و شرایط تحریمی اقتصاد ایران و نیاز مبرم کشور به انجام تحقیق و توسعه در صنایع برای مقاوم‌سازی اقتصاد کشور و تقویت پایه‌های اقتصاد دانش‌بنیان و توجه به محدودیت‌های بودجه بخش دولتی جهت سرمایه‌گذاری مستقیم در تحقیق و توسعه بنگاه‌های تجاری، باید اقدامات و برنامه‌ریزی‌های لازم به‌منظور حمایت‌های هدفمندتر از فعالیت‌های تحقیق و توسعه در بخش خصوصی، به‌طور خاص در رابطه با مشوق‌های مالیاتی تحقیق و توسعه صورت پذیرد.

قراردادهای سفیدامضا به مزارع رسید

قراردادهـای سـفیدامضا از کارگاه‌های زیرزمینـی و تولیدی به باغـات و مزارع مازنـدران رسـید تا همه جز کشـاورز از این طرح نفع برند. دو سه سالی است که کشت قراردادی در اسـتان مازندران نیز همانند دیگر مناطق کشـور کلید خورده اسـت و هدف از اجرای این طرح رضایت کشاورز و مصرف‌کننده است.

نتایج طرح‌های قراردادی طی سال‌های قبـل حکایـت از آن دارد که نه کشـاورز راضـی بود و نـه مصرف‌کننده. قـرار بود در ایـن طـرح نهاده‌هـای مـورد نیـاز و حمایت‌های فنی و پشـتیبانی در اختیار کشاورز قرار گیرد و هنگام خرید نرخ این خدمات و نهاده‌های ارائه شده کسر شود.

عکس: صمت

گروه استان‌ها
editor@smtnews.ir

اجرای طرح کشت قراردادی با آنکه خوب کلید زده شد اما در نحوه اجرا از مسـیر منحرف و دسـت آخر موقع خرید محصولات کشاورز تنها ماند و حامیان و پشتیبانان به وعده‌هایشان عمل نکردند.

پارسـال کشت قراردادی برنج در استان مازندران اجرا شد و دست آخـر کشـاورزان از اینجا مانـده و از آنجا رانده برنج‌هـا را به قیمت ناچیـزی بـه دلالان و واسـطه‌ها فروختند و همچنـان مقادیر قابل توجهی محصول نیز در انبارها مانده است.

کشاورزان رضایت چندانی ندارند

اگرچه سـطحی از مزارع مازندران تحت پوشـش کشت قراردادی قرار گرفته اسـت اما کشـاورزان از خدمات ارائه شـده در این طرح چندان رضایت ندارند. یک کشاورز بهشهری که بخشی از مزرعه خود را کشـت گندم اختصاص داده اسـت، می‌گوید: بذری که امسال در اختیار ما قرار داده‌اند نامناسـب و فاسد بود و به دسترنجم را آسیب زده است.

با همه اما و اگرها درباره کشـت قراردادی برنج این پروژه در مزارع گندم مازندران در دسـت اجراست. در سـاری هزار و ۷۰۰ هکتار از مزارع گندم و کلزا زیر پوشش این طرح قرار گرفته است.

سید اسـماعیل علوی، مدیر جهاد کشاورزی ساری در گفت‌وگو با خبرنگار مهر افزود: تاکنون یک‌هزار و ۶۸۹ هکتار مزارع گندم و کلزا این شهرستان در سامانه کشاورزی قراردادی ثبت شد.

مدیر جهاد کشاورزی شهرستان ساری افزود: کشاورزان با پیوستن به کشـاورزی قـراردادی از مزایای تخفیف در حـق بیمه محصول و دریافـت کمک هزینه حمل گندم و کلزا برای سـال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ بهره‌مند خواهند شد.

در شهرسـتان میاندرود نیز بیش از دو هزار هکتار از مزارع منطقه زیر پوشش کشـت قراردادی قرار گرفت و کشاورزان به حمایت‌های دولت در این پروژه چشـم دوخته‌اند. محمد اسفندیاری، مدیر جهاد کشـاورزی شهرسـتان میاندورود گفت: تاکنون ۲هزار و ۲۰۸ هکتار مزارع گندم و کلزای شهرستان میاندورود تحت کشت قراردادی قرار گرفت.

اسفندیاری افزود: هدف از کشت قراردادی، افزایش بهره‌وری، حذف واسـطه‌ها، نظارت بر تولید و تضمین در خرید و رسیدن به درآمدی مطمئن اسـت و کشـاورزانی که می‌خواهند از ایـن فواید بهره‌مند شـوند می‌توانند با مراجعه به مراکز جهاد کشاورزی مربوطه و نصب و راه‌اندازی اپلیکیشـن طراحی شده، نسبت به انجام کشت قراردادی اقدام کنند.

وی اظهار کرد: برش تخصیصی کشـت قراردادی در این شهرستان ۳۴۰۰ هکتار بوده و بقیه سطوح در مراکز دو گانه شهرستان در حال اجرای قرارداد است.

از مجمـوع مـزارع جویبـار نیز تاکنـون فقـط ۵۰۰ هکتار تحت پوشـش کشت قراردادی قرار گرفته است و سرپرست مدیریت جهاد کشـاورزی جویبار گفت: تاکنون بیـش از ۵۰۰ هکتار مزارع گندم و کلزای شهرستان جویبار تحت کشت قراردادی قرار گرفت.

علی رحیمی افزود: اظهار کرد: برش تخصیصی کشت قراردادی در این شهرستان هزار و ۷۰۰ هکتار بوده و بقیه سطوح در مراکز سه‌گانه شهرستان در حال اجرای قرارداد است.

در سـال‌جاری شـرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتـی ایران در راستای سیاست‌های حمایتی دولت و اجرای برنامه‌های وزارت جهاد کشـاورزی، طرح کشـاورزی قراردادی محصولات گنـدم و دانه‌های روغنی را آغاز کرده است.

در قالب این طرح قرار است، تامین نهاده‌های تولید مانند کود، سم و دیگر نهاده‌ها و آموزش کشـاورزان توسط سازمان جهاد کشاورزی و خرید محصول تولیدی از کشاورزان توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران موجب کاهش ریسک تولید و بازار و ثبات درآمد برای کشاورزان است که سود حاصل از اجرای این طرح نیز در راستای حفظ امنیت غذایی برای مردم است.

همچنیـن در ایـن طرح به ازای تحویل هر تـن محصول به مراکز خریـد تضمینی مبلغ ۱۵۰ هزار تومـان به‌عنوان کمک هزینه کرایه حمل محصول به کشاورز تخصیص می‌یابد.

۲۱ هزار هکتار گندمزار زیرکشت قراردادی

عباسـعلی وفایی‌نـژاد، مدیرکل غلـه و خدمات بازرگانی اسـتان مازندران همچنین اظهار کرد: در سال زراعی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ با اجرای این طرح در زمینه تولید گندم، ۲۱ هزار هکتار از مزارع گندم استان بـه صورت قراردادی زیر کشـت رفت و با توجه بـه ۵۸ هزار هکتار سطح زیرکشت گندم شـاهد افزایش ۴۲ درصدی برداشت گندم در استان بودیم.

وی افزود: در سـال زراعی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ نیز انتظار می‌رود با توجه بـه اجرای طرح کشـاورزی قراردادی در کشـت محصولات گندم و دانه‌های روغنی، شـاهد اسـتمرار و ادامه خوداتکایی و دسـتیابی به جهش در رشد تولید محصولات اساسی کشاورزی باشیم.

در اسـتان مازنـدران بیش از ۴۶۰ هـزار هکتار مزرعـه و اراضی کشـاورزی وجود دارد و سالانه ۷.۵ میلیون تن محصولات کشاورزی در اسـتان تولید می‌شود. این استان در تولید ۱۴ محصول رتبه برتر کشور را دارا است و حمایت از کشاورزی و تضمین خرید محصولات سبب می‌شود تا کشاورز و زراع با دلگرمی بیشتر به تولید بپردازد.

مازندران سالانه بیش از یک میلیون تن برنج و ۱۵۰هزار تن گندم تولیـد می‌کند و در سـال‌های قبل بخش ناچیزی در قالب کشـت قراردادی خریداری شده است.

تاکنون ۲هزار و ۲۰۸ هکتار مزارع گندم و کلزای شهرستان میاندورود تحت کشت قراردادی قرار گرفت

چالش صنعت خوزستان با ناترازی انرژی

مدیر سـازمان مدیریت صنعتی خوزسـتان با اشـاره بـه اینکه درخصوص ناترازی تامین و مصرف انرژی در استان تحقیقاتی انجام شده افزود: متاسفانه تـراز لازم بین تامین و مصرف انرژی در اسـتان وجود ندارد و همین موضوع چالش‌هایی را برای واحدهای تولیدی ایجاد کرده است.

بـه گزارش ایرنا، یداله مهرعلیزاده در نشسـت میز تخصصی صادرات فولاد خوزستان در محل شرکت فولاد اکسین استان بیان کرد: خوزستان با داشتن سـه اتاق بازرگانی ظرفیت بسـیار خوبی برای رسـیدگی به مشکلات صنایع و واحدهـای تولیـدی دارد کـه از این فرصـت برای حل مسـائل مربوط به شرکت‌های فولادی استفاده شده است.

وی در ادامه با اشـاره به اهمیت فعال بودن میز تخصصی فولاد در اسـتان بیان کرد: این میز توسـط وزارت صمت تشکیل شده و رویکرد ملی و استانی دارد از اینرو انتظار می‌رود تمام شـرکت‌های فولادی استان نسبت به فعالیت در این میز دغدغه داشته باشند.

مهرعلیزاده اظهـار کرد: این میز به منظور ایجاد راهکار برای افزایش تولید و صادرات فولاد در اسـتان تشکیل و باید شرکت‌های فولادی قوی‌تر در این میز تخصصی حضور یابند.

مدیـر سـازمان مدیریـت صنعتی خوزسـتان اظهـار کـرد: تصمیمات و هدفگذاری‌هایی که برای صنعت فولاد اسـتان در این میز انجام می‌شـود به وزارت صمـت گزارش خواهد شـد به همین دلیل بایـد میز تخصصی فولاد خوزسـتان به عنوان دومین قطب تولید محصولات فولادی، در کشور سرآمد باشد.

مهرعلیزاده در ادامه این نشست با اشاره به اینکه در خصوص ناترازی تامین و مصرف انرژی در استان تحقیقاتی انجام شده افزود: متاسفانه تراز لازم بین تامین و مصرف انرژی در استان وجود ندارد و همین موضوع مشکلاتی را برای واحدهای تولیدی ایجاد کرده است.

مدیر سـازمان مدیریت صنعتی خوزستان افزود: طبق تحقیقات انجام‌شده سهمیه خوزستان در تخصیص انرژی کمتر از استان‌های دیگر است و متناسب با نیاز و مصرف استان این سهمیه تخصیص داده نمی‌شود.

وی گفت: یکی دیگر از عوامل ناترازی انرژی در استان رعایت نشدن مصرف بهینه توسـط مردم اسـت که این موضوع صنایع را با کمبـود یا محدودیت مصرف انرژی روبه‌رو می‌کند.

معاون امور اقتصادی و بازرگانی اداره کل صنعت، معدن و تجارت خوزستان نیز در ادامه این نشسـت با اشـاره به ضرر و زیانی کـه به واحدهای تولیدی استان با اعمال محدودیت مصرف انرژی وارد می‌شود ادامه داد: به عنوان مثال فولاد اکسین در تابستان امسال به دلیل محدودیت اعمال شده برای مصرف برق ۳۷ هزارتن کاهش تولید داشته است.

غلامرضا محمدی‌پور تاکید کرد: انتظار می‌رود نگاه ویژه‌ای از سـوی دولت برای تعیین و تخصیص سـهمیه انرژی واحدهای تولیدی استان دیده شود تا صنایع بیش از این متحمل ضرر و زیان نشوند.

به گزارش ایرنا، در خوزسـتان ۲ هزار و یکصد واحد تولیدی وجود دارد که حدود ۲۵ درصد ارزآوری کشور توسط این استان انجام می‌شود.

خوزستان با داشتن ۹ شرکت بزرگ فولادی شامل فولاد خوزستان، نورد و لوله اهواز، فولاد اکسین خوزستان، فولاد آتیه خلیج‌فارس، فولاد کاویان اهواز، گروه ملی صنعتی فولاد ایران، گروه صنعتی صفا، کوثر اهواز و روهینا دزفول دومین قطب تولید فولاد کشور است.

نوسازی بافت فرسوده جایگزین شهرک‌سازی شود

استاندار تهران گفت: به جای ساخت شهرک‌های اقماری اطراف پایتخت و ایجاد زیرساخت باید به نوسازی بافت فرسوده پرداخت و کسری از تسهیلات بانکی حوزه مسکن نیز به این منظور اختصاص یابد.

به گزارش ایسـنا، علیرضا فخاری در پنجمین جلسه ستاد بازآفرینی پایدار کلانشهر تهران که با حضور شهردار تهران، رئیس شورای اسلامی شهر، معاون شهرسازی و معماری، معاون خدمات شهری، معاون امور فرهنگی و اجتماعی و مدیران عامل بانک مسـکن و شـهر برگزار شد، افزود: رضایت مردم موجب افزایش سرمایه اجتماعی برای هر سیستمی است.

وی بـا اشـاره به ابعاد مشـکلات موجود در کلانشـهر تهـران اظهار کرد: ساماندهی برخی از این مسائل نیازمند عزم ملی است البته منابع ما در تهران اندک اسـت و جمعیت این شـهر زیاد ضمن اینکه مشکلات زیادی در تهران امروز وجود دارد که هدف‌گذاری‌های لازم برای حل مشکلات مناطق مختلف صورت گرفته است.

اسـتاندار تهران علاج مشکل تهران را بازآفرینی شهری دانست و ادامه داد: نقطه شروع آبادانی شهر باید «بازآفرینی» تعریف شود البته موضوع بازآفرینی بافت فرسوده از بیش از ۲ دهه گذشته در پایتخت آغاز شده است.

فخاری با بیان اینکه ساختمان‌های موجود در شهر روزانه در حال فرسوده‌تر شـدن است، تاکید کرد: اگر تعجیل صورت نگرفت این فرآیند سرعت خواهد گرفت و هر چه سریع‌تر باید مقابل فرسوده‌تر شدن شهر را گرفت.

وی اضافه کرد: ۵۲ درصد از درآمدهای مالیاتی کشور و ۳۰ درصد از تولید ثروت ملی کشـور در تهران حاصل می‌شـود. با این همه، متاسفانه برای حل مشـکلات انباشته شـده در این سـال‌ها اعتبارات کمی در نظر گرفته شده اسـت. استاندار تهران حل مشکلات شـهر را بدون هم‌افزایی همه دستگاه‌ها نشـدنی دانسـت و گفت: نباید تلاش‌ها را برای بازآفرینی شهر متوقف کرد و حل و فصل نظام مسـائل شناسـایی شده مناطق ۲۲ گانه باید در دستور کار قرار گیرد.

فخاری ضرورت سنددار شدن املاک واقع در بافت فرسوده را یادآوری کرد و افزود: یکی از مهم‌ترین موانع بازآفرینی بافت فرسوده همین مشکلات حقوقی اسـت البته نباید فراموش کرد عمده سـاکنان این بافت از اقشار آسیب‌پذیر جامعه هستند و تا حد امکان برای حل مسائل باید به آنها کمک کرد.

کارخانه قند قُهستان فعال شد

فرماندار درمیان گفت: با دستور رئیس‌جمهوری و پیگیری مسئولان استان کارخانه قند قهسـتان بعد از ۱۰ سال تعطیلی فعال شد و محصول نهایی آن که شکر سفید است طی هفته‌های آینده وارد بازار می‌شود.

مهدی فرجامی‌فرد در گفت‌وگو با ایرنا افزود: رئیس‌جمهوری در سفر شهریور امسال به شهرستان درمیان دستور پیگیری و حل مسائل کارخانه قند را داد که با پیگیری مسئولان برای راه‌اندازی مجدد کارخانه حدود ۲۵هزار تن شکر قهوه‌ای برای تبدیل‌سازی اختصاص یافت.

وی گفـت: درحال‌حاضـر ۱۰۰ نفر در ۲ نوبت کاری این کارخانه مشـغول فعالیت هستند و حجم زیادی شکر تبدیل و تولید شده که پس از یک مرحله دیگر فرآوری وارد بازار می‌شود.

فرماندار درمیان عنوان کرد: مراسـم راه‌اندازی مجدد کارخانه قند قهستان به صورت رسمی طی هفته‌های آینده با حضور استاندار خراسان‌جنوبی برگزار خواهد شد.

وی افزود: همچنین در فصل برداشت چغندرقند این ظرفیت وجود دارد که نسبت به فرآوری چغندر قند در کارخانه اقدام شود.

فرجامی‌فـرد با اشـاره به پیگیری‌ها بـرای صدور پروانه بهداشـتی، پروانه اسـتاندارد و پروانه تبدیل شکر قهوه‌ای به شکر سفید گفت: در زمینه تامین زیرسـاخت‌های کارخانه از جمله آب، برق، گاز و تامین سـوخت هم توسـط دستگاه‌های متولی اقدامات خوبی صورت گرفته است.

شـهریور پارسال مشـعل جدید کوره کارخانه قند قهسـتان بعد از ۹ سال تعطیلی به‌صورت آزمایشـی آغاز به کار کـرد و یکی از چالش‌های اصلی این واحد صنعتی تامین مواد اولیه بوده است.

رئیس‌جمهوری همزمان با اربعین امسال به خراسان‌جنوبی و سه شهرستان بیرجنـد، درمیان و فردوس سـفر کـرد و ضمن دیدار مردمی، مشـکلات و درخواست‌های مردم را شنید.

آیت‌الله سـیدابراهیم رئیسـی در جمع مردم شهرستان درمیان گفت: برای مسـئله اشتغال امکاناتی در شهرستان وجود دارد که باید فعال شود، کارخانه سیمان فعال است و کارخانه قند هم تجهیزات کامل آن تامین شده اما مسئله تولید اسـت چون به خاطر کمبود نزولات آسـمانی مشکل تولید چغندر قند وجود دارد که تلاش می‌کنیم با همت مسـئولان استانی این کارخانه تعطیل نباشد و راه‌اندازی شود.

یک روز پس از سـفر رئیس‌جمهوری به خراسـان جنوبی نشسـت بررسی مشکلات کارخانه قند قهستان با حضور استاندار و دستگاه‌های متولی برگزار و راهکارهای لازم برای فعالیت دوباره آن ارائه شد.

خراسـان جنوبی ۱۱ شهرستان دارد و شهر اسدیه مرکز شهرستان درمیان در ۱۰۵ کیلومتری شرق بیرجند است.

روی خط خبر

شرکت پالایش نفت امام خمینی میزبان پژوهشگران

با هدف بررسی نقش پژوهش در توسعه صنایع مادر، ارائه دستاوردهای پژوهشی شرکت و تقدیر از همکاران پژوهشگر برتـر سـال ۱۴۰۲ همایش سـالانه پژوهش و فنـاوری به میزبانی شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شازند برگزار شـد. به گزارش خبرنـگار صمت از اسـتان مرکزی، مجید رجبی مدیرعامل پالایشـگاه نفت امـام خمینی(ره) ضمن تبریک هفته پژوهش با ارائه گزارشـی از فرآیند فعالیت‌ها، دسـتاوردها و تولیدات استراتژیک شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شـازند گفت: ارتباط بین صنعت و دانشـگاه و مراکز پژوهشـی یک ضرورت اسـت که منجر بـه پایداری صنعت می‌شود. بر همین اساس باید مسیر را هموار کنیم تا سطح این ارتباط و تعامل ارتقا یابد.

وی افزود: از آنجا که امر پژوهش یک اقدام تیمی ممتد و البته زمان بر اسـت و این مهم در مجموعه شرکت پالایش نفت امام خمینی(ره) شـازند، جایگاه والا و تعریف شده‌ای دارد، لـذا به لطـف خداوند و تلاش شـبانه‌روزی همکاران موفق شـدیم در بسـیاری از فرآیندهـای کاری و عملیاتی ازجمله تولید و بومی‌سازی دو کاتالیست پرمصرف و هزینه بر بـه موفقیت دسـت یابیم. همچنین هم اکنون سـاخت ۱۴هزار قلم از قطعات و تجهیزات مهم و وارداتی شـرکت با ارزش‌افزوده بالا از طریق همکاری با شرکت‌های دانش‌بنیان، بومی گردیده و واردات آنها قطع شده است.

وی در خاتمه با ابراز خشنودی از برگزاری کیفی همایش سـالانه پژوهـش و فنـاوری، از تلاش‌های ارزشـمند اداره پژوهش و فناوری پالایشـگاه به‌ویژه سـرکار خانم مهندس هلاکویی تجلیل به عمل آورد.

در ادامـه وحیدرضا زیدی‌فرد، معاون مهندسـی، پژوهش و فنـاوری وزارت نفت طی سـخنانی با ابراز خشـنودی از حضـور در همایـش سـالانه پژوهش و فناوری پالایشـگاه امـام خمینی(ره) گفت: این پالایشـگاه یکی از نخسـتین شرکت‌های نفتی بود که تیم خودکفایی خود را فعال نمود و نتایج این اقدام ارزشمند به دیگر شرکت‌ها نیز تسری یافت که نتایج آن در مجموعه صنعت نفت قابل مشاهده است.

وی اظهارکرد: همان‌طور که رهبر معظم انقلاب نسبت به دانش‌بنیان کردن صنایع بزرگ از جمله نفت تاکید کرده‌اند و دولـت نیز بدان اهتمام ویـژه دارد، تمام تلاش ما در این صنعت معطوف بر این است که زنجیره ارزش نفت را تا انتها تکمیل کنیم و ایـن هدف جز از طریق بهره‌مندی از علم و فناوری و تعامل صنعت با شرکت‌های پژوهشی و دانش‌بنیان محقق نخواهد شد.

در بخـش دیگـری از ایـن همایـش دکتـر ذوالفقاری، رئیس دانشـگاه اراک طی سـخنانی ضمـن ارائه مطالبی با موضـع فرآیند تولیـد علم، ضرورت‌هـا، چالش‌ها و اهمیت نخبه‌پـروری، از کارکنـان تلاشـگر و متعهد پالایشـگاه به عنـوان جهادگران عرصه‌های تولید یاد نمود. رضا سـرایی، مدیرعامل ماشین‌سـازی اراک در سخنان خود، نقاط قوت و ضعف پژوهـش در صنایع را مورد بررسـی و تحلیل قرار داد و گفت: پژوهش، کوشـش و تلاش انسـان برای یافتن راهکارهای مطلوب برای حل مشـکلات جامعه بشری است. پژوهش اگر مبتنی بر علم و فرآیندی اصولی و صحیح باشد، می‌تواند علاوه بر رشـد و پیشرفت کشور و صنایع مربوطه، سودآوری قابل ملاحظه‌ای را نیز در پی داشته باشد.

در پایان این همایش از همکاران پژوهشـگر برتر شرکت در سـال ۱۴۰۲ که طرح‌های پژوهشـی ارسـالی ایشـان بـه دبیرخانه همایش، حائـز رتبه‌های برتر شـده بودند، با اهـداء لوح تقدیر، تندیس همایـش و هدیه تجلیل به عمل آمد. گفتنی است، در حاشـیه این مراسم قراردادهای مهم پژوهش‌محور «ارتقای عملکرد اصلاح واحد شفت با استفاده از تکنولوژی فراصوت» میان پالایشـگاه و دانشـگاه اراک و قرارداد «سـاخت و طراحی ربات ضخامت سـنج خوردگی دیـواره مخازن به روش آلتراسـونیک» میان پالایشـگاه و شرکت دانش بنیان «مپوا» امضا شد.

با توجه به نقش والای پژوهش در رشـد و توسـعه پایدار صنایع بزرگ به‌ویژه صنایع نفتی و پالایشی، همایش سالانه پژوهـش و فناوری با هـدف شـناخت ظرفیت‌های علمی پالایشـگاه و بهبود نقاط قوت و رفـع چالش‌ها و همچنین ارتقای انگیزه‌های پژوهشـی همکاران، به صورت سالانه در شرکت پالایش برگزار می‌شود.

فعالیت ۲۲ نهالستان خصوصی در استان مرکزی

معاون فنی منابع طبیعی و آبخیزداری اسـتان مرکزی از فعالیت ۲۲ نهالستان خصوصی در استان خبر داد.

سـینا دودانـی در نشسـت هم‌اندیشـی و هماهنگـی با تولیدکنندگان نهال بخش خصوصی اسـتان اظهار کرد: این نشست در راسـتای شناسایی ظرفیت‌های تولیدکنندگان و ارائـه راهکارهای فنی و علمی جهت تولید نهال با کیفیت و توزیع مناسب آن در فصل درختکاری برگزار شده است.

وی افزود: ۲۲ نهالستان فعال بخش خصوصی با مساحتی حـدود ۲۱ هکتار در اسـتان وجود دارد کـه ظرفیت تولید سـالانه آنها ۳ میلیون اصله نهال است و می‌توان از ظرفیت این بخش در اجرای طرح مردمی و ملی کاشت یک میلیارد درخت استفاده کرد.

به گزارش ایسـنا، در این نشست نظرات و پیشنهادات در راستای تولید نهال‌های سنجد، بادام، گردو، زرشک، زیتون تلخ، عناب، صنوبر و گل‌محمدی مطرح شد. تولیدکنندگان بخش خصوصی در پایان این نشسـت از نهالسـتان شهید رجایی اداره کل منابع طبیعی و آبخیزداری استان مرکزی در شهرستان اراک بازدید کردند.

شنبه
۲۵ آذر ۱۴۰۲- ۲ جمادی‌الثانی۱۴۴۵ - ۱۶ دسامبر ۲۰۲۳- شماره ۲۴۶۹-پیاپی ۳۷۸۷

صمت
صنعت معدن تجارت

منشور اخلاق حرفه‌ای روزنامه‌نگاری در روزنامه صمت: www.smtnews.ir/about.html

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی و مطبوعاتی «صمت»

مدیرمسئول: عاطفه خسروی

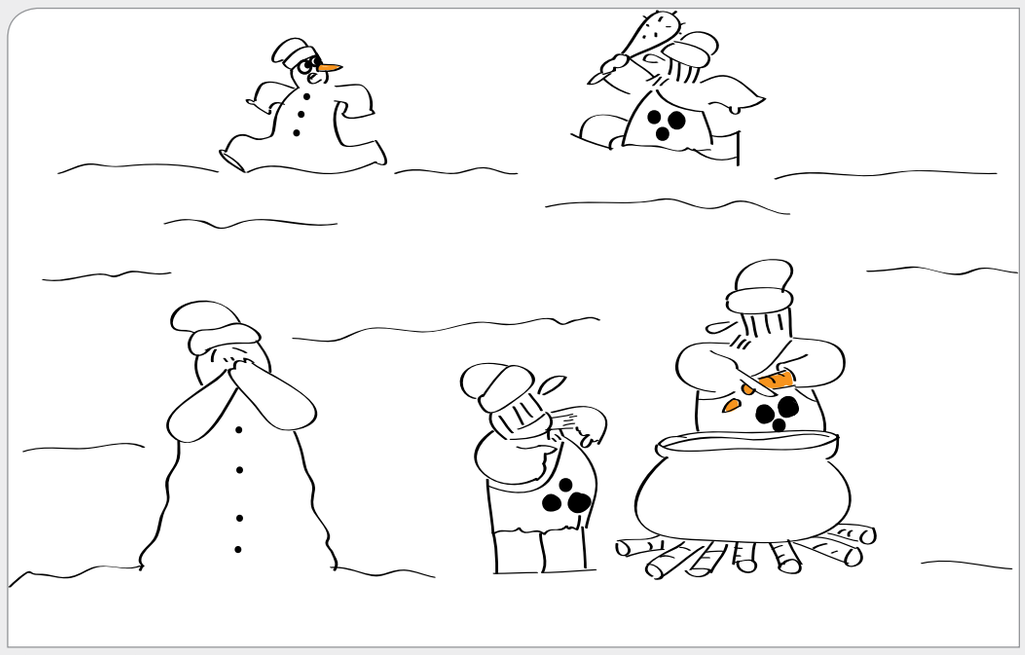
سازمان آگهی‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۲ - ۰۹۰۳۵۱۰۰۹۴۲
ایمیل آگهی‌ها: ads.smtnews@gmil.com
تلفن: ۸۲۱۹۰ - نمابر:(داخلی-۱۰۴) پیامک: ۳۰۰۰۸۲۱۹۰
امور مشترکین: ۸۸۷۲۲۷۳۵ - روابط عمومی: ۸۸۱۰۵۳۰۹
توزیع و سازمان شهرستان‌ها: ۸۸۷۲۲۷۳۵
تهران، خیابان قائم مقام فراهانی - کوچه آزادگان شماره ۲۶- کد پستی ۱۵۸۶۷۳۳۸۱۱
روابط عمومی: pr@smtnews.ir
امور استان‌ها: ostanha@smtnews.ir
چاپخانه: صمیم

www.smtnews.ir info@smtnews.ir
telegram.me/smtnews instagram.com/smtnewspaper
tozi.smtnews@gmail.com

روزنامه صمت با رتبه ۱
در میان روزنامه‌های تخصصی مقام ۱
در میان روزنامه‌های اقتصادی مقام ۲

عضو انجمن مدیران روزنامه‌های غیردولتی
عضو انجمن مدیران رسانه
عضو تعاونی مطبوعات

کارتون روز

بدون شرح

طرح: حسین علیزاده

ابرقدرت‌های هوش مصنوعی کدام کشورها هستند؟

در سال‌های اخیر بسیاری از کشورها در موضوع هوش‌مصنوعی و موفقیت در این فناوری باهم رقابتی پیچیده دارند. به عبارت دیگر، توجه به فناوری هوش مصنوعی در کشورهای مختلف وجود دارد اما توسعه این تکنولوژی و به‌دست آوردن بیشترین قدرت در آن موضوعی است که باعث رقابت بیشتر بین کشورهای مختلف شده است. بنابراین هوش مصنوعی تبدیل به یکی از مولفه‌های قدرت ملی هر کشور شده و سعی در توسعه و بهبود آن دارند. جالب است بدانید که در سال ۲۰۱۹ هم وزیر دفاع وقت ایالات‌متحده در یک سخنرانی اعلام کرد که پیشرفت در هوش مصنوعی این ظرفیت را برای کشورها فراهم می‌کند که ماهیت جنگ را در آینده تغییر دهند. بنابراین هر کشوری که زودتر از تکنولوژی هوش مصنوعی استفاده کند، برای سال‌های طولانی برنده میدان نبرد خواهد بود. این سخن به‌خوبی اهمیت و موقعیت استراتژیک این فناوری را در عرصه‌های مختلف دفاعی، اقتصادی، سیاسی و روابط بین‌الملل کشورها نشان می‌دهد. در عین حال، جای تعجب نیست که همه کشورهای توسعه‌یافته و درحال‌توسعه روی این فناوری تمرکز دارند و سعی می‌کنند که در این میدان رقابت، رتبه بهتری کسب کنند. در این میان، شاید برای شما هم سوال باشد که کدام کشورها در این فناوری حرف اول را می‌زنند؟ به همین دلیل در ادامه چند کشور تراز اول و برتر را در فناوری هوش مصنوعی معرفی می‌کنیم.

چین

چین به‌عنوان نخستین کشوری شناخته می‌شود که در این زمینه تلاش زیادی انجام داده است. این کشور جاه‌طلبی‌های مختلفی دارد و تلاش می‌کند که در همه‌چیز تبدیل به برترین و بهترین شود. با توجه به این هدف، شورای دولتی جمهوری خلق چین هم اعلام کرده که تا سال ۲۰۳۰ به رهبر جهان در هوش مصنوعی با قدرتی معادل ۱۵۰ میلیارد دلار، تبدیل خواهد شد. این رقم اصلا دور از ذهن نیست و چین برای رسیدن به آن تلاش زیادی انجام می‌دهد.

در عین حال کشور چین به دلیل مزیت نسبی بسیاری خوبی که دارد می‌تواند با سرعت بیشتری به این هدف دست پیدا کند. مهم‌ترین مزیت نسبی چین، جمعیت زیاد آن و استفاده ۷۵۰ میلیون نفر از اینترنت است. بنابراین هرساله منبع عظیمی از داده‌های دیجیتال برای پردازش در این کشور تولید می‌شود. نکته قابل توجه دیگر اینکه فناوری هوش مصنوعی از کوچک‌ترین و ساده‌ترین موضوعات تکنولوژی دیجیتال تا برترین آنها را دربر می‌گیرد. به همین دلیل حتی استعلام خلافی خودرو با پلاک توسط گوشی هوشمند یا کامپیوتر شخصی هم زیرمجموعه هوش مصنوعی است.

ایالات‌متحده امریکا

امریکا در حال تلاش و رقابتی سخت و نفسگیر با چین بر سر این فناوری نوظهور است. به همین دلیل برای موفقیت در این نبرد ۱۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری کرده و سعی می‌کند که تبدیل به ابرقدرت هوش مصنوعی در جهان شود. البته نمی‌توان گفت که آینده این فناوری در امریکا نیز کاملا روشن و شفاف باشد؛ زیرا طی سال‌های اخیر بودجه این فناوری تا حد زیادی کاهش پیدا کرده و همچنین محدودیت‌های زیادی برای مهاجرت متخصصان تحقیقاتی بین‌المللی در نظر گرفته شده است و همین موضوع هم می‌تواند موفقیت در این زمینه را با بحران روبه‌رو کند.

انگلستان

تنها کشور اروپایی که ۱۲۱ شرکت قدرتمند در زمینه هوش مصنوعی دارد، انگلستان است. این شرکت‌ها از سال ۲۰۱۷ با بودجه‌ای معادل ۶.۸ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری بخش خصوصی کار خود را آغاز کردند و در زمینه فناوری هوش مصنوعی پیشرو فعالیت می‌کنند. البته بخش دولتی بریتانیا هم بودجه‌ای معادل با ۷۸ میلیون دلار برای حمایت از پروژه‌های تحقیقاتی رباتیک در نظر گرفته است.

کانادا

کشور کانادا سرمایه‌گذاری‌های زیادی در پروژه‌های هوش مصنوعی انجام داده و همچنین در مارس ۲۰۱۷ دولت این کشور اعلام کرد که رقمی معادل ۱۲۵ میلیون دلار برای تحقیقات در این زمینه بودجه در نظر گرفته است. جالب است بدانید که بعد از پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ریاست جمهوری آمریکا، دولت کانادا نیز شروع به جذب استعدادهای برتر و نخبگان هوش مصنوعی کرد.

روسیه

کشور پهناور و سردسیر روسیه هم در این زمینه فعالیت‌های مختلفی انجام می‌دهد. ولادیمیر پوتین رئیس‌جمهوری روسیه در یک سخنرانی اعلام کرد که این کشور به‌زودی تبدیل به رهبر هوش مصنوعی در جهان خواهد شد. برای رسیدن به این هدف نیز دولت روسیه سالانه بودجه‌ای معادل با ۱۲.۵ میلیون دلار در نظر گرفته است. علاوه بر آن یکی از دلایل سیاست روسیه برای موفقیت در این تکنولوژی مشارکت دو بخش خصوصی و دولتی است.

به عبارت دیگر، دولت روسیه تمام بودجه مورد نیاز برای تامین سرمایه فناوری هوش مصنوعی را پرداخت نمی‌کند. بلکه بخش خصوصی هم در این زمینه تعامل دارد. نکته مهم دیگر این است که بیشتر فعالیت‌های روسیه در هوش مصنوعی ماهیت نظامی دارد. به‌عنوان مثال، جت‌های جنگنده روسی و توپخانه‌های خودکار آن مجهز به هوش مصنوعی هستند.

نروژ

کشور نروژ هم تمایل زیادی برای توسعه فعالیت‌های اقتصادی خود و پیشرفت در زمینه حفاری نفت، ماهیگیری و فناوری دارد. به همین دلیل بهترین گزینه برای موفقیت در این موارد را توسعه استفاده از فناوری هوش مصنوعی می‌داند.

البته این کشور برای تبدیل شدن به قدرت هوش مصنوعی راه زیادی در پیش دارد اما برنامه شتاب‌دهنده‌ای که در این زمینه چیده، می‌تواند موقعیت آن را بهبود دهد. علاوه بر آن نروژ در سال ۲۰۱۷ بودجه‌ای معادل با ۱۱ میلیون دلار برای راه‌اندازی مرکز فناوری هوش‌مصنوعی در نظر گرفته است.

سوئد

یک نظرسنجی در کشور سوئد نشان می‌دهد که ۸۰ درصد مردم آن با پیشرفت در تکنولوژی هوش مصنوعی موافق هستند و تمایل دارند که ربات‌ها جایگزین نیروی انسانی باشند. دولت این کشور نیز برای پیشبرد اهداف خود در این تکنولوژی تلاش زیادی انجام می‌دهد و حمایت خود را از گسترش اتوماسیون هوش مصنوعی در صنایع مختلف نشان داده است.

در عین حال جالب است بدانید که اتحادیه کارگران سوئد هم به هوش‌مصنوعی توجه دارند و موفقیت در آن را پیشرفت و بهبود در شرایط کاری خود می‌دانند. به عبارت دیگر معتقد هستند که این کار می‌تواند مهارت‌های نیروی کار انسانی را بهبود دهد و باعث مزیت رقابتی سوئد در جهان شود.

فرانسه

دولت فرانسه تا سال ۲۰۲۲ بودجه‌ای معادل با ۱.۸ میلیارد دلار برای تحقیقات در زمینه هوش مصنوعی در نظر گرفته است. علاوه بر آن تلاش می‌کند که ابتکارات در این زمینه را به بهترین شکل تبلیغ کند تا شرکت‌های خصوصی هم ایده‌های ناب خود را عمومی کنند و استفاده از هوش مصنوعی افزایش پیدا کند. همچنین برخی اخبار نشان می‌دهد که این کشور به دنبال افزایش روابط خود با دولت آلمان در زمینه هوش مصنوعی است.

هند

هندوستان به‌عنوان کشوری درحال‌توسعه شناخته می‌شود که در سال‌های اخیر در حوزه کامپیوتر و فضای دیجیتال موفقیت‌های زیادی کسب کرده است. همچنین این کشور به‌خوبی دریافته که گسترش تکنولوژی هوش مصنوعی می‌تواند بر شرایط اقتصادی و تولید ناخالص داخلی آن تاثیر مثبت داشته باشد. به همین دلیل انتظار می‌رود که تا دو سال آینده فناوری دیجیتال و هوش مصنوعی آن تا ۶۰ درصد نیز افزایش پیدا کند.

سخن پایانی

نکته قابل توجه این است که در بین تمام کشورهای پیشرو در این تکنولوژی، چین حرف اول را می‌زند و حتی ایالات‌متحده امریکا با سرمایه‌گذاری بسیار زیاد هم نمی‌تواند به پای چین برسد. جالب است بدانید که تحلیلگران این حوزه هم معتقد هستند که برتری چین بر ایالات‌متحده امریکا حدود ۵۰۰ بر یک به نفع چین است. این عدد شگفت‌انگیز به‌خوبی پیشتازی چین را به نمایش می‌گذارد. همچنین بررسی‌ها از وضعیت تولیدات علمی در حوزه هوش‌مصنوعی ایران و جهان توسط مرکز نوآوری و توسعه هوش‌مصنوعی پژوهشگاه ارتباطات و فناوری اطلاعات که در اختیار ما قرار گرفته، نشان می‌دهد که بین سال‌های ۱۹۹۵ تا ۲۰۲۰ میلادی ۳۵۴ هزار و ۴۴۳ مدرک علمی در جهان در حوزه هوش‌مصنوعی منتشر شده که سهم ایران از این تعداد ۴ هزار و ۵۴۲ مدرک علمی است.

دریچه

«پژوهش» در یک نگاه

در دنیای امروز، دانایی یکی از محورها و شاخص‌های اصلی پیشرفت و تعالی هرجامعه به شمار می‌رود، سنجش سطح دانایی به میزان تولید و مصرف اطلاعات و گسترش دانایی به دسترسی سریع و آسان به منابع علمی موثق وابسته است.

پژوهش کوششی برای یافتن بهترین راهکارهای ممکن برای حل مشکلات موجود در عرصه‌های زندگی و راهی برای گسترش مرزهای دانش وگشودن افق‌های تازه برای آیندگان است.

با این تعبیر، پژوهشگر فردی که با روش‌های علمی، درصدد رسیدن به شناختی تازه از مسائل و مفاهیم گوناگون است، او با استفاده از ابزارهای گوناگون به مشاهده دقیق‌تر و عمیق‌تر پدیده‌های پیرامون خود می‌پردازد و برای رفع مشکلات جامعه و ارائه بهترین راهکارهای عملی، اطلاعات موثقی در اختیار متولیان امور می‌گذارد.

انواع روش‌های معمول پژوهش

پژوهش‌های موجود را می‌توان بر پایه معیارهای متعددی دسته‌بندی کرد؛ مثلا برپایه چگونگی به کار بستن نتایج پژوهش‌ها می‌توان آنها را به دو دسته «کاربردی» و «بنیادی» تقسیم کرد.

نتایج پژوهش‌های کاربردی در کوتاه مدت و برای رفع مشکلات موجود قابل استفاده است، به بیان دیگر، پژوهش‌های کاربردی درحل مسائل جاری مفید هستند و از این روی با نام «کاربردی» شناخته می‌شوند، معمولا نیاز به انجام پژوهش‌های کاربردی زمانی احساس می‌شود که روش‌ها و اطلاعاتی که در اختیار داریم، برای حل برخی از مشکلات موجود کافی نیست.

در مقابل، پژوهش‌های بنیادی به توسعه و تعمیق مبانی علوم مختلف کمک کرده و در دراز مدت امکان گسترش مرزهای دانش بشری را فراهم می‌آورند.

شاید یک پژوهش بنیادی به هنگام انجام، کاربرد عینی و مشخصی نداشته باشد، اما در درازمدت مبنایی برای توسعه دانایی و انجام سایر پژوهش‌ها مفید خواهد بود.

مراحل و فرآیند پژوهش

معمولا در گام نخست، همه پژوهش‌ها با یک یا چند پرسش آغاز می‌شوند، این پرسش‌ها ذهن پژوهشگر را به خود مشغول کرده و او را به تلاش برای پاسخگویی به آنها وامی‌دارد.

در گام دوم، پژوهشگر به جست‌وجو در منابع علمی زمینه موضوعی خود می‌پردازد و با بررسی دقیق آنها به تصویر روشن‌تری از میزان دانش موجود در آن زمینه دست می‌یابد؛ تصویری که مبتنی بر گزارش‌های منتشره دیگر پژوهشگران در آن زمینه است، به این مرحله «مرور پیشینه پژوهش» می‌گویند.

اگر در این مرحله، منابعی برای پژوهشگر مفید باشد و از آنها به نحوی استفاده کند، در گزارش تحقیق خود، فهرستی کامل از همه منابع مورد استفاده را به دقت ذکر می‌کند، استناد به این منابع ضمن آنکه پیوندی بین پژوهش او با پژوهش‌های قبلی نشان می‌دهد، به پژوهش در دست انجام اعتبار بیشتری می‌بخشد و ارتباط‌های علمی میان پژوهشگران را افزایش می‌دهد.

درگام سوم، پژوهشگر به گردآوری اطلاعات و داده‌هایی می‌پردازد که می‌تواند در آینده مبنای تحلیل‌ها و تفسیرهایی قرار گیرد که در پایان به یافتن پاسخ پرسش‌های اولیه منجر شود، این بخش از پژوهش که به مرحله گردآوری اطلاعات و داده نیز معروف است.

در گام چهارم، داده‌های گردآوری شده به روش‌هایی چون استفاده از مبانی علم آمار، سازماندهی و خلاصه می‌شوند، این سازماندهی و خلاصه‌سازی به نحوی صورت می‌پذیرد که امکان توصیف و مقایسه نتایج به‌دست آمده برای پژوهشگر فراهم می‌شود. ترسیم نمودارها و جدول‌ها از روش‌های معمول سازماندهی و خلاصه‌سازی داده‌ها به شمار می‌آید.

در گام پنجم پژوهشگر می‌تواند بنا بر تحلیل یافته‌های مراحل قبل به تفسیر روشنی از موضوع پژوهش پرداخته و پاسخی برای پرسش‌های اولیه خویش بیابد.

و در نهایت درگام آخر، نتایج پژوهش انجام شده می‌تواند به یکی از روش‌های معمول در انتشارات علمی به صورت چاپی یا الکترونیک منتشر شود، برای مثال نتایج پژوهش‌ها ممکن است در قالب گزارش‌های مفصل یا مختصر تحقیقی، مقاله‌های علمی مجله‌ها، رساله‌های گروهی، سایت‌های اینترنتی یا ارائه در همایش‌های تخصصی ملی یا بین‌المللی انتشار یابد. این نتایج می‌تواند در آینده مورد استفاده سایر پژوهشگران قرار گیرد و مبنایی برای انجام مطالعات بعدی باشد.

ویژگی‌های یک پژوهشگر موفق

یک پژوهشگرموفق نگاهی کنجکاو و موشکافانه به پدیده‌های اطراف خود دارد؛ او نسبت به آنچه در اطرافش می‌گذرد حساس است و ذهنی پویا و پرسشگر دارد، ذهن پرسشگر او همواره در جهت یافتن پاسخ‌های تازه برای پرسش‌های موجود است.

همچنین، او برای انجام موفقیت‌آمیز پژوهش خود، از روش‌های علمی و پذیرفته‌شده استفاده می‌کند؛ علاوه بر آن، یک پژوهشگر موفق از مهارت لازم برای یافتن منابع اطلاعاتی مورد نیازش برخوردار است، این منابع از محل‌های مختلف مثل کتابخانه‌ها، مراکز اطلاع‌رسانی و شبکه‌های رایانه‌ای ملی و بین‌المللی به‌دست می‌آیند.

او به‌خوبی می‌تواند در این منابع به جست‌وجو بپردازد و با مطالعه پیشینه پژوهشی موضوعی که در آن زمینه فعالیت می‌کنند به درک روشنی نسبت به گذشته آن موضوع دست یابد.

پژوهشگران موفق به کارگروهی در طرح‌های پژوهشی بها می‌دهند و تلاش می‌کنند پژوهش خود را با همکاری یکدیگر انجام دهند، هم‌چنین، آنان نتایج یافته‌های خود را به نحو موثری منتشر ساخته و در اختیار سایر پژوهشگران قرارمی دهند. آنان نسبت به توسعه مرزهای دانش احساس مسئولیت کرده و لحظه‌ای از تلاش در جهت ارتقای مهارت‌های علمی خویش باز نمی‌ایستند.

کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی به‌عنوان مراکز اصلی گردآوری و سازماندهی منابع اطلاعاتی ابزار لازم را برای پژوهشگران و توسعه پژوهش فراهم می‌کنند؛ از آنجا که هیچ پژوهشی نمی‌تواند بدون برقراری پیوند با پیشینه پژوهشی در حوزه موضوعی خود موفق باشد، دسترسی به منابع اطلاعاتی روزآمد یکی از مهم‌ترین نیازهای پژوهشگران است.

عوامل توسعه پژوهش در کشور

عوامل متعددی در توسعه پژوهش دخالت دارند که به‌اختصار عوامل توسعه پژوهش را به سه بخش عوامل سخت‌افزاری، عوامل نرم‌افزاری و نیروی انسانی می‌توان تقسیم نمود. منظور از عوامل سخت‌افزاری همه امکانات فیزیکی و زیرساخت‌های بنیادی است که امکان انجام پژوهش در حوزه‌های مختلف را برای پژوهشگران فراهم می‌آورد برای مثال وجود ابزارهای پژوهشی از قبیل دستگاه‌ها و آزمایشگاه‌های پیشرفته و امکانات شبکه‌ای و رایانه‌ای از جمله این منابع سخت‌افزاری محسوب می‌شوند.

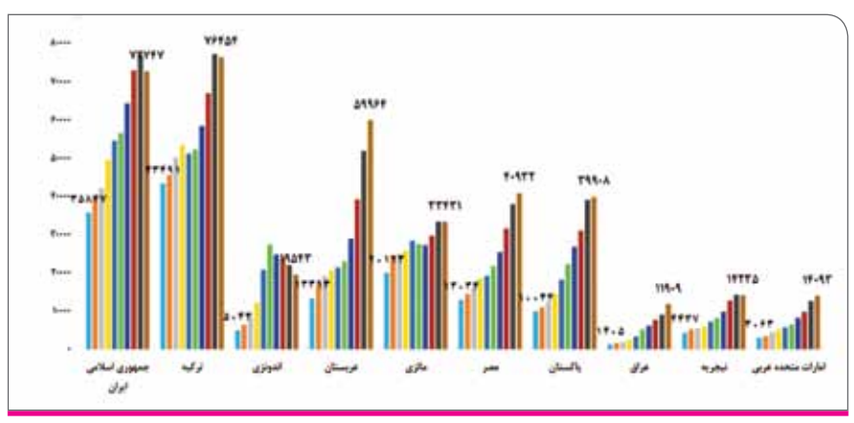
منظور از امکانات نرم‌افزاری جریان اطلاعات و دانش میان پژوهشگران است که از طریق مجله‌ها و منابع علمی دیگر به صورت چاپی یا الکترونیکی صورت می‌پذیرد.

در نهایت، بخش سوم این مجموعه نیروی انسانی و پژوهشگرانی هستند که با دانش و تلاش خود می‌توانند امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری را به خدمت گرفته و طرح‌های پژوهشی گوناگون را تدوین و اجرا کنند. علاوه براین، توسعه آتی پژوهش در هر کشور مبتنی بر گسترش رویکرد پژوهش‌مدار در آموزش آن کشور است که از سطح آموزش ابتدایی آغاز شده و تا پایان تحصیلات دانشگاهی استمرار می‌یابد.

آمار

تولیدات علمی ایران در ۱۰ سال گذشته

سنجش تولیدات علمی در سطوح مختلف، یکی از مهم‌ترین ابزارها برای ترسیم نقشه‌راه و سیاست‌گذاری‌های پژوهشی است که بر اساس واقعیت موجود شکل می‌گیرد، برای سنجش تولیدات علمی نیز پایگاه‌های معتبر استنادی نظیر وب آو ساینس، اسکوپوس وای‌اس‌سی ایجاد شده‌اند. آمارهای این پایگاه‌ها هر ساله، جایگاه علمی روبه رشد ایران را نشان می‌دهد. آمار اعلام شده از سوی پایگاه وب آو ساینس در بازه زمانی سال‌های ۲۰۱۳ تا ۲۰۲۲ از کشورهای اسلامی پیشرو، رشد تولیدات علمی این کشورها به شرح جدول زیر است:

مقایسه تولیدات علمی ایران در بازه زمانی ۱۰ سال گذشته در پایگاه‌های اسکوپوس و وب آو ساینس براساس جدول زیر است:

احمد فاضل‌زاده، رئیس پایگاه استنادی جهان اسلام نیز با اشاره به اینکه در بازه بیست‌ساله (۲۰۲۲-۲۰۰۳) شاهد رشدی قریب به ۱۷ برابر در تولیدات علمی کشور هستیم، گفته است: حوزه‌های موضوعی مهندسی و پزشکی بیشترین سهم را از کل انتشارات ایران شامل می‌شوند و کمترین سهم را حوزه اقتصاد، اقتصادسنجی و امور مالی داشته‌اند.

